

Nord-Irland

*En normativ analyse av kravet om gjenforening med
Republikken Irland.*

Katharina L. Kildal

Statsvitenskap hovedfag

Institutt for statsvitenskap

Universitetet i Oslo

Mars 2004

Forord

Hovedoppgaveprosessen har først og fremst vært lærerik og interessant. Den har verken drept min interesse for konflikten i Nord-Irland eller temaet som omhandler rettmessig krav på territorium. Men det er ikke å komme utenom at den til tider har skapt noe frustrasjon. Det er i slike perioder det er ekstra godt å ha noen man kan drøfte oppgaven sin med.

Jeg vil først og fremst takke Anne Julie Semb for tett og god oppfølging gjennom hele prosessen. Takk for konstruktive tilbakemeldinger, nyttige diskusjoner og en kontordør som alltid er åpen (selv i hektiske perioder). Hver veiledning ga meg ekstra motivasjon til å stå på videre.

En takk går videre til Professor Richard English og Professor Adrian Guelke ved Queens University i Belfast, for interessante og nyttige samtaler om konflikten i Nord-Irland.

Arnhild Lein fortjener en stor takk for korrekturlesing, for å ha tatt seg tid til mang en faglig diskusjon i niende etasje, og ikke minst for moralsk støtte. Det var tett på en fotnote!

Pappa, Georg, Tor Richvoldsen og Stine Thomassen skal ha takk for korrekturlesing og gode innspill, og Anders Opaker for teknisk assistanse.

Helt til slutt vil jeg trekke frem det gode miljøet på faget. Takk til alle studieveinner som har gjort det ekstra hyggelig å komme på ”jobb”. *For* en go’ gjeng!

Oslo, 26.03.04

Katharina L. Kildal

Innhold

INNHold	4
1. INNLEDNINGSKAPITTEL	7
1.1 GLOBALISERING OG NASJONALSTATENS BETYDNING	7
1.2 NORD-IRLAND.....	8
1.3 PROBLEMSTILLING OG OPPGAVENS RELEVANS	9
1.3.1 Problemstilling.....	9
1.3.2 Er dette en overflødig debatt?.....	10
1.4 BEGREPSAVKLARINGER.....	11
1.4.1 Løsrivelse	11
1.4.2 Storbritannia.....	13
1.4.3 Nord-Irland.....	13
1.4.4 Hvordan referere til gruppene	14
1.5 OPPGAVEN VIDERE	15
2. METODEKAPITTEL.....	17
2.1 INNLEDNING.....	17
2.2 DATAINNSAMLING	17
2.2.1 Hvordan finne data	17
2.2.2 Fordeler og ulemper med metoden	18
2.2.3 Suppleringsintervjuer.....	20
2.3 BRUK AV SEKUNDÆRLITTERATUR	20
2.4 NORMATIV ARGUMENTASJON.....	21
2.4.1 Begrunnelse og fullstendighet.....	22
3. TEORIKAPITTEL.....	25
3.1 INNLEDNING	25
3.2 TRE TEORIER: NATIONAL SELF-DETERMINATION, CHOICE OG JUST CAUSE THEORIES OF SECESSION	26
3.2.1 Teorier som fokuserer på nasjonal selvbestemmelse	26
3.2.2 Choice-teorier	30
3.2.3 Just cause - teorier.....	30
3.2.4 Den teoretiske debatten.....	32
3.3 OPPSUMMERING AV HOVEDELEMENTER I TEORIENE	36
4. BAKGRUNN FOR KONFLIKTEN	38
4.1 INNLEDNING	38
4.2 FRA "PLANTASJE-POLITIKK" TIL REALUNION.....	38

4.3	ARBEIDET FOR SELVSTYRE (HOME RULE).....	40
4.3.1	<i>Home Rule</i>	40
4.4	THE TROUBLES	42
4.4.1	<i>Diskriminering</i>	42
4.4.2	<i>Fra protestmarsjer til økende vold</i>	43
4.5	MOT ØKT SAMARBEID	45
4.5.1	<i>The Anglo-Irish Agreement 1985</i>	45
4.5.2	<i>Arbeid frem i mot Langfredagsavtalen</i>	46
4.5.3	<i>Langfredagsavtalen 1998</i>	48
4.6	OPPSUMMERING	49
5.	KARTLEGGING AV ARGUMENTER	50
5.1	INNLEDNING.....	50
5.1.1	<i>Avgrensning av partier</i>	50
5.2	EN OVERSIKT OVER DE UTVALGTE NASJONALISTISKE PARTIENE	51
5.2.1	<i>Sinn Féin</i>	51
5.2.2	<i>The Social Democratic and Labour Party (SDLP)</i>	57
5.3	OPPSUMMERING OG KATEGORISERING AV ARGUMENTER	61
5.3.1	<i>Det nasjonalistiske konsensus</i>	61
5.3.2	<i>Argumenter</i>	63
5.3.3	<i>Oppsummering</i>	67
6.	ARGUMENT 1: PRINSIPP OM RETT TIL NASJONAL SELVBESTEMMELSE.....	69
6.1	INNLEDNING.....	69
6.1.1	<i>Nasjonal selvbestemmelse som verdi i seg selv?</i>	69
6.2	SOSIAL RETTFERDIGHET, KULTURELT VERN OG KOLLEKTIV AUTONOMI	71
6.2.1	<i>Sosial rettferdighet</i>	71
6.2.2	<i>Kulturelt vern</i>	76
6.2.3	<i>J.S. Mills demokratiargument og felles offentlig opinion</i>	81
6.3	BEGRENSNINGER: STYRINGSDYKTIGHET OG BOSETTINGSMØNSTER.....	84
6.3.1	<i>Styringsdyktighet</i>	84
6.3.2	<i>Bosettingsmønster</i>	84
6.4	NY BRUK AV BEGREPET SELVBESTEMMELSE?	86
6.5	OPPSUMMERING	89
7.	ARGUMENT 2: RETTE OPP EN HISTORISK URETT	90
7.1	INNLEDNING.....	90
7.2	PREMISS 2.1 OG 2.2	92
7.3	PREMISS 2.3	93
7.3.1	<i>Plantasje-politikken</i>	93
7.3.2	<i>Delingen av territoriet</i>	93

7.4	KONKLUSJON: IRENE HAR RETTMESSIG KRAV PÅ DE RESTERENDE 6 GREVSKAPENE, ELLER NÆRMERE BESTEMT NORD-IRLAND	97
7.4.1	<i>Kan historisk urett rettferdiggjøre gjenforening?</i>	97
7.5	OPPSUMMERING	104
8.	ARGUMENT 3: HINDRE DISKRIMINERING	107
8.1	INNLEDNING	107
8.2	PREMISSER OG KONKLUSJON	108
8.2.1	<i>Premiss 3.1</i>	108
8.2.2	<i>Premiss 3.2</i>	108
8.2.3	<i>Konklusjon</i>	109
8.3	OPPSUMMERING	114
9.	ARGUMENT 4: ØKONOMI	116
9.1	PREMISSER OG KONKLUSJON	116
9.1.1	<i>Premiss 4.1</i>	116
9.1.2	<i>Premiss 4.2</i>	119
9.1.3	<i>Konklusjon</i>	119
10.	KONKLUSJON	120
10.1	HAR NASJONALISTENE ET VELBEGRUNNET KRAV PÅ GJENFORENING?	120
10.1.1	<i>Ny betydning av begrepet nasjonal selvbestemmelse</i>	121
	KILDELISTE	122
	APPENDIKS A	129
	APPENDIKS B	130

1. INNLEDNINGSKAPITTEL

1.1 Globalisering og nasjonalstatens betydning

En fremtredende tanke innenfor nasjonalismeteorien har vært tanken om at overnasjonale aktører, som for eksempel EU, og globalisering med henhold til handel og kommunikasjon, vil minske betydningen av nasjonalstaten. Verden er blitt mindre, i den betydning at teknologiske fremskritt har gjort reisetider kortere og informasjon om verden rundt oss mer tilgjengelig. Likevel ser man at nasjonal tilhørighet i mange områder er sterk, og at konflikter oppstår der det er uenighet eller uklarheter om grensers status. Eksempler på dette finner vi blant annet i det postsovjetiske området og på Balkan. Ønsket om å kunne samle sitt "eget folk", enten det er for å overholde sosiale og politiske rettigheter, bevare sin kultur, eller mer den psykologiske tankegangen om "ius sanguinis" (blodsrett), er sterk. Territoriell løsrivelse blir for mange grupper et middel til å nå disse målene.

Løsrivelse utfordrer på den annen side nasjonalstatens territoriale integritet, både ved det at man ikke vil vedkjenne seg denne statens autoritet, og ved at man fysisk ønsker å "trekke ut" et geografisk område fra en regjerende statsmakt (Buchanan 1991, Østerud 1984). Freden i Westfalen av 1648 kan sees som det første skritt til det systemet av stater som eksisterer i dag, spesielt med tanke på hvordan man forholder seg til interne konflikter:

Westphalia was a modus vivendi, an agreement not upon common principles of religion or justice, but upon the mutual obligation of political authorities not to interfere in one another's territory. Westphalia state sovereignty became the most enduring, universal, and invoked, if not always respected, norm in international relations (Philpott 1998: 89)

En stabil verdensorden er avhengig av at statlige grenser respekteres. Visse spilleregler må være gjeldene for i det hele tatt ikke å underminere eksistensen av systemet av stater. På den annen side forekommer det diskriminering og brudd på

menneskerettigheter, noe som ikke skal overses. Men når er det rettmessig å tillate løsrivelse? Hvor går balansen mellom staters rett til integritet og minoriteters rett til selvråderett? Dette er et tema innenfor politisk teori som lenge er blitt oversett, men som i løpet av de siste ti årene er blitt diskutert i større grad. Min oppgave blir å bruke det teoretiske rammeverket på et bestemt case: Nord-Irland og spørsmålet om gjenforening med Republikken Irland.

1.2 Nord-Irland

26. november 2003 ble det holdt valg til en ny selvstyreregjering i Nord-Irland. Den forrige, som ble dannet på bakgrunn av Langfredagsavtalen (LFA) i 1998, ble oppløst i oktober 2002 grunnet mistanke om spionasje.¹ Valgresultatet i november, hvor fløypartiene - det unionistiske Democratic Unionist Party (DUP) og det nasjonalistiske Sinn Féin (SF) - ble vinnere, gjør det vanskelig å etablere en ny samlingsregjering, da DUP nekter å samarbeide med SF. Nord-Irland styres i skrivende stund fortsatt direkte fra London.

Konflikten i Nord-Irland omtales ofte i religiøse termer, hvor katolikk står mot protestant. Et viktig poeng er at denne konflikten ikke bare omhandler religion. Konflikten basis ligger i at det eksisterer sammenfallende skillelinjer hvor religion ofte faller sammen med nasjonalitet, og også til en viss grad sosio-økonomiske forhold. Har man en irsk identitet er man ofte katolikk, og er man britisk følger det gjerne at man bekjenner seg til protestantismen (Lydersen 1993:21).²

Den grunnleggende uenigheten ligger i unionistenes ønske om fortsatt å være en del av Storbritannia og nasjonalistenes ønske om å kunne gjenforenes med Republikken Irland. Gjennom diverse avtaler er både unionister og nasjonalister blitt enige om at

¹ LFA går også under navnet Belfastavtalen.

² Jeg er klar over at det eksisterer flere grupper i regionen (innvandrere etc), og at det er en andel som enten forholder seg nøytrale, eller ikke passer inn i denne dikotomien. Se også Boyle & Hadden 1994:22-23).

en eventuell endring av dagens tilstand ikke kan skje før både den irske og den nord-irske befolkningen har gitt sitt samtykke.

Nord-Irland omtales ofte som et særtilfelle, som gjerne skiller seg fra andre konflikter. En likhet mellom denne og for eksempel konflikten mellom Israel og Palestina, Baskerland i Spania, Quebec i Canada og konflikten på Balkan, er imidlertid at det er en uenighet om territorielle grensers status.

I denne oppgaven vil jeg først gi en kort oversikt over begrepsproblematikken og kompleksiteten i konflikten, mens hoveddelen vil basere seg på å diskutere spørsmålet om gjenforening med Republikken Irland. En nærmere gjennomgang av oppgavens problemstilling følger nedenfor.

1.3 Problemstilling og oppgavens relevans

1.3.1 Problemstilling

Oppgavens problemstilling er todelt, og lyder som følger:

- 1) Hvilke argumenter brukes av nasjonalistene for at det bør forekomme en gjenforening mellom Republikken Irland og Nord-Irland?**
- 2) Er kravet om gjenforening velbegrunnet fra et normativt ståsted?**

Fremgangsmåten for å svare på problemstillingen vil være at jeg først tar for meg 1), som jeg anser som en kartleggingsoppgave. Denne delen er empirisk. Når kartleggingsarbeidet er gjort, vil jeg ha grunnlag for å drøfte delproblemstilling nummer 2). Dette er en vurderingsoppgave som vil bli diskutert ved bruk av normative teorier som omhandler spørsmålet om territoriell løsrivelse.

På bakgrunn av oppgavens omfang velger jeg bare å ta utgangspunkt i nasjonalistenes argumenter for gjenforening. Unionistenes argumenter for status quo vil ikke bli systematisk diskutert. En svakhet ved dette kan være at man ikke like klart ser helheten i konflikten, bare den ene siden. Likevel, selv med fokus på den nasjonalistiske

siden er det ikke usannsynlig at unionistenes argumentasjon også vil komme frem. I tilfeller der det er uenighet om grensers status vil ofte bevisbyrden ligge på dem som ønsker forandring av status quo. Av den grunn kan man også anta at eksplisitte argumenter vil være mer fremtredende hos nasjonalistene enn hos unionistene.

1.3.2 Er dette en overflødig debatt?

Spørsmålet kan stilles i forhold til i hvilken grad det er sannsynlig at de to partene kommer til å gjenforenes. Undersøkelser som er gjort både i Nord-Irland og Republikken viser at oppslutningen om en tvungen gjenforening er liten; litt over 10% i nord og 2% i sør (Lydersen 1993:60-61), og gjennom avtaler har man gått bort fra tvangsaspektet, det vil si at dette bare avgjøres på bakgrunn av folkeavstemninger.

Nord-Irlands daværende førsteminister David Trimble foreslo i 2002 å ha en folkeavstemning i Nord-Irland samtidig med parlamentsvalget i 2003 (Aftenposten 2002 [online]). Forslaget gikk ut på å ha en folkeavstemning om hvorvidt man skal gjenforenes med Republikken Irland eller fortsatt være en del av Storbritannia. For mange kom dette som en overraskelse, og mange hevdet også at utspillet var en taktisk politisk manøver fra Trimbles side.³ Likevel mener jeg at temaet for denne oppgaven er reelt, da det er en stor andel i Nord-Irland som mener at Nord-Irland og Republikken Irland rettmessig hører sammen. På den annen side sier den lojalistiske/unionistiske delen at en gjenforening er uaktuelt.

For mange bosatt i Nord-Irland er denne konflikten et null-sum spill, man godtar ikke mellomløsninger, bare det kravet man sitter med. Av den grunn er det en utfordring å skulle vurdere en gjenforening normativt, da begge sider mener de vil bære tap dersom den andre part skulle få det som den ville - det vil si gjenforening eller status quo.

³ Dette forslaget kom et par dager etter Irlands folkeavstemning om strengere abortlov, som så vidt fikk flertall for bevaring av slik den er i dag. Med dette i bakhodet ville kanskje protestantene mobilisere seg for å stemme for at den nord-irske provinsen fortsatt skal tilhøre Storbritannia. En ny folkeavstemning om dette kan da heller ikke forekomme før syv år senere, altså i år 2010.

Oppgaven tar som sagt utgangspunkt i nasjonalistenes formening om at den irske øya er en naturlig enhet som bør høre sammen som en egen stat. Har de gode argumenter for dette, ut i fra normativ teori om løsrivelse/gjenforening? Det viktige er gjennomgåelsen og den normative debatten rundt spørsmålet om gjenforening, og hvilke problemer dette kan frembringe. I hvilken grad det er sannsynlig at Republikken og Nord-Irland gjenforenes eller ikke, er i denne sammenheng et helt annet spørsmål.

1.4 Begrepsavklaringer

1.4.1 Løsrivelse

Før jeg går videre vil jeg gi en definisjon av ordet ”løsrivelse”, da dette vil være en helt sentral del av min oppgave:

Secession (...) is an effort to remove oneself from the scope of the state's authority, not by moving beyond the existing boundaries of that authority but by redrawing the boundaries so that one is not included in them (Buchanan 1991:11).

I dette tilfellet vil det bety løsrivelse fra Storbritannia som politisk og økonomisk senter.

Langfredagsavtalen ga Nord-Irland delvis selvstyre, men området var fortsatt formelt underlagt Storbritannia. Et viktig poeng er at det ikke bare er et ønske om å bli en selvstendig autonom enhet, men i tillegg å gå tilbake til at den irske øya som helhet skal høre sammen. Jeg er på den annen side klar over at det eksisterer andre ønsker fra den nord-irske befolkning, og at ikke alle enten ønsker å bevare pakten med England eller å gjenforenes med Republikken Irland. Noen har for eksempel et ønske om at Nord-Irland skal bli en selvstendig autonom enhet, uavhengig av både Irland og Storbritannia. Denne og andre aktuelle løsninger vil ikke bli diskutert her. Argumentasjonen vil begrense seg til å omhandle det som er fremstilt i problemstillingen; det vil si gjenforening eller status quo.

Begrepene *løsrivelse* og *gjenforening* er ikke identiske, i og med at en løsrivelse ikke behøver bety en gjenforening med en annen part. Dette caset har elementer av begge, da løsrivelse fra Storbritannia er en forutsetning for en gjenforening. I min oppgave vil jeg bruke begrepet ”gjenforening” i relasjon til dette caset. Ved generell teoretisk diskusjon vil begrepet ”løsrivelse” være mer fremtredende, da dette er begrepet de fleste forfattere bruker.

Et viktig aspekt ved definisjonen ovenfor, er at det ikke bare er snakk om forflytning av mennesker, men en fysisk utskillelse av et geografisk territorium. I den forbindelse oppstår det flere problemer å forholde seg til enn ved at bare enkeltindivider velger å flytte på seg (Hampton 1997:247). Løsrivelse er heller ikke helt identisk med begrepet revolusjon:

Unlike the revolutionary, the secessionist's primary goal is not to overthrow the existing government, nor to make fundamental constitutional, economic, or socio-political changes within the existing state. Instead, she wishes to restrict the jurisdiction of the state in question so as not to include her own group and the territory it occupies. To claim the right to secede is to challenge the state's own conception of what its boundaries are. To emphasize: Secession necessarily involves a claim to territory (Buchanan 1991:10).

Selv om prinsippene bak en eventuell rettmessig revolusjon eller løsrivelse i tilfeller kan være ganske identiske, er det viktig å skille disse. Buchanans eksempel med utgangspunkt i den amerikanske ”revolusjon” er treffende i så måte; en revolusjon har til hensikt å forkaste den eksisterende styresmakt, og danne et nytt styre innenfor allerede eksisterende grenser. Amerikanerne hadde ikke til hensikt å felle den britiske regjering, men å forandre grenser (ibid:45) .

1.4.2 Storbritannia

Begrepsbruken på den britiske øya er til tider ganske forvirrende, og derfor er det viktig å gjøre rede for dette. Det som på engelsk kalles "Great Britain", består per dags dato av England, Skottland, Wales og småøyer som omkranser territoriet.⁴ Legger man til Nord-Irland blir ordlyden "the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland". Jeg velger å bruke "Storbritannia", og ikke "Det forente kongeriket" i min oppgave, da det norske språket ikke deler like klart mellom disse, og "Storbritannia" er det som gjerne brukes.

1.4.3 Nord-Irland

I denne delen vil jeg kort redegjøre for hvilke merkelapper jeg velger å bruke på partene i konflikten, og hvorfor. I mange tilfeller kan valg av begreper og navn indirekte antyde hvor man står i konflikten; fra et akademisk ståsted er det viktig å forholde seg så nøytral som mulig.

Nord-Irland blir i denne avhandlingen hetende "Nord-Irland" eller "regionen". Jeg velger ikke å bruke "the six counties" som ofte brukes av nasjonalister. Dette antyder implisitt at de hører sammen med Republikken Irland. Jeg vil heller ikke bruke begrepet "Ulster". Selv om dette er en vanlig betegnelse på regionen, så består Nord-Irland bare av seks av de ni opprinnelige grevskapene som var Ulster. Blir navnet brukt, er det i sammenheng med de ni grevskapene. Selv om jeg velger å bruke begrepet "Nord-Irland", så betyr det ikke at det er fullstendig enighet om dette. Mange unionister mener at navnet er farget, og at det indirekte gir et bilde av å tilhøre Irland (Miller 1998b:11). Dette betyr at mange av begrepene aldri vil tilfredsstille begge parter. Jeg velger uansett de begrepene jeg mener er mest mulig nøytrale, og de mest ryddige i forhold til min oppgave.⁵

⁴ Blant disse kan nevnes Hebridene, Isle of Wight, Orkenøyene, Shetland og Anglesey.

⁵ Hvilke begreper som skal brukes hvor er som sagt en vurderingsoppgave, og et eksempel på en administrativ løsning og kompromiss er ordbruken i byen Londonderry. Nasjonalistene bruker konsekvent Derry, mens unionistene bruker

Navnet "Irland" brukes ved referanse til hele øya, før delingen. De grevskapene som etter 1922 ble til The Irish Free State, og som i 1949 ble til Republikken Irland, blir referert til som enten bare "Republikken", eller "Republikken Irland". Jeg vil heller ikke bruke "the 26 counties" som gir den samme assosiasjonen som "the six counties", som er nevnt ovenfor.

1.4.4 Hvordan referere til gruppene

Det refereres ofte bare til protestanter og katolikker. Faren ved en slik begrepsbruk er at man i stor grad bare vektlegger den religiøse dimensjonen ved konflikten. Tonge sier at selv om politiske ønsker i mange tilfeller sammenfaller med religiøst ståsted, er det viktig å vite at det ikke er så i alle tilfeller: "To simplify: most Catholics are Irish nationalists, but some are not. Overwhelmingly, Protestants are British Unionists" (1998:xix). Dette viser at todelingen ikke har helt vanntette skott. Likevel vil jeg ikke hevde at det er galt å bruke begrepene "katolikk" og "protestant", bare man er klar over unntakene. Jeg velger å bruke religiøse merkelapper når det refereres direkte til religion. Disse merkelappene vil også bli brukt når det er snakk om befolkningsgruppene som helhet, enten det gjelder diskriminering eller andre sosiale forhold. Selv om man kjenner en gruppes religiøse ståsted er det ikke sikkert at alle har samme politiske ståsted. Det er også blitt nevnt at den religiøse klassifikasjonen har en fordel, ved bruk av for eksempel spørreskjema etc, i og med at det er en virkelighet de fleste i Nord-Irland kjenner seg igjen i (Whyte 1991:20).

Ved nærmere diskusjon av politiske forhold vil merkelappene "nasjonalist" og "unionist" bli brukt.

Whyte bruker også denne inndelingen: "There is a fair degree of consensus in the literature, then, that the most widely useful pair of categories for describing the two communities is the religious one – catholic and protestant" (1991:22). Videre nevner han at innenfor politiske saker bruker man nasjonalist og unionist, men fremhever også problemer ved disse merkelappene: Innenfor den politiske dimensjonen finner man flere valgmuligheter; et alternativ til nasjonalist har ofte vært republikaner, og et annet navn på en som vil bevare unionen med Storbritannia er lojalist. Forholdet unionist-lojalist kan være vanskelig å få tak på, men lojalistene sies å være de mest "ekstreme". De er ikke bare lojale mot Nord-Irland, men også mot Storbritannia. Forskjellen mellom republikanere og nasjonalister er at selv om begge har et ønske om et forent Irland, så legger republikanerne mer vekt på autonomi fra Storbritannia (Tonge 1998:xix). Et annet skille går på tidsaspektet. Der nasjonalistene ser på gjenforening som et langsiktig mål, er republikanerne mer utålmodige og vil ha det fortest mulig. Republikanere og lojalister forbindes også med at de i større grad har godtatt bruk av voldelige midler for å oppnå målet om et forent Irland, eller for å forhindre det (Boyle & Hadden 1994:22). Under kartleggingsarbeidet vil to politiske partier være sentrale, det republikanske Sinn Féin (SF) og det nasjonalistiske Social Democratic and Labour Party (SDLP). Historisk har SF hatt en mer ekstrem posisjon i forhold til gjenforeningsspørsmålet, noe jeg vil komme tilbake til senere. I min oppgave vil jeg bruke begrepet "nasjonalistisk" på begge partiene, da de begge jobber mot det samme målet. Jeg er likevel oppmerksom på forskjellen mellom dem.

Uansett hvilken merkelapp som brukes for å referere til gruppene er det visse svakheter. Som nevnt ovenfor, velger jeg likevel å bruke begrepene nasjonalist og unionist i relasjon til politikk. Ved diskusjon av befolkningen på et generelt grunnlag, og i religiøse sammenhenger, vil katolikk og protestant bli brukt.

1.5 Oppgaven videre

Etter innledningskapittelet vil jeg presentere metoden jeg skal bruke i denne oppgaven. Metodekapittelet er todelt, hvor det blir fremstilt en metode for

kartleggingsarbeidet (problemstilling 1) og metode for normativ argumentasjon for å besvare vurderingsdelen (problemstilling 2). Kapittel tre er et teorikapittel. Her vil jeg utdype det teoretiske utgangspunktet for den normative argumentasjonen jeg velger å bruke, i tillegg til å sette den i en større teoretisk kontekst.

Før kartleggingsarbeidet vil jeg med et historisk bakgrunnskapittel gi en kort innføring i irsk og nord-irsk historie. Dette er ment som et grunnlag til å forstå hvorfor nasjonalistene setter frem de argumentene de gjør.

Utgangspunktet for å finne argumenter som brukes for en eventuell gjenforening vil være partiprogrammer, hjemmesider på internett og taler til de to nasjonalistiske partiene. Dette gjøres på grunn av at det er her jeg antar å finne direkte argumenter, og at det utgjør et avgrenset rammeverk for denne oppgaven. Dette vil være selve kartleggingsarbeidet. Etter at kartleggingsarbeidet er gjort, vil jeg gå over til den mest omfattende delen av oppgaven, og det er vurdering av argumentene som er fremstilt. Denne delen av oppgaven vil være den jeg legger størst vekt på. Her vil underkapitlene følge argumentene som er fremstilt, og disse vil bli drøftet en etter en. Hensikten med denne delen er å få en avklaring på om kravet om gjenforening er velbegrunnet på bakgrunn av normative prinsipper.

2. METODEKAPITTEL

2.1 Innledning

I det forrige kapittelet klargjorde jeg for det første hva denne oppgaven skal omhandle, og hvorfor jeg mener dette er et tema som bør belyses. I dette kapittelet vil jeg forklare nærmere **hvordan** jeg har tenkt å få en bedre forståelse av problemstillingen jeg satte frem innledningsvis.

Oppgavens problemstilling er todelt, og hver del trenger forskjellig type metode for å kunne bli besvart. Den første delen, som er et kartleggingskapittel, baserer seg på datainnsamling. Dataen hentes hovedsakelig fra politiske taler og partienes hjemmesider. Den siste delen av problemstillingen vil bli tatt for seg i et vurderingskapittel, og her vil metode for normativ argumentasjon bli brukt.

2.2 Datainnsamling

2.2.1 Hvordan finne data

Partiene jeg velger å konsentrere meg om er de to nasjonalistiske hovedpartiene i Nord-Irland; SDLP og SF. Begrunnelse for denne avgrensningen er å finne i avsnitt 5.1 senere i oppgaven. Jeg konsentrerer meg først og fremst om partienes hjemmesider på internett, partimanifester og taler som er blitt holdt av sentrale partimedlemmer som dokumentasjon for argumenter som brukes. De fleste talene i fra SDLP er sendt til meg fra partiets hovedkontor i Belfast, etter at jeg kontaktet dem og forklarte min problemstilling. SF sine utspill er hentet ned fra nettet i form av pressemeldinger partiet selv legger ut på sidene. En sentral kilde som er brukt i forbindelse med dette partiet er et dokument på hjemmesiden, som inngående

argumenterer for hvorfor de mener det er konflikt i regionen i dag, og hvorfor de mener Irland bør bli en enhet.⁶ På bakgrunn av dette blir denne delen av oppgaven en form for tekstanalyse, hvor jeg tolker det skrevne innholdet, og kategoriserer det i argumenter. Det ville vært interessant å gjøre en tidsserieundersøkelse for å sjekke for eventuelle forandringer i standpunkter. Jeg velger å konsentrere meg først og fremst om partienes standpunkter i dag.

I oppgaven fremstiller jeg ingen hypotese om hvilke argumenter jeg antar vil gjelde for denne konflikten. Mitt mål gjennom denne datainnsamlingen er å finne faktisk forekommende argumenter. Hvorvidt de forekommer ofte eller bare én gang er av betydning, men alle vil uansett bli tatt i betraktning. Hellevik sier: "analysen av datamaterialet går ut på å trekke ut den informasjon vi trenger for å kunne besvare problemstillingen" (1999:195). Innholdet må klassifiseres, det vil si at det må forekomme en datareduksjon for å "hindre at man drukner i detaljer" (ibid:196). Min datareduksjon har forekommet ved at jeg nøye har gjennomgått den informasjonen jeg har hatt for hånd og markert ut avsnitt der jeg mener det foreligger et argument. Systematisk og grundig bruk av referanser skal gjøre det mulig å etterprøve arbeidet mitt, det vil si at det skal være mulig med høy intersubjektivitet i målingene (ibid:184).⁷

2.2.2 Fordeler og ulemper med metoden

Fordelen med denne metoden er at jeg baserer mine funn på offisielle standpunkter partiene har, som er å finne "svart på hvitt", og av den grunn har jeg god støtte for det jeg skriver. Selv om jeg også baserer meg på taler fra enkeltindivider anser jeg ikke dette som en svakhet, med henhold til partienes offisielle standpunkter, da disse er hentet direkte fra hjemmesidene eller er blitt sendt til meg fra hovedkontoret. På visse

⁶ Se www.sinnfein.ie/policies/document/144 (lesedato: 16.02.2004)

⁷ Med god intersubjektivitet menes at det ikke har betydning for resultatet av analysen hvilken forsker som gjennomfører målingen (Hellevik 1999:184).

områder kan denne delen av oppgaven sammenlignes med innholdsanalyse, uten det kvantitative aspektet. I følge Hellevik blir også en mer kvalitativ form for innholdsanalyse brukt innenfor statsvitenskap og sosiologi, og i denne sammenheng er det bruk av kilder som er essensielt, det vil si om det dreier seg om "(...) første- eller annenhåndsberetning, og hvilket partsforhold beretteren har til det saksforholdet som omtales i teksten" (1999:176). Mer om bruk av sekundærlitteratur følger nedenfor.

Svakheten med denne metoden er at det eksisterer en mulighet for feiltolkning når man skal tolke tekster. Vektlegging av ord, og betydningen av dem kan variere fra person til person. Mitt problem er at det av og til ikke eksisterer noen eksplisitte argumenter - jeg må "lese mellom linjene". Dette kan igjen ha negativ virkning for intersubjektiviteten da den semantiske betydningen ikke nødvendigvis er lik for alle. En løsning på problemet med subjektiv tolkning kan være å føre kontrollintervju med partimedlemmer i tillegg for å få bekreftet eller avkreftet tolkninger av innhold. Dette fikk jeg dessverre ikke muligheten til å gjøre.

Et annet problem som oppstår er omfanget av data. Det eksisterer en mengde data, og hvorvidt man har fått med seg alle sentrale standpunkter er et relevant spørsmål. Som supplerer har jeg i tillegg tatt for meg "The New Ireland Forum Report" (NIFR) av 1984 og rapporten fra "Forum for Peace and Reconciliation" (FPR) av 1995. Dette var samlinger der nasjonalistiske partier på hele øya var samlet for å diskutere hva som var kjernen til konflikten, og hvordan man best kunne løse den.⁸ Her fikk jeg oversikt over de andre relevante partiene, som jeg grunnet plassmangel har utelatt, og sjekket om deres standpunkter i stor grad avviker fra mine utvalgte partier.

Argumenter kan i visse tilfeller være vanskelig å skille. Argumenter som for eksempel baserer seg på kultur kan ha et økonomisk aspekt ved seg, eller en religiøs undertone. I min oppgave er det viktig å kunne holde dette noenlunde separat, men

⁸ SF var ikke representert i NIFR, bare i FPR.

jeg er også bevisst på at dette er noe som til tider er veldig innfløkt, og som man faktisk på visse områder bør se i sammenheng.

2.2.3 Suppleringsintervjuer

I mars 2003 oppholdt jeg meg en måned i Dublin og Belfast. Oppholdet ble hovedsakelig brukt til å finne relevant litteratur på området. I tillegg foretok jeg to intervjuer med to ansatte på Queens University i Belfast: Professor Richard English og Professor Adrian Guelke. Hensikten med disse intervjuene var å bruke informasjon som supplerer til det jeg hadde lest om konfliktens bakgrunn. Samtalene dreide seg ikke direkte om partienes offisielle standpunkter, men i større grad om generelle sosiale forhold i Nord-Irland i dag. Da disse intervjuene omhandler empiriske forhold som ikke er særlig kontroversielle, og som lett kan etterprøves, velger jeg ikke å utdype nærmere om metode for intervju i dette kapittelet.

2.3 Bruk av sekundærlitteratur

Det empiriske materialet for det historiske bakgrunnskapittelet (kapittel 4) blir i hovedsak å finne i sekundærlitteratur, det vil si bøker og tidsskrifter. Pålitelige kilder er viktige for å få høy reliabilitet, og et resultat som samsvarer mest mulig med virkeligheten. I litteraturen om Nord-Irland kan dette være et problem da mye av litteraturen kan være skrevet av personer hvis utgangspunkt ikke er nøytralt. Innholdet kan for så vidt være korrekt, men det vil ofte bare ta for seg virkeligheten sett fra den ene partens synsvinkel, noe som igjen vil gi et skjevt bilde. Som jeg nevnte under 1.3.3, kan bruken av begreper og navn i relasjon til konflikten gi en indikasjon på hvor man står. Selv om dette i mange tilfeller ikke er ønskelig, vil jeg likevel hevde at man ikke alltid skal unngå slike kilder. De kan gi et godt innblikk i tankegangen og argumentasjonen til de ulike partene. For meg kan dette være nyttig under kartleggingsdelen.

Mye er skrevet om konflikten i Nord-Irland. Ikke sjelden innleder forfattere forordet med en hentydning til at dette må være konflikten som har ført til produksjon av flest bøker. Bruce (1994:v) starter forordet sitt slik: "For the reader who likes to know how a book came to be written. I will explain what prompted me to add another volume to the depressingly large literature on Northern Ireland". En positiv konsekvens av dette, vil være at jeg ikke vil ha problemer med å finne informasjon om konflikten. Likevel kan en spørre seg om man faktisk trenger enda en avhandling på området. Denne oppgaven har både et empirisk og et teoretisk mål, hvor jeg bruker Nord-Irland konflikten til å belyse teorien. I følge Buchanan er løsrivelsesspørsmålet et område som ikke er så systematisk analysert med tanke på antallet etniske konflikter som faktisk eksisterer i dag (1998a:227). Dette teoretiske området vil i min oppgave bli diskutert innenfor normativ metode. Viktige poenger i den forbindelse vil bli tatt opp nedenfor.

2.4 Normativ argumentasjon

Normativ politisk teori legger hovedvekt på hva som er moralsk forsvarlig, hvordan det "bør være", og skiller seg fra mye av samfunnsvitenskapens tenkning om hvordan verden faktisk er. Normative oppfatninger er oppfatninger om rett og galt (Engelstad m.fl. 1998:312). Normativ teori kan brukes som en rettledning for hvordan man bør tenke ved for eksempel konfliktløsning, og den bør ikke forkastes fordi man har en antagelse om at det ikke er gjennomførbart. Da har man allerede mistet troen på gode løsninger som vil gagne flest mulig. Et kjennetegn ved en slik metode er at den er ikke-egoistisk. Det betyr at vurderinger om en avgjørelse/handling er rett eller gal, også baserer seg på utfallet for andre enn en selv (Wiggen 1999:8).

Innenfor hvilke rammer den normative diskusjonen skal finne sted, er det uenighet om, også med tanke på kravet om løsrivelse. Skal diskusjonen finne sted bare innenfor det filosofiske sjiktet, innenfor en ideell ramme, eller skal man også ta til etterretning at den politikken som føres og de institusjonelle rammene man opererer innenfor ikke alltid tar høyde for dette. Vanlig tankegang innefor filosofien er å

utelukke praktisk tenkning: "A philosophical argument succeeds if it is clear, logically sound and rationally convincing. Its practical impact is neither here nor there (Malnes 1992:117). På det politiske plan derimot, er gjerne de faktiske resultatene avgjørende. Malnes mener at "the underlying idea is that political philosophy has a dual purpose in both telling right from wrong and influencing actions and institutions in the right direction" (1992:118).

I forlengelsen av dette, er det også et spørsmål om hva som skal være formålet med normativ tenkning. Man kan skille mellom en fortolkende- og en konstruerende retning, hvor den første har som formål å kartlegge eksisterende tanker om rett og galt. Den andre er på søken etter hva som faktisk er det rette i enkelte situasjoner, og hvor teoretikere "(...) are preoccupied with the construction of theories and principles rather than the interpretation of existing beliefs" (Malnes 1992:119).⁹ Malnes mener det er viktig å kunne se betydningen av begge retningene:

Thus normative theory cannot stop at interpretation, but is bound up with constructivist endeavours (1992:122). The constructivist approach has, in other words, a central role to play in normative theory. Yet arguments about right and wrong, however forceful in philosophical terms, may prove irrelevant to moral political life. They risk falling to the earth because people are not motivated to abide by them (ibid:131).

Begrunnelse og fullstendighet

I følge Engelstad m.fl. (1998:306) er det to egenskaper som er viktig for et vellykket normativt resonnement, og det er 1) begrunnelse og 2) fullstendighet.

Begrunnelse

Her er det viktig å ha oversikt over a) de premissene et argument hviler på, b) om det er hold i disse premissene, og til slutt c) om argumentets konklusjon følger av

⁹ Michael Walzer er kanskje den i dag som er mest kjent innenfor den fortolkende (interpretative) retningen. Av de eldre filosofene var Protagoras innenfor den samme, og Sokrates innenfor den konstruerende retningen (Malnes 1992:119).

premissene, med andre ord den logiske gyldigheten. Både b) og c) må kunne være bekreftet for at argumentet skal ansees som gyldig. Wiggen sier at "an argument may be logically valid, but if the premise(s) cannot be accepted, the argument will fall" (1999:8).

Engelstad m.fl. poengterer videre at "et normativt standpunkt er ikke mer verdt enn de grunner som finnes for å godta det (1998:307). En begrunnelse kan ta utgangspunkt i egen intuisjon om hva som er rett og galt (ibid:308), eller en mer konkretisert begrunnelse, hvor det da "konstrueres "hypotetiske" problemstillinger for å teste holdbarheten av generelle prinsipper", og hvor fordelene med denne faktisk er at man "får konsentrert oppmerksomheten om de faktorer et gitt prinsipp fremholder som avgjørende for normative overveielser", og ikke bare "problemer som faktisk har meldt seg i samfunnet" (ibid:309). Klarhet og presisjon er også viktig innenfor normativ argumentasjon. Dette for å unngå tvetydigheter i debatten og unødvendige misforståelser. For å kunne komme frem til entydige konklusjoner om hvordan mennesker eller institusjoner bør handle i konkrete saker, er det viktig at man har en felles forståelse for hva saken dreier seg om (Engelstad m.fl. 1996:296-297).

Fullstendighet

Fullstendighet innebærer at "argumentet fanger opp alle momenter som knytter seg til en problematikk" (Engelstad m.fl. 1998:307). I hvilken grad er et argument fullstendig, når vet man om man har alle momenter som er relevante for akkurat denne problematikken? Dette kan være vanskelige avveininger. Mennesket har ikke bare begrenset kapasitet, men også en evne til å være selektiv i avveininger om hva som er relevant.

Problemet med fullstendighet kan også føres tilbake til det som ble nevnt i del 2.1, hvor jeg tar opp problemet med å ha oversikt over all relevant litteratur. Er det argumenter jeg ikke har avdekket, vil dette gå ut over fullstendigheten i argumentasjonen. Fullstendighet i forhold til mine problemstillinger kan gjelde helt

ned på argumentnivå – ser jeg alle premissene bak hvert enkelt argument? I tillegg kan det også gjelde sluttkonklusjonen - har jeg alle argumentene som forekommer i debatten om en irsk gjenforening?

3. TEORIKAPITTEL

3.1 Innledning

Dette kapitlet vil gi en oversikt over den normative debatten som eksisterer rundt spørsmålet om “løsrivelse”. Noe som vil komme bedre frem nedenfor er at vurderingen og utfallet av ett og samme case kan være forskjellig ved bruk av forskjellige teoretiske tilnærminger. Hva som konstituerer en rettmessig løsrivelse er ulikt fra teori til teori. Selv om oppgaven konsentrerer seg om gjenforening, vil jeg likevel i denne delen bruke ”løsrivelse”, da det er dette begrepet som er mest brukt innenfor litteraturen. Selv om begrepene ikke er helt identiske, slik jeg utdypet i 1.4.1, er utgangspunktet for en normativ vurdering lik.¹⁰

Min oppgave har til hensikt å svare på når løsrivelse (og i dette tilfellet gjenforening) er normativt forsvarlig. Spørsmål som for eksempel går på om bestemmelser om løsrivelse bør fastsettes i internasjonal lovgivning ligger utenfor min problemstilling.¹¹

¹⁰ Uavhengig om det dreier seg om gjenforening eller løsrivelse, vil det være snakk om et skifte av status for territorielle grenser, og hvem som kan bestemme over det aktuelle området. I forbindelse med min oppgave vil en eventuell gjenforening med Republikken forutsette en nord-irsk løsrivelse fra Storbritannia.

¹¹ Se for eksempel Buchanan (1991) for nærmere diskusjon.

3.2 Tre teorier: National self-determination, choice og just cause theories of secession¹²

Det er tre retninger som er delvis førende i litteraturen om løsrivelse og de har alle forskjellige begrunnelser for når man rettmessig kan kreve omgjørelser av internasjonale grensdragninger. En ting å merke seg er at disse er grove topologier, og at innenfor hver av retningene kan det eksistere underkategorier. Buchanan, som vil være en sentral forfatter her, legger både "National self-determination" og "choice-teorien" under en kategori han omtaler som "Primary Right" (Buchanan 1998a:233). Semb, på sin side, kategoriserer kravet om selvbestemmelse under navnet "fellesskapsargumentet" (1999). Videre tolker jeg "just cause" som ekvivalent til Buchanans "Remedial Right Only theories of secession" (Buchanan 1998a). Semb har denne retningen under det hun kaller "rettferdighetsargumentet" (1999). Jeg velger likevel å bruke de tre merkelappene jeg nevnte i overskriften, og presentere de separat. Choice-teorien vil ikke være en like sentral teori i analysen som de to andre. Jeg har likevel valgt å ta den med, da den, i tillegg til å ha relevans for caset (men i mindre omfang enn de andre), bidrar til fullstendighet i teoripresentasjonen.

3.2.1 Teorier som fokuserer på nasjonal selvbestemmelse

Den første retningen kalles *National self-determination theories of secession* (Moore 1998a:6, Norman 1998:35). Begrepet selvbestemmelse kan sees fra flere vinkler. Østerud sier at selvbestemmelse har en ytre dimensjon hvor "(...) en politisk enhet skal styre seg selv uten innblanding utenfra" (Østerud 1984:150), nærmere bestemt prinsippet om ikke-intervensjon. På den annen side kan selvbestemmelse bety muligheten til å bryte opp med etablerte politiske styreformer og danne nye politiske sammenslutninger. Dette er den indre dimensjonen av begrepet. Løsrivelseskravet, sier Østerud, "(...) befinner seg i et skjæringspunkt mellom "ytre" og "indre" selv-

¹² Terminologi brukt i Moore (1998). Jeg har valgt å i hovedsak bruke den engelske terminologien, da det er vanskelig å finne gode norske oversettelser som fanger opp betydningen på samme måte.

bestemmelse” (ibid:151). Oppfylld av det indre selvbestemmelsesprinsippet fører ofte til brudd på den ytre dimensjonen som påpeker viktigheten av staters integritet og evne til å styre seg selv uten innblanding utenfra. Artiklene 1(2) og 55 i FN-pakten fremhever prinsippet om ”(...) equal rights and self-determination of peoples” (Semb 1999:3, Moore 1998b:136, Buchanan 1991:48-49), likeså gjør United Nations International Covenants:

All peoples have the right to self-determination. By virtue of that right they freely determine their political status and freely pursue their economic, social and cultural development (FN 2003 [online]).

Selvbestemmelsesbegrepet har gjennomgått definisjonsmessige forandringer opp igjennom årene, fra å bli brukt i sammenheng med etnisitet til å gjelde oversjøiske kolonier hvor kolonimaktens grensdragninger skulle holdes ved like.¹³ For allerede etablerte stater ble selvbestemmelse tolket som retten til territoriell integritet og ikke-intervensjon (Semb 1999:3). Et annet poeng er at det eksisterer grader av selvbestemmelse. En sterk form for selvbestemmelse betyr at nasjoner får styre seg selv gjennom en egen stat. En svakere form for selvbestemmelse innebærer en eller annen form for selvstyre, men hvor gruppen fortsatt er knyttet opp mot regjerende statsmakt (Caney 1998:152).

Teorier som fokuserer på nasjonal selvråderett hevder at nasjoner har rett på en egen stat, og nasjonale minoriteter som påberoper seg nasjonal status innenfor en multi-nasjonal stat har ergo rett til å løsrive seg.¹⁴ Argumentet som settes frem er at nasjonalstaten er av betydning for mennesker. Det er av betydning rent psykologisk - en tanke om individets velvære, men også en tanke om at det vil eksistere et mer rettferdig og styredyktig samfunn hvis man blir styrt av ”sine egne”. Utfallet vil være

¹³ Det siste prinsippet går under betegnelsen *uti possidetis*.

¹⁴ Det er ikke alle teoretikere som mener at nasjoner har en absolutt rett til selvbestemmelse, dette kan sies å bare gjelde for de mest ekstreme. Miller, som er en sentral teoretiker her, mener at nasjonal selvbestemmelse er noe man må jobbe for, men ikke at det er en vedtatt rett, da dette kan bli et altoverskyggende prinsipp. Han mener man må legge vekt på ordet ”claim” i stedet for ”right” (Miller 2000:113). Mens bl.a. Miller og Barry fokuserer på nasjonen, er det andre som går lenger i å vektlegge retten til selvbestemmelse for etniske grupper, bl.a. Gellner (Semb 1999:5).

en toveismekanisme, hvor det både er av viktighet for nasjonen å ha sin egen stat, men også at de som skal gi sin oppslutning om staten har felles nasjonal identitet (Miller 1995:82, Semb 1999). Det at nasjoner bør ha sin egen stat grunner i en antagelse at her er det større sjanser for at den spesifikke nasjonens kultur vil bevares. Rettsikkerheten til den aktuelle gruppen mener man også vil bli bedre ivaretatt og man har en antagelse om at mennesker med samme nasjonale identitet vil ha et større ønske om å ta vare på hverandre. Grunner for at en stat bør ha en felles nasjonal identitet går blant annet ut på betydningen av en felles offentlig opinion. Miller (1995) setter frem flere punkter for hvorfor det bør være sammenfall mellom stat og nasjon. Jeg har valgt å se på tre av dem: 1) sosial rettferdighet 2) kulturelt vern, og 3) felles offentlig opinion. En nærmere gjennomgåelse av disse vil komme i analysen.

Nasjonsbegrepet

Litteraturen rundt nasjonsbegrepet er omfattende, og forskjellige forfattere har forskjellige meninger om hva som konstituerer en nasjon. Et alternativ er å legge vekt på Ernst Renan sin definisjon i sitt verk *Qu'est-ce que une nation?*, hvor han sier at "enhver folkegruppe som definerer seg selv som en nasjon, eller oppfattes slik av andre, er en nasjon" (Østerud 1984:21). Her vektlegges bare den subjektive delen av å tilhøre en nasjon: Man føler tilhørighet til nasjonen ved å ha en nasjonal bevissthet uten tanke på felles kultur, etnisitet eller språk. Renan så på nasjonen som et voluntaristisk fellesskap, som vil være preget av en "daglig folkeavstemning" (Østerud 1984:18). Her legger man mer vekt på statsborgelige rettigheter, og en felles oppslutning om felles politiske institusjoner (Sørensen 1997:109). Dette har røtter fra den franske revolusjon, hvor det var en overgang fra bare å inkludere en elite, til å gi politiske rettigheter til alle samfunnslag, nasjonen bestod altså av et "selvstyrende folk".

En annen innfallsvinkel er å se på nasjonal tilhørighet basert på noe objektivt, det vil si kriterier man blir "født inn i" og vil da stå som kriterier på hvem som er medlemmer av nasjonen. Dette kan være kriterier som felles språk, felles historie,

felles kultur og felles avstamning. Nasjonen består med andre ord av et ”unikt folk”, som skiller seg mer eller mindre fysisk fra andre nasjoner. Dette er kriterier som kjennetegner blant annet den tyske nasjonalromantikken.

Mye av dagens litteratur modererer seg fra de to tilnæringsmåtene som er nevnt ovenfor, og hevder heller at det bør være en sammenheng mellom nasjonen som et voluntaristisk fellesskap (subjektive trekk) og et sosiokulturelt fellesskap (objektive trekk) (Bakke 1999:25, Eliassen & Meland 1997, Sørensen 1997:110). Max Webers skille mellom stat som en ”organisasjonsform, politisk institusjon og maktmonopol” og nasjonen som en ”idé, vilje til samhørighet og kulturfellesskap” har også bidratt til å gjøre begrepsbruken klarere. Eliassen og Meland hevder at Webers nasjonsdefinisjon er brukbar da den ”trekker inn både objektive kulturelle faktorer i det den nevner eksistensen av et kulturfellesskap, samtidig som den nevner subjektive faktorer der nasjonen er en idé og en samhørighetsvilje” (1997:27).

En annen måte å beskrive en nasjon på kan være; ”en gruppe mennesker som anerkjenner hverandre som en del av det samme fellesskapet, som mener å ha spesielle forpliktelser ovenfor hverandre og som aspirerer til en form for politisk autonomi” (Semb 2003 [kurs]). Den siste delen er vesentlig, da et av nasjonenes kjennetegn er at de ønsker fortsatt å ha sin egen stat, dersom de allerede har en, eller ønsker å etablere en eller annen form for selvstyre.

Styrken til denne definisjonen er at det for det første ikke er noe ved den som hindrer dannelsen av multi-etniske stater, da det er ingen referanse til etnisitet. For det andre så legger den heller ikke vekt på kulturelle eller språklige referanser (Semb 2003 [kurs]). Det som vektlegges er en følelse av samhørighet, og ikke minst at man føler en form for forpliktelse ovenfor denne gruppen, men er videre åpen i forhold til hva som skaper en slik følelse av samhørighet.

3.2.2 Choice-teorier

Under *Choice theories of secession* er kjernen at flertallets bestemmelser skal være rådende (Norman 1998:37). Her legges det ikke vekt på nasjonal tilhørighet i like stor grad som i avsnittet ovenfor. Så lenge et flertall i et område (for eksempel en kanton eller delstat) bestemmer seg for å løsrive seg, så skal det få lov til det. Philpott (1998:82) nevner likevel at det vil i de fleste tilfeller eksistere en form for identitet. Det sentrale er uansett at her behøves det ingen spesifikke grunner som for eksempel brudd på menneskerettigheter eller lignende for at det skal være normativt forsvarlig. *Folkets vilje* er tilstrekkelig. Som allerede nevnt så betyr *folket* i denne betydningen de som er bosatt innenfor et avgrenset territorium. I følge Philpott er realiseringen av autonomi et gode, og dette er tilstrekkelig for å rettferdiggjøre en løsrivelse: "What justifies self-determination is not the mere fact of the members' choice, but their realization of democratic autonomy, their increased ability to steer their fate. Autonomy here is a realized good" (1998: 82).

For å kunne sammenligne denne (og den første) retningen med den tredje og siste, er igjen Philpotts ordvalg beskrivende:

The constrictive perspective denies self-determination as a general right but permits the claim for groups that suffer injustices; my approach grants the general right but constricts the claim for groups which perform injustices. A believer in democracy, then, ought to be a partisan of self-determination – this is the claim I sought to ground in political philosophy (1998:80).

Det han mener med dette er at man trenger ingen gode krav for løsrivelse, men restriksjonene kommer i form av hvordan den nye staten vil styre. "The constrictive perspective", som Philpott kalte det i avsnittet ovenfor, vil bli gjort rede for i neste avsnitt.

3.2.3 Just cause - teorier

Just Cause theories of secession legger vekt på at løsrivelse bare kan forsvares i tilfeller hvor den nåværende statsmakt bryter internasjonale lover for behandling av mennesker/minoriteter. Løsrivelse som normativt forsvarlig i de tilfeller hvor stats-

makten ikke oppfyller de krav den er pålagt, er til en viss grad sammenlignbart med Lockes syn på revolusjon, nærmere bestemt at revolusjon er godtatt som et middel for å frigjøre seg fra vanstyre. (Moore 1998a:6). Teoretikere innenfor denne retningen legger vekt på at det ikke skal bli for lett å løsrive seg fra en annen statsmakt, da dette kan føre til ustabilitet i verdenssamfunnet og økende krav fra andre grupper. Et stabilt system av stater er å foretrekke fremfor et ustabilt et, da kamper om selvstyre erfaringsmessig etterlater seg dødsfall, fattigdom og nød. (Buchanan 1991).

Det blir hevdet at det bare er innenfor denne retningen at det vil være reelt å snakke om en institusjonalisering av debatten om løsrivelse. De to foregående retningene har, i følge *just cause* teoretikere, svakheter ved at det kan tillates en uendelig oppsplitting av eksisterende stater. Dette kan resultere i et mer ustabilt verdenssystem, og muligens økt vold og brudd på menneskerettigheter. En institusjonalisering av disse begrunnelsene for løsrivelse vil av den grunn være moralsk uforsvarlig.¹⁵

Buchanans syn på løsrivelse, er restriktiv i den forstand at det skal være gode bevis på brudd på menneskerettigheter og historisk urett før en eventuell ny statsdannelse vil være rettmessig.

En gruppe har, for ham, rett til løsrivelse bare hvis:

1) The physical survival of its members is threatened by actions of the state (as with the policy of the Iraqi government towards Kurds in Iraq) or if it suffers violations of other basic human rights (as with the East Pakistanis who seceded to create Bangladesh in 1970); or

2) Its previously sovereign territory was unjustly taken by the state (as with the Baltic Republics) (Buchanan 1997:37).

På bakgrunn av dette vil det være stor sannsynlighet for at bevisbyrden for urett som blir begått vil ligge hos de som ønsker løsrivelse, da man ikke kan anta at den nåværende statsmakt vil fremme et slikt krav. Han legger også vekt på at hvis "exit", for å bruke Hirschmann sine uttrykk, er for enkelt, så vil det etter hvert ikke lenger

¹⁵ David Miller, som vektlegger nasjonal selvbestemmelse, er kritisk til institusjonalisering, mens Philpott (Choice-teori), er delvis for, men mener at systemet per dags dato er for dårlig (1998:84).

være noen vilje til "voice".¹⁶ Minoriteten holder et slags veto over befolkningen ved at uoverensstemmelser lett vil resultere i forandring av grenser, i stedet for å jobbe mot en enighet (Buchanan 1998b:20-22).

Buchanan er liberalist, i den betydning at han verdsetter kjernen i den vestlige politiske tradisjon om "(...) basic individual and political rights that find expression in the great documents of the French and American revolutions (1991:xi).

Kort oppsummert, så vektlegger *just cause*-teoretikerne betydningen av en stabil verden som et argument for hvorfor man bør være restriktive med å tillate løsrivelse. Dette gir trygghet for individet og insentiv til å være med i den politiske debatten, og finne frem til politiske kompromisser, i stedet for å "melde seg ut". Bevis på at det har forekommet brudd på rettigheter må legges frem.

3.2.4 Den teoretiske debatten

En uendelig oppsplitting av stater og fullstendig anarki?

Kritikken som har kommet mot teorier som fokuserer på nasjonal selvbestemmelse i forhold til løsrivelse, er at kravet kan fremme tanker om en endeløs oppsplitting av stater og fullstendig anarki. Det eksisterer flere nasjoner enn stater, og hvis alle nasjonale grupper skulle kreve egne statsgrenser vil dette ha stor innvirkning på stabiliteten i verdenssamfunnet.¹⁷ Forfattere innenfor denne retningen ser også denne svakheten, og velger å innskrenke muligheten for løsrivelse ved å sette frem visse krav. Miller setter frem to krav, hvor det ene er at gruppen som ønsker løsrivelse skal være en nasjon med en identitet som er klart forskjellig fra den større nasjonen de vil løsrive seg fra. Den andre går ut på at gruppen må være stor nok til å kunne utøve kontroll over det aktuelle området; "The group should be able to validate its claim to

¹⁶ En fare i forlengelse av dette kan være at minoritetene fremprovoserer voldshandlinger fra styresmaktenes side.

¹⁷ I tillegg til at det eksisterer flere nasjoner enn stater, kan det også poengteres at det heller ikke eksisterer et uendelig antall stater. Nasjoner kan skapes (Gellner 1983)

exercise authority over the territory it wishes to occupy” (Miller 1998:69, 2000:117). Bosettingsforhold er også en meget viktig faktor for i hvilken grad man kan tillate løsrivelse. Bor de forskjellige gruppene såpass blandet at en løsrivelse vil skape nye minoritetsproblemer, kan man ikke tillate forandring av grensers status sånn uten videre (Miller 2000:118-121). Forsvaret som settes frem mot kritikken blir da at ved å ta til etterretning de restriksjonene som settes frem, så vil det ikke forekomme anarkiske tilstander i det internasjonale systemet av stater.

Nielsen, på sin side, setter sine grenser ved at:

It is not only necessary that a liberal nationalism not be an ethnic nationalism: it must be a reiterated, generalizable nationalism and not a nationalism of the manifest destiny of a chosen people who can run roughshod over other peoples in terms of its allegedly privileged place in history as being the wisest and the best. It must not only be non-exclusionist; it must as well not be chauvinist or expansionist (1998:108)

Her kan nasjonalisme både tolkes som det verktøyet som brukes i kampen for selvstyre, og som den nasjonalismen som vil bli førende i den nye staten. Den etniske nasjonalismen, som Nielsen nevner, grunner nasjonalt medlemskap etter avstamning, den liberalistiske retningen har rammer for medlemskap som kan tillæres, som f.eks språk, historie, vaner, normer og lover. Denne retningen er mer inkluderende enn den forrige (ibid:107).¹⁸ Kritikken mot slike modereringer er at det ikke vil være noe igjen av den opprinnelige teorien som er blitt fremsatt, og at det å moderere seg selv i så stor grad er en indikasjon på at teorien man selv har fremmet ikke er god nok.

Kritikken som settes frem mot *choice-teorien* er også først og fremst faren for at det vil bli et økende antall løsrivelseskrav. En uendelig oppsplitting av eksisterende stater fører ikke nødvendigvis med seg et mer stabilt verdensbilde. Kaufmann hevder blant annet at territorielle delinger i mange tilfeller har fremmet økt konflikt i allerede urolige områder (1998:155). Østerud nevner at det kan være vanskelig å begrunne

¹⁸ Det bør påpekes at Nielsens teori/retning innenfor dette temaet bare er ment å omhandle vestlige demokratiske land, hvor eksempler er Norges løsrivelse fra Sverige, Island fra Danmark og delingen av Belgia. Han sier at Nord-Irland er for komplekst til å kunne passe inn her (1998:113). I tilfeller der det gjeldende området innehar flere minoritetsgrupper, og hvor sannsynligheten for konflikt er stor, bør man i stedet utarbeide mellomløsninger (Ibid:120). Langfredagsavtalen kan være et eksempel på dette.

hvorfor bare nasjoner skal ha en mulighet til å få selvstyre, og ikke andre etniske, kulturelle eller økonomiske grupper. Likevel, det er hensynet til stabilitet som er det som veier tyngst; "(...) politisk oppløsning blir utfallet dersom enhver opposisjonell gruppering kan dissenterer ved å danne sin egen uavhengige stat" (1984: 161).

Et paradoks ved choice-retningen er at det er en egen stat *per se* som er viktig, nærmere bestemt at godet ligger i selve valgmuligheten, og at dette kravet er såpass essensielt at betydningen av de eksisterende statsgrensene ikke betyr noe (Norman 1998:40). I realiteten vil utbryterstater lage presedens for at det samme vil skje med dem selv. Denne retningen, hvor et flertall i en folkeavstemning er god nok grunn for løsrivelse, fokuserer ikke i så stor grad på spørsmålet om minoriteter. Nærmere bestemt så er det av liten betydning hvis en ny statsdannelse lager nye minoritetsgrupper, både i den nye staten og i den etterlatte. Philpott setter likevel begrensninger, ved å si at en løsrivelse bare er rettmessig hvis området som ønsker løsrivelse kan garantere for rettigheter til nye minoriteter (1998:83). I tilfeller der krav om løsrivelse er økonomisk motivert, skal også tilbud om økonomisk kompensasjon foreligge. Philpott hevder også at slike krav om å ivareta rettigheter/kompensasjon nok vil være med på å "bremse" antall løsrivelseskrav, slik at argumentet om faren for fullstendig anarki er, i dette tilfellet, noe svekket (1998:90). Miller på sin side, er skeptisk til forhåndsgaranti for den nye minoriteten:

One thing we cannot do, however, is simply to take whatever reassurances the secessionists may give at face value. (...) It is important to bear in mind here that once the new state is formed and recognized, powerful norms of international non-intervention come into play (2000:120).

Staters integritet er noe som settes høyt, og velger de nye styresmaktene ikke å overholde tidligere løfter, skal det i de fleste tilfeller mye til før det internasjonale samfunn tar affære.

Moore (1998b:135) ser også vanskeligheten av å knytte spørsmålet om autonomi, i betydningen individuell frihet til å velge, opp mot spørsmålet om territorium.

Forsamlingsfrihet er ikke det samme som frihet til løsrivelse. Løsrivelse forutsetter et krav på territorium.

Hva er nasjonen?

Selv om man i dag opererer med en kanskje klarere begrepsbruk enn før på hvilke elementer en nasjon skal bestå av, så vil en definisjon av hva en nasjon er - hvilke kriterier som legges til grunn - variere fra land til land, og i tillegg variere over tid. For at man skulle kalle seg en gruppe, må man kunne definere hvem som hører til og hvem som ikke gjør det, altså kriterier for inkludering og ekskludering, noe som kan forandre problemer (Bakke 1999:25).

I og med at det til tider vil være vanskelig å avklare hva som faktisk konstituerer nasjonen, vil man kunne få vanskeligheter med å legitimere hvor grenser skal gå. Ivor Jennings utdyper dette nærmere: "On the surface, it (prinsippet om selvbestemmelse) seemed reasonable: let the people decide. It was in fact ridiculous because the people cannot decide until somebody decides who are the people" (1956:56). I tilfellet med Nord-Irland er dette meget relevant. Hvem konstituerer nasjonen og hvem skal inkluderes i en eventuell folkeavstemning? Er det bare Nord-Irland, eller tar man med Republikken i tillegg? For medlemmer av SF for eksempel, så omfatter/et nasjonen hele den irske øya, både Nord-Irland og Republikken (Whyte 1991:134). Et resultat ved en eventuell folkeavstemning vil mest sannsynlig telle mer positivt for nasjonalistene hvis Republikken er inkludert, enn om den ikke er det.

Et argument for å støtte oppunder selvbestemmelsesargumentet er at de fleste grupper som jobber for løsrivelse/gjenforening faktisk har et nasjonalistisk utgangspunkt. Nasjonen er rammeverket og det kraftigste argumentet for å ikke være innlemmet i den nåværende staten¹⁹. Buchanan, og andre innenfor *Just-Cause teoriene*, konsen-

¹⁹ Et problem her er at det i stor grad er folk med en omstridt nasjonal status som påberoper seg retten til selvbestemmelse, eksempelvis kurdere og baskere (Østerud 1984: 160).

trerer seg i stedet om prinsipper om rettferdighet, og overser den sterke kraften som nasjonalisme faktisk har (Moore 1998a:6). Anthony Smith sier at "the legitimating principle of politics and statemaking today is nationalism" (1986:129). Likevel, selv om dagens løsrivelseskrav ofte har en nasjonal basis, og dagens politikk opererer i stor grad innenfor den nasjonale tankegangen, er det sentrale her å bedømme den normative betydningen av den; "(...) and the reason for exploring community arguments is that it is relevant to discuss whether such a factual development can be normatively justified" (Semb 1999:1).

3.3 Oppsummering av hovedelementer i teoriene

Just cause-teorien står klart i motsetning til teorien som fokuserer på nasjonal selvbestemmelse når det kommer til betydningen av nasjonen for løsrivelse. Som nevnt ovenfor, så forsvarer Nielsen (1998:103) nasjonenes rett til selvbestemmelse, men innenfor visse rammer. Buchanan på sin side er skeptisk til den generelle antagelsen om at nasjoner bør ha sin egen stat. Han ser at nasjoner kan tillates løsrivelse i spesielle tilfeller, men mener at det ikke kan eksistere en generell rett til løsrivelse (1998:232). Nielsen utdyper Buchanans ståsted fra *What's so Special about Nations?* (Couture et al 1996):

The basis for ascribing the right to secede has nothing to do with nationality as such. Sometimes nations have a remedial right to secede but never, he has it, do "nations as such have a right" to secede. I have not argued that nations do not have rights of self-determination; only that as such nations do not (1998:121).

Buchanan mener at bare det å være en nasjon i seg selv ikke er holdbart for en rettmessig løsrivelse. Nielsen, på sin side, er delvis enig i Buchanan, men det bare hvis man ikke ilegger nasjonen noen betydning. Det Buchanan ikke ser, hevder han, er funksjonen en nasjon har for å realisere det "menneskelige gode" (1998:121).

Selv om det er blitt fremstilt tre retninger innenfor løsrivelsesteori, så er det diskusjonen om nasjonen bør ha betydning for løsrivelse som kanskje er det mest sentrale temaet. Det at nasjonen har betydning *per se*, eller det at nasjonen er av

betydning for å bevare visse rettigheter, står i motsetning til *just cause* tradisjonen som vektlegger at statsmakten må ha brutt internasjonale normer og regler.

David Miller mener at nasjonen er viktig, og bruker begrepet som en paraply betegnelse for bevaring av visse rettigheter. Buchanan, i sin diskusjon om diskriminerende omfordeling (*discriminatory redistribution*) utdyper dette videre:

Charges of discriminatory redistribution abound in actual secessionist movements. Indeed, it would be difficult to find cases in which this charge does not play a central role in justifications for secession, although more often than not it is buried in stirring but confused rethoric about the "right of self-determination" (1991:41).

I motsetning til Miller, så dekomponerer Buchanan argumenter; dvs at han tar ett argument av gangen. Buchanan (1991:51) støtter ikke argumentet for løsrivelse på bakgrunn av bare å være en nasjon. I de tilfeller hvor det blir brukt for å bevare rettigheter og verdier, så mener han at begrepene "selvbestemmelse" og "nasjon" bør forkastes til fordel for å diskutere de underliggende argumentene direkte. I så måte så kan det se ut til at i mange tilfeller vil det være de samme argumentene som kommer frem i begge retninger, men at Buchanan mener at hovedargumentene Primary Right-teoretikerne bruker, overskygger de reelle, og gir debatten en "feil" vinkling. I vurderingskapittelet vil jeg basere diskusjonen først og fremst rundt Allen Buchanan og David Miller, men andre forfattere vil bli trukket inn hvis det blir aktuelt, avhengig av hvilke argumenter som vil bli diskutert. Begge forfatterne argumenterer på bakgrunn av beskyttelse. For Miller er samsvar mellom nasjon og stat et middel for å sikre innbyggerne mot neglisjering. Buchanan ser det fra en annen vinkel – prinsipp om territoriell integritet er viktig for å beskytte individets fysiske overlevelse og for å bevare rettigheter og deres legitime forventninger (Buchanan 1998a:241).

4. BAKGRUNN FOR KONFLIKTEN

4.1 Innledning

Formålet med dette kapittelet er å gi en oversiktlig innføring i historien som ligger til grunn for konflikten i Nord-Irland. Historiske hendelser langt tilbake i tid har manifestert seg og skapt et segregert samfunn på mange områder.

En slik innføring gir et grunnlag for å forstå bakgrunnen for ønsket om en gjenforening, og hvorfor akkurat de argumentene som fremsettes er som de er. Som nevnt tidligere, så er hvert enkelt krav om løsrivelse/gjenforening unikt, ingen er helt identiske, selv om man i mange tilfeller kan trekke sammenligninger. I noen tilfeller baseres argumentene for eksempel på menneskerettigheter, i andre tilfeller ønsket om å kunne bevare sin egen kultur. Grunnene for hvorfor et territorielt område ønskes utskilt fra et annet, og eventuelt gjenforent med en annen part, er som sagt mange, og for å forstå kompleksiteten i hvert enkelt case, er det viktig å gå historisk til verks.

4.2 Fra "plantasje-politikk" til realunion

De første engelskmenn kom til den irske øya så tidlig som på 1100-tallet. Her slo de seg ned uten at det var noen helhetlig plan. I mange tilfeller ble engelskmenn integrert inn i det irske samfunnet, men i mange tilfeller var det også konflikter mellom de nyankomne og kelterne som var bosatt i Irland.

Da Henrik VIII brøt med paven i Roma og katolisismen på 1500-tallet og innførte den Anglikanske kirke i England, ble Irland utelatt fra reformeringen. En religionsmotsetning mellom irer og engelskmenn vil altså ikke ha vært å finne før på dette tidspunktet. Mye av bakgrunnen til dagens konflikt ligger i monarken av Englands såkalte "plantasje-politikk" som ble gjennomført på 15- og 1600-tallet i Irland. Her

ser man en mer bevisst styring fra monarkens side for å prøve å få kontroll over øya: "Since the Irish refused to become loyalist protestants the Tudor decided that loyalist protestants should be brought to Ireland" (O'Leary & McGarry 1993:55). Briter som var lojale mot monarken ble tilbudt landområder som opprinnelig tilhørte den irske befolkningen. Den mest brutale utførelsen av denne politikken var under Oliver Cromwells styre mellom 1649-58.

I 1688 ble Wilhelm av Oranien hentet fra Frankrike til England for å overta tronen. Den daværende katolske kongen Jakob II ble fordrevet til Irland.²⁰ Sammen med nasjonalistiske irer klarte Jakob II å samle en hær som var beredt til å kjempe mot det britiske kongeveldet. Dette endte med katastrofale nederlag for nasjonalistene, blant annet ved slaget ved Boyne i 1690. Dette slaget brukes i dag av unionistene som et bevis for protestantisk overlegenhet, og blir ofte brukt i historisk retorikk under de årlige marsjene til Orange-ordenen i Nord-Irland. Orange-ordenen, som har fått sitt navn etter Wilhelm av Oranien, er blitt et symbol for protestantisk unionisme, en gruppe mennesker som fortsatt er lojale mot det britiske kongedømmet.

I 1801 ble det irske parlamentet avskaffet og Irland ble med i union med resten av Storbritannia som gikk under navnet "Det forente kongeriket", det vil si "The United Kingdom of Great Britain and Ireland".²¹

"The Great Famine", hungersnøden på midten av 1800-tallet, som gjorde at så mange som 1 million av Irlands befolkning omkom eller emigrerte til Amerika mellom årene 1845-49, var en knekk for det irske samfunnet. Dette var et samfunn som først og fremst baserte seg på landbruk, og var innenfor denne sektoren avhengig av potetavlinger, da få andre avlinger ga avkastning.

²⁰ Et paradoks her er at Paven i Roma støttet den protestantiske Wilhelm av Oranien i den såkalte "Glorious Revolution" av 1688 (Tonge 1998:2). Jakob II heter på engelsk James II.

²¹ I dag heter det "The united Kingdom of Great Britain and Northern Ireland".

Kombinasjonen av en kraftig befolkningsvekst før 1845 og dårlige potetavlinger endte med hungersnød og fattigdom (Beckett 1973:126).

Mye av skylden for hungersnøden er i ettertid blitt lagt på engelskmennene. Irland var under deres styre, og de beskyldes for ikke å ha hjulpet til i så stor grad som de burde. Det økonomiske styret under denne perioden var preget av *laissez-faire* og svakt statlig ansvar for arbeidskraften i landet (Beckett 1973:126). Det lille av jordbruksprodukter som faktisk ble produsert ble i stor grad eksportert til resten av Storbritannia (Phil Clausen m.fl 1993:115). Dette var med på å forsterke den irske antagelsen om at den engelske kronen ikke hadde til hensikt å gjøre landet til et produktivt og rikt område, men i stedet tyne det for ressurser.

Forholdet mellom nasjonalistene og unionistene ble i økende grad mer anstrengt utover 1800-tallet. Nasjonalistenes arbeid for selvstendighet hadde en motvekt i en voksende protestantisk bevissthet i Ulster.

4.3 Arbeidet for selvstyre (Home Rule)

4.3.1 Home Rule

På slutten av 1800-tallet og begynnelsen av 1900-tallet kom det sterkere krav om selvbestemmelse og løsrivelse fra Storbritannia som politisk og økonomisk senter. Kravet om Home Rule ble fremstilt flere ganger.

For unionistene var det to hovedgrunner til at de fortsatt ville være en del av Storbritannia: For det første hadde Ulster, og da i stor grad den protestantiske delen av befolkningen, bedre økonomi enn resten av Irland. Unionistene "(...) saw themselves as inhabiting a flourishing region that needed to maintain the industrial link with imperial Britain, not to be tied to the agrarian south" (Kennedy-Pipe 1997: 11). Man hadde tro på at jordbruksområdene i sør ville greie seg fint på egenhånd, men industrien i Ulster var i for stor grad avhengig av Storbritannia til å klare seg selv (Beckett: 1973:147).

For det andre var det forskjeller i religion som hadde manifestert seg som viktige skiller mellom de to samfunnene. Nasjonalister var på dette tidspunktet med på å politisere religionen som en skillelinje, da arbeidet for selvstyre ble utført i nært samarbeid med den katolske kirke.²² Unionistene fryktet at en eventuell "Home rule" til slutt ville bli "Rome rule", da den katolske kirken i Irland var, og er, nært knyttet til paven i Roma (Kennedy-Pipe 1997:11, Beckett 1973:146).

I parlamentet i London stod kampen steilt mellom den liberale Gladstone, som ønsket et fritt Irland, og den konservative Randolph Churchill som ville at Irland fortsatt skulle være med i unionen. Første gang forslaget om selvstyre ble fremmet var i 1886, og da gikk det ikke igjennom i underhuset. Andre gangen var i 1893, og da var det overhuset som nedsatte veto (Kennedy-Pipe 1997:12).

Da forslaget ble fremmet for tredje gang i 1912, hadde man stor tro på at det skulle gå igjennom da overhuset i parlamentet ikke lenger kunne hindre at loven ble sanksjonert. I motsetning til de andre gangene hadde man nå også i tillegg The Irish Parliamentary Party som hadde kommet på banen. "The Gaelic League", en organisasjon for fremme av irsk kultur og litteratur, dannet i 1893, hadde også vært med på å styrke den irske nasjonalfølelsen (Kennedy-Pipe 1997:13). Som i mange andre tilfeller, så fulgte det med en slik "oppvåkning" en motbølge fra dem som anså den irske nasjonalismen som en trussel. Unionistene samlet i overkant av en halv million protestantiske undertegnelser på et opprop mot å bekjempe loven (Caplex nettlesikon 2004 [online]), og Ulster Volunteer Force (UVF) ble opprettet på denne tiden (Tonge 1998:7). Selv med høye forhåpninger om at loven skulle gå igjennom, skulle det vise seg at starten på den 1. verdenskrig skulle være det som satte en stopper for at irsk selvbestemmelse skulle bli en realitet.

²² En av disse var Daniel O'Connell. Han klarte å samle forskjellige grupper av nasjonalister, og en felles referanse for dem alle var den katolske kirken. Den katolske kirken ble altså politisert inn i konflikten som et middel for å oppnå en viss form for enhet mellom de ulike gruppene. Tidlig i hans arbeid så var det faktisk en del presbyterianere som ønsket å være med, men katolikkene ble til slutt i for stort overtall til at det var aktuelt for andre grupper å delta (Beckett 1973: 129).

I 1919 opprettet medlemmer av SF det irske parlamentet. Medlemmene her nektet å møte i Westminster og hevdet at "Dail Eireann" nå var den legitime styringsinstitusjonen i Irland (Beckett 1973:153). Dette mandatet hevdet de rett på etter partiets meget gode valg under "Westminster General election" av 1918, det siste holdt med et samlet Irland (Crane 1991:1-2).

Etter flere kamper for selvstendighet, hvor kjente eksempler er "The Easter Rising" i 1916 og "the Anglo-Irish war (1919-20)", ble Irland delt i Nord- og Sør-Irland i 1921.²³ Seks av de ni grevskapene i Ulster ble til Nord-Irland gjennom Government of Ireland Act av 1920 (GIA). Den opprinnelige avtalen ble først ikke godtatt av forhandlingspartene i sør, men gjennom Anglo-Irish Treaty av 1921 ble de resterende tre grevskapene i Ulster (Cavan, Donegal og Monaghan) og de tre andre provinsene Connaught, Munster og Leinster til "The Irish Free State", som senere skulle bli Republikken Irland i 1949 (McKittrick & McVea 2001:243).

4.4 The Troubles

4.4.1 Diskriminering

En markant oppblomstring av vold og nasjonalisme oppstod sent på 1960-tallet med "The Troubles". Den katolske delen av befolkningen i Nord-Irland følte seg diskriminert i forhold til protestantene. De hevdet at de ikke hadde like muligheter til jobb og utdanning. De mente også at valgsystemet var urettferdig. Da borgerkrigen på 1920-tallet handlet om et selvstendig Irland, og kampen mot deling av territoriet, gikk protestene her først og fremst ut på rettigheter innenfor regimet, det vil si det nåværende Nord-Irland (Kennedy-Pipe 1997:48, Maginness 2001:1).

²³ "The Easter Rising", ved blant annet okkupasjon av postkontoret i Dublin, hadde i utgangspunktet liten støtte i en befolkning som i denne perioden var moderate og ventet på en politisk løsning. Det var da britiske myndigheter satte i gang en henrettelsesprosess av lederne av opprøret at sympatien med nasjonalistene økte. Sinn Féin var ikke delaktige i påskeopprøret, men fikk god oppslutning ved valget i 1918, mye på grunn av dette (Tonge 1998:9).

4.4.2 Fra protestmarsjer til økende vold

Utover 1960-tallet ble det en økt nasjonal bevissthet blant den irske befolkningen i Nord-Irland. Det kom til flere sammenstøt mellom nasjonalister og unionister.

Reaksjonen på diskrimineringen forekom i form av diverse protestmarsjer først og fremst fra katolikkenes side. Det var også på dette tidspunktet en voksende katolsk middelklasse med ressurser og ønske om politisk deltagelse (Tonge 1998:35-36, Kennedy-Pipe 1996:41) Av sikkerhetsmessige grunner ble en god del av marsjene ikke tillatt. Disse ble likevel gjennomført, og det var her konfrontasjon mellom sivile, og sivile og unionistiske styrker, ofte fant sted. For å få satt en stopper på dette, ble britiske styrker plassert i områder som var utsatt for bråk. I begynnelsen ble dette positivt mottatt av nasjonalistene, da de trodde styrkene skulle forsvare dem mot unionistiske angrep. De ble antatt å være bedre enn spesialstyrkene *B-specials* som i all hovedsak var unionistisk (Tonge 1998:37). Etter hvert som kampene utviklet seg, ble den positive innstillingen til de britiske styrkene snudd: "In one twist of history, the British Army were turned from protectors of the Catholic community into its enemy" (Kennedy-Pipe 1997:3-4).

Irish Republican Army (IRA), som jobber for et selvstendig og samlet Irland, var i denne perioden ikke så godt organisert, men organisasjonens arbeid ble trappet opp i løpet av 1970-71. Regjeringen i London hadde problemer med å finne effektive løsninger, noe som frustrerte den katolske befolkningen. Dette ga spillerom for IRA og planlegging av aksjoner mot Nord-Irland regimet (ibid:52).

I 1970 ble det regjeringsskifte i Westminster, og den konservative regjeringen som kom på banen nå, kjørte en hardere linje for å stoppe volden. I 1971 ble det gitt tillatelse til å arrestere og anholde antatte terrorister uten en rettmessig domsavsigelse, såkalt internering. Denne taktikken hadde motsatt effekt av det som var intensjonen; i stedet for å knekke militante og terroristiske grupperinger slik at de ikke kunne aksjonere, økte i stedet sympatien for nasjonalistene og det ble blant annet

et tettere bånd mellom IRA og sympatisører i Republikken (ibid:58). Den hardere linjen som ble valgt, både med å slå aggressivt ned på opprør, og interneringen førte til en økende voldsspiral. "Bloody Sunday" står som et eksempel på dette, da 14 katolikker døde etter at det ble åpnet ild mot dem fra britiske styrker under en marsj i Londonderry/Derry 30. januar 1972.²⁴

Den nord-irske forsamlingen i Stormont ble oppløst i 1972, da det ble bestemt fra Westminster at Nord-Irland skulle styres direkte fra London. Westminster gjeninnførte fra 1973 proporsjonal representasjon ved lokalvalg, som hadde opphørt like etter delingen, muligens for å øke legitimiteten til Nord-Irland. Svakheten her var at lokale styringsinstitusjoner hadde liten reell makt (Lydersen 1993:52).

I 1973 ble det satt i gang samtaler for å forbedre samarbeidet i Nord-Irland. Sunningdale-avtalen ble vedtatt i 1974, og innebar opprettelsen av en samarbeidsregjering mellom Unionistpartiet (UUP), SDLP og Alliansepartiet. Regjeringen skulle bestå av seks protestanter og fem katolikker. I tillegg til samarbeidsregjeringen, ble det knyttet tettere bånd til republikken ved opprettelsen av et "Irish Council", hvor medlemmer av Stormont og parlamentet i Dublin skulle ha jevnlig samtaler. Selv med en klausul som poengterte at Nord-Irland ikke kunne gjenforenes med Republikken før det hadde flertallet bak en slik bestemmelse, mente unionistene at dette var et skritt nærmere gjenforening, og startet en omfattende streik. Den britiske armeen grep ikke inn for å bryte streiken, noe katolikkene mente var en enda sterkere indikasjon på at styrkene var pro-protestantiske. Avtalen brøt sammen etter kort tid.

I og med at denne oppgaven tar for seg spørsmålet om gjenforening, kan det være interessant å nevne avstemningen som ble holdt tidlig i 1973. Den omhandlet spørsmålet om en eventuell gjenforening. Den hadde en oppslutning på 58,5%, hvor 591.820 stemte for status quo og bare 6463 stemte for en gjenforening. En forklaring

²⁴ Offisielt så heter byen Londonderry, men Derry blir konsekvent brukt av nasjonalsiter. Jeg har valgt å bruke begge da det er dispuTT om byens riktige navn.

kan være SDLPs oppfordring til å boikotte avstemningen, men i følge Harkness, så kan man estimere med at den katolske andelen som ønsket status quo var oppe i 20-25% (1996:103).

4.5 Mot økt samarbeid

4.5.1 The Anglo-Irish Agreement 1985

I 1985 kom "The Anglo-Irish Agreement" (AIA), som formaliserte samarbeidet mellom Storbritannia og Republikken Irland med henhold til konflikten i Nord-Irland på mange områder (Skar & Lydersen 1993:16). Republikken fikk, igjennom AIA, en offisiell rolle å spille i det politiske liv i Nord-Irland (Hayes & McAllister 2001:74, Ruane & Todd 1999:5). Dette var en dreining i den britiske måten å håndtere konflikten på, da de opptil nå hadde sett på det som et internt britisk anliggende.

Den andre hovedsaken i avtalen var en anerkjennelse av at det er flertallet i Nord-Irland som skal avgjøre den konstitusjonelle posisjonen (Ruane & Todd 1999:5), og hvis en endring en gang skulle være ønsket, så vil de to regjeringene gjøre det de kan for å få gjennomført denne endringen (Skar og Lydersen 1993:16, Whyte 1991:143). Det at Republikken fikk større innflytelse ble sett på som et britisk svik mot Nord-Irland i følge mange unionister, på den andre siden var ikke republikanerne fornøyd med tanken om en flertallsavgjørelse. De så på dette som en hindring for irsk gjenforening (Ruane & Todd 1999:5). Lederen av Fianna Fáil (FF), Charles Haughey var meget skeptisk, og avtalen bød på mange diskusjoner også mellom SF og SDLP: "Sinn Féin maintained that to allow veto to the unionists on the question of a united Ireland would be to concede a veto on the exercise of national rights to a national minority, and would flout the basic principles of democracy" (Gallagher1990:13). Hayes & McAllister påpeker også dette: "Sinn Féin was deeply suspicious of the initiative, claiming that it had surrendered the Irish Republic's claim to the reunification of Ireland and instead delivered de jure recognition to Northern Ireland as part of the United Kingdom" (2001:74).

4.5.2 Arbeid frem i mot Langfredagsavtalen

AIA ble, som nevnt ovenfor, sett på som en hindring for irsk gjenforening av den republikanske fløy i Nord-Irland. For de mer moderate nasjonalistiske partiene, og da spesielt SDLP, var avtalen et steg i riktig retning, da flere hadde beveget seg fra den tradisjonelle - til tider negative - nasjonalismen til en mer konstitusjonell retning som fremmet viktigheten av konsensus.

Noen viktige faktorer var med på å vri den republikanske tankegangen over i en mer samarbeidsrettet retning, og ta mer avstand fra bruk av vold for å oppnå mål om gjenforening:

Other developments reinforced the view that republican objectives might be achieved quicker and with less cost by constitutional means than by violence. One was the growing strength of the nationalist community, in particular the growth of the Catholic proportion of the population, their stronger position in the economy and the rise in the overall republican/nationalist vote (Ruane & Todd 1999:5).

Flere nasjonalister fikk etter hvert en tro på at tiden ville komme dem til gode, på grunn av at den katolske befolkningen økte raskere enn den protestantiske.

Det nasjonalistiske politiske miljøet ble på 1980-tallet også mer bevisst på at, for å nå målet om gjenforening, så måtte man for det første ta klart avstand fra vold som et middel for løsning av konflikten, og for det andre at det var viktig med samarbeid partene i mellom.²⁵

Det ble mellom 1991 og 1993 også satt i gang en rekke samtaler mellom britiske – og irske styresmakter, og de konstitusjonelle partiene i Nord-Irland.²⁶ Disse samtalene endte heller ikke i noen avtale, men var viktige da de skapte en enighet mellom de involverte partene om hva som var viktig med henhold til prosedyrer for for-

²⁵ Det første steget mot enighet kan sies å være samtalene mellom Gerry Adams og John Hume i 1988 (Ruane & Todd 1999:5).

²⁶ Med konstitusjonelle partier forstår jeg de som er villige til å jobbe for fred gjennom fredelige midler, som anerkjenner at det er flertallet i Nord-Irland som må avgjøre utfallet, og som aksepterer sitt sete i Westminster og Stormont (når/hvis det blir gjenopprettet). Akseptering av seter i folkeforsamlingene er bare gjeldende for nord-irske partier.

handling og forutsetninger for en avtale. Resultatet ble at unionistene godtok irsk involvering etter AIA. For det andre var partene også enige i at en tredelt løsning, med: 1) Et Nord-irsk selvstyre, 2) utstrakt samarbeid mellom nord og sør, det vil si Nord-Irland og Republikken og 3) samarbeid mellom Republikken Irland og Storbritannia. Uavhengige meglere i konflikten bør ikke utelukkes, og til slutt at "nothing was agreed until everything was agreed" (Ruane & Todd 1999:6).

I desember 1993 ble "The Downing Street Declaration" (DSD) vedtatt.²⁷ Det sentrale her var spørsmålet om selvbestemmelse og britisk involvering i Nord-Irland. Paragraf 4 og 5 konkretiserte hvordan den konstitusjonelle posisjonen eventuelt skulle avgjøres:

The British government agree that it is for the people of the island of Ireland alone, by agreement between the two parts respectively, to exercise their right to self-determination on the basis of consent, freely and concurrently given, North and South, to bring about a united Ireland, if that is their wish (para. 4).

He (the Taoiseach)²⁸ accepts on behalf of the Irish government that the democratic right of self-determination by the people of Ireland as a whole must be achieved and exercised with and subject to the agreement and consent of a majority of the people of Northern Ireland (para. 5) (ref. i Boyle & Hadden 1993:132).

Videre poengterte de britiske styresmaktene at de ikke har noen selviske, strategiske eller økonomiske interesser i Nord-Irland (ibid:132-133). Med DSD kom med andre ord et offisielt vedtak om "unity by consent".

Den enigheten man kom frem til gjennom disse avtalene, ga et godt grunnlag for videre samarbeid, og for Langfredagsavtalen, eller Belfastavtalen, som kom i 1998.

²⁷ Også kalt "Joint Declaration".

²⁸ Statsminister.

4.5.3 Langfredagsavtalen 1998

I 1997, med en ny Labour-regjering i London, startet arbeidet mot Langfredagsavtalen som ble underskrevet i 1998.²⁹ 10. april 1998 ble avtalen godkjent av partene, og separate folkeavstemninger i Republikken og i Nord-Irland ble holdt 22.mai samme år (CAIN 2003 [online]).

Avtalens hovedpunkter var:

- 1) Nord-Irland skal få sin egen forsamling igjen, og det er behov for et utstrakt samarbeid mellom London, Dublin og Belfast .
- 2) En gradvis løslatelse av paramilitære (terrorist) fanger, og innsamling av våpen.
- 3)Republikken skulle ha folkeavstemning om hvorvidt grunnloven i Republikken skulle forandres slik at artikkelen om at de seks grevskapene, som nå er Nord-Irland, tilhører Republikken, tas bort (Hayes & McAllister 2001:81).

Folkeavstemningene viste at befolkningen på øya hadde tillit til avtalen og et ønske om å komme nærmere en løsning. I Republikken var det et stort flertall for både lov-endringen og avtalen, nærmere bestemt 94,4 %, og 71,1 % stemte for i Nord-Irland. Oppmøtet var på 56,3% i Republikken og 81,1% i Nord-Irland (ibid:79). David Trimble, lederen for Ulster Unionist Party (UUP), ble senere valgt til førsteminister for Nord-Irland.

Som nevnt i innledningskapittelet så ble regjeringen oppløst i oktober 2002, etter mistanke om spionasje fra IRAs side, og Nord-Irland styres nå midlertidig direkte fra London. 26. november 2003 ble det igjen holdt valg til parlamentet i Nord-Irland. Valgets vinnere ble fløypartiene på hver sin side: SF på den nasjonalistiske og DUP på den unionistiske. En samlingsregjering kan bli vanskelig å etablere med et sterkt DUP, da de nekter å samarbeide med SF.³⁰

²⁹ Konfliktens basis lå nå i kravet om deltakelse i politiske prosesser versus våpeninnlevering. For unionistene var våpeninnlevering en forutsetning for samarbeid. SF sitt syn er at dette er en prosess som vil ta lang tid, og at våpeninnlevering blir mer som enn konsekvens av enn en forutsetning for samarbeid (Hayes & McAllister 2001:76).

³⁰ Samlingsregjeringen skal bestå av de fire sentrale partiene i Nord-Irland; de nasjonalistiske SF og SDLP og de unionistiske UUP og DUP.

4.6 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg først og fremst fokusert på hendelser som har ligget til grunn for konflikten i Nord-Irland. Selv om jeg har valgt meg ut visse perioder, strekker de seg over mange år, slik at store deler av historien er dekket. Nasjonalistene som ønsker en gjenforening bruker både den urettmessige inkorporeringen i det forente kongeriket og diskriminering på mange områder i samfunnet som argumenter for hvorfor de to delene bør gjenforenes.

Historiske hendelser har ført til et på mange områder segregert samfunn, hvor politiseringen av de to kirkesamfunnene har skapt grobunn for splittelsen. Både på den protestantiske og den katolske siden, står kirken sentralt på mange områder av samfunnslivet til den enkelte innbygger.

I de senere årene har man sett, i hvert fall på det politiske plan, et ønske om en løsning på konflikten, noe som har resultert i AIA, DSD og LFA. Problemet har vært at på ekstremfløyene er man ikke alltid like villige til å gi før man har fått igjennom krav selv. Denne skepsisen har ført til en forlengelse av arbeidet for fred i regionen.

5. KARTLEGGING AV ARGUMENTER

5.1 Innledning

Hensikten med bakgrunnskapittelet var å fokusere på relevant historikk for å prøve å gi forklaring på hvorfor man opplever vold og konflikt i Nord-Irland i dag. Kapittelet ga oss en indikasjon på hvilke argumenter som føres, men ingen eksplisitte argumenter for gjenforening. For å kunne gjennomføre en analyse av det territoriale spørsmålet videre i oppgaven, er jeg avhengig av dette. Jeg antar at eksplisitte argumenter vil være å finne i de forskjellige nasjonalistiske partienes manifeste, hjemmesider etc, og det er innenfor denne rammen jeg vil gjøre det videre kartleggingsarbeidet.

5.1.1 Avgrensning av partier

Ved å se på Irland som helhet, så finnes det ganske mange partier med et overordnet mål om gjenforening. De mest sentrale partiene i så henseende er: SF, SDLP, FF og Fine Gael (FG). Grunnet oppgavens omfang vil jeg ikke ta for meg spesifikt alle partiene som anser seg selv som nasjonalistiske, men bare velge ut et par sentrale partier.

I følge Ruane & Todd (1998) er det variasjon mellom de nasjonalistiske partiene. Av den grunn vil muligens informasjon gå tapt ved bare å konsentrere seg om noen få partier. Dersom et nasjonalistisk parti har andre argumenter for gjenforening enn de som er tatt med, vil dette bli nevnt og tatt med i betraktning, men partiet vil ikke bli studert i like stor grad som de utvalgte partiene.

I denne oppgaven velger jeg å konsentrere meg om SF og SDLP på bakgrunn av at de er de mest markante nasjonalistiske partiene i Nord-Irland. SF er et selvsagt valg da en gjenforening er dette partiets hovedmål. Partiet har vært kjent som IRAs ”politiske fløy” og også kjent som det mest ekstreme av de nasjonalistiske partiene. SF har også

gjennom de siste årene fått en økende velgerskare i Republikken. SDLP, på sin side, er det største nasjonalistiske partiet i Nord-Irland, og har, gjennom sin tidligere leder John Hume vært en forkjemper for å få til en fredelig løsning i regionen.³¹

FF og FG, som de to andre kanskje mest sentrale partiene i denne sammenheng, stiller valglistene i Republikken.³² Det er disse to, og da FG i koalisjon med Labour og i det siste FF i koalisjon med Progressive Democrats, som har sittet i regjering de senere årene. Det ville vært interessant å kunne ha med et parti med hovedsete i Republikken, men jeg har valgt å ta for meg SDLP og SF, da disse i utgangspunktet har hatt samme mål, men (opp til nylig) forskjellig syn på hvordan målene skal nås. SDLP har, med sin moderate konsensuspolitikk vært et foregangsparti for flere, og på dette området ligger FF og FG ganske nært opptil SDLP. Av den grunn velger jeg bare å ta for meg SDLP av de partiene som har ført en mer moderat politikk i forhold til spørsmålet om gjenforening mellom Republikken og Nord-Irland.³³

5.2 En oversikt over de utvalgte nasjonalistiske partiene

5.2.1 Sinn Féin

”Sinn Féin”, et gælisk uttrykk som i overført betydning betyr ”vi oss selv”, er et republikansk parti. Det er samtidig nasjonalistisk i den betydning at partiets overordnede mål er å samle nasjonen til en enhet, det vil si at målet er en samlet nasjon under et republikansk styre:

³¹ Hume tok over som partileder etter Gerry Fitt i 1979. Mark Durkan ble valgt som Humes arvtager i november 2001 (SDLP – partimedlemmer 2004 [online]).

³² Det har vært diskusjon innenfor FF om muligens å også stille lister i Nord-Irland.

³³ Jeg er klar over at partienes profil på dette området kan variere med henhold til hvem som er partileder etc. FFs tidligere leder mellom 1979 og 1992; Charles Haughey, var blant annet i mot AIA av 1985. Sean Lemass, derimot (leder av FF fra 1959 til 1966), var meget moderat i forhold til hvilken tid han opererte i. (Coakley 2002:19)

Sinn Féin, founded in 1905 by Arthur Griffith, is implacably opposed to the partition of Ireland. Supportive of the Irish Republican Army's campaign against the British Army and Royal Ulster Constabulary during the current "Troubles" Sinn Féin seeks to establish a thirty two county socialist Republic. Sinn Féin claims its mandate from the party's overwhelming victory in the 1918 Westminster General election – the last held on all-Ireland basis – and the second Dáil Éireann, set up in the wake of the 1918 election (Crane1999:1-2)

Tradisjonelt vinner partiet stemmer fra "arbeiderklassen" i Nord-Irland (Crane 1999:1-2), men har i de senere årene utvidet sitt område til å gjelde Republikken også, og er nå det eneste partiet med mandat på hele øya, det vil si at de er representert i begge forsamlingene.³⁴ Ved valget til nasjonalforsamlingen i Republikken (Dáil Eireann) i 2002, økte partiet fra å ha én til å ha fem representanter.³⁵

Hvilke argumenter bruker SF så i debatten om gjenforening? Hovedmålet er å finne eksplisitte argumenter. Kilder som er brukt, er for det meste hentet fra partiets hjemmeside, samt taler som er nedlastet fra samme sted.

Her er noen utdrag fra hjemmesiden:(<http://www.sinnfein.ie> 14.11.03).

Sinn Féin – historie (2003) [online]:

Throughout history, the island of Ireland has been regarded as a single national unit. Prior to the Norman invasions from England in 1169, the Irish people were distinct from other nations, cultivating their own system of law, culture, language, and political and social structures.

*The ending of partition, a British disengagement from Ireland and the restoration to the Irish people of the right to exercise self-sovereignty remain the only solution to the British colonial conflict in Ireland.*³⁶

³⁴ De ville ha hatt representanter i Nord-Irland så sant ikke selvstyregeringen hadde vært oppløst.

³⁵ De fem i "The Daíl" er Séan Crowe, Martin Ferris, Arthur Morgan, Aengus Ó Snodaigh og Caoimhghín Ó Caoláin. Gerry Adams, Martin McGuinness, Pat Doherty og Michelle Gildernew har formelt sete i Westminster, men har valgt å ikke ta plassene da de mener det ikke er riktig at de må avlegge ed til det britiske kongehuset (Sinn Féin – valg 2004 [online]).

³⁶ Noe av dette er en repetisjon av partiets dokument "A Scenario for Peace" som kom i 1987 (se www.sinnfein.ie/gaelic/peace/document/53/1 - lesedato 27.01.04).

Sinn Féin – policies (2003a) [online]:

1. "Ireland's right to sovereignty, independence and unity are inalienable and indefeasible. It is for the Irish people as a whole to determine the future status of Ireland. Neither Britain nor a small minority selected by Britain has any right to partition the ancient island of Ireland, nor to determine its future as a sovereign nation." — Sean MacBride, winner of the Nobel Peace Prize

2. Sinn Féin considers the realisation of the right of the Irish people to national self-determination as our primary political objective.

3. Self-determination is a nation's exercise of the political freedom to determine its own economic, social and cultural development, without external influence and without partial or total disruption of the national unity or territorial integrity. Ireland today clearly does not have this freedom, nor does the pretext for partition hold good against these criteria.

4. The right of the Irish people, as a whole, to national self-determination is supported by universally recognised principles of international law. Britain's policy of maintaining the union between Great Britain and the six counties runs contrary to the Charter of the United Nations and its declaration on the 'Granting of Independence to Colonial Countries and People. This asserts that the subjection of peoples to alien subjugation is a denial of fundamental human rights and the right of all peoples to self-determination.

5. The Charter (FN – red) affirms the right of all peoples to the exercise of national self-determination without external interference.

The Charter also proclaims the duty of all states to promote, through joint and separate action, the realisation of this right.

6. It is the British government's refusal to recognise Irish national rights - nationhood, integrity of the national territory, national independence and sovereignty - which is at the heart of the political divisions in Ireland today. The primary political divisions in Ireland, north and south and between north and south, result from partition and from the British claims to jurisdiction in Ireland.

Sinn Féin – policies (2003b) [online]:

7. The divisions in Ireland today, as in the past, stem from the immediate realities of the British presence. The 'Northern Ireland' state was created by Britain in 1921 when London partitioned our country, without the consent and against the wishes of the vast majority of the Irish people. Since its creation there has been perpetual crisis, repression and injustice and a permanent 'state of emergency'.

Sinn Féin – policies (2003c) [online]:

8. The most obvious symptom of the failure of partition is that it has not produced durable peace or stability. A fundamental consequence of partition has been the institutionalising of injustice and sectarianism.

9. Other indicators of its failure are the fact that the six-county statelet exists on a life support machine of British government subventions, furthermore it is the most militarised area in Western Europe, the poorest region under the jurisdiction of Westminster and one of the most disadvantaged regions in the EU.

10. Business organisations throughout Ireland have given support to the creation of what they term an island economy. There are a range of sound economic and fiscal reasons for such a stance. A single currency, a unified financial system, tax harmonisation etc. A 1992 Confederation of Irish Industry report said that up to 75,000 extra jobs could be created through measures to overcome the economic effects of partition. This is a fraction of what could be developed if the entire partitionist system, with all its distorting effects, was dismantled.

Sinn Féin – policies (2003d) [online]:

11. We recognise that a section of the people of Ireland cherish a British heritage. We do not seek to end the expression of this legitimate sense of identity. What we do seek is an end to British sovereignty, partition, and the denial of basic human and civil rights

Sinn Féin – gaelic/peace (2003) [online]:

12. Peace is not just the absence of war but is also establishing conditions which will ensure a lasting peace. This means eradicating the root cause of the conflict by gaining national self-determination, which in turn lays the foundation for justice, democracy and equality - the safeguards of lasting peace.

Sinn Féin – policies/økonomi (2003) [online]:

13. We want to see the transformation of the war economy in the north of Ireland into a productive peacetime economy and the elimination of the economic distortions created by partition and peripheralism. We want to redistribute resources in a positive way, to invest in those parts of society suffering economic marginalisation and social exclusion, to redress inequality.

Av disse sitatene fremgår det at Irland historisk er en nasjon, og at delingen og den britiske tilstedeværelsen er en hindring for nasjonens rett til å gjenforenes. Et viktig poeng er at partiet er i stadig forandring med henhold til hvor sterkt det hevder det irske folkets rett til selvbestemmelse. Partiet innehar et mer moderat ståsted enn før, noe som vil bli nøyere gjennomgått senere i kapittelet. SFs leder Gerry Adams fremhever at han er ”(...) an Irish Republican. I want to see a United Ireland. Not from some old fashioned sense of Irish romanticism but because I genuinely believe that the reunification of Ireland is the best option for the people of this island” (Adams 2002 [online]).

Prinsippet om nasjonal selvbestemmelse er det overordnede argumentet, men i forbindelse med dette legger partiet vekt på diskriminering og ulik sosial omfordeling. SF nevner blant annet gerrymandering, som ikke bare en urett i seg selv, men også som et middel til å hindre gjenforening.³⁷ Rettsystemet, ansettelsesprosedyrer og prosedyrer for offentlig boligformidling er poenger de også trekker frem. Antagelsen er at hadde ikke Irland blitt delt, så ville dette ikke ha forekommet. Slik jeg oppfatter det, mener de at man er avhengig av å bli styrt av noen med lik nasjonal bakgrunn for å ikke bli diskriminert.

Delingen, med påfølgende støtte og ”lifesupport” (se # 9) fra britiske styresmakter har ført til en svak økonomi i regionen. McLaughlin (SFs ordstyrer) fremhever også det økonomiske i en tale i 2002, hvor han tror at unionistene etter hvert vil se sin økonomiske fremtid i et samlet Irland med ett økonomisk system. Han sier videre at:

Just as it is illogical that a small island nation of slightly over 5 million people should have two political structures, two economies, two transport systems, two Education, Agriculture, Health, tourism etc systems – so too is it logical that we develop one judicial system, one policing system and one army devoid of sectoral influences or interests – in one democracy (McLaughlin 2002 [online]).

McLaughlins uttalelse her kan sees fra en litt annen vinkel enn # 9. I stedet for å konsentrere seg om det negative som har skjedd på bakgrunn av delingen, ser han i stedet på det positive SF antar vil komme som resultat av en gjenforening.

De sitatene som er nevnt ovenfor kan oppsummeres i to punkter:

- 1) Partiet har som et overordnet argument at Irland som helhet hører sammen som en nasjon. Stikkordet her er prinsippet om nasjonal selvbestemmelse.
- 2) Inntrykket er at de poengterer argumentet ovenfor fordi deling og kolonialisering har ført til et urettferdig politisk system som har resultert i forskjell i levekår og forskjell i muligheter for de to gruppene, der den katolske befolkningen har kommet negativt ut.

³⁷ ”Gerrymandering” vil bli forklart nærmere under analysen, men kort fortalt innebærer det en forandring av valgkretser

Kort oppsummert er en samlet nasjon viktig for et rettferdig politisk og sosialt system. Samtidig som gjenforening er et mål i seg selv, kan det også sees på som et middel for oppnå bedre levekår.

Tradisjonell nasjonalistisk tankegang

SF ser på konflikten som et resultat av britenes splitt og hersk politikk, med basis i gammel kolonitid. Nasjonalistene har operert med forskjellige syn på sin egen politikk, både over tid og mellom de forskjellige nasjonalistiske grupperingene. SF har (hatt) en oppfatning som ligger tett opptil det Whyte (1991:117) kaller "the traditional nationalist interpretation". Kort oppsummert så innebærer det at de mener at 1) Irland som helhet er en nasjon og 2) ansvaret for et fortsatt delt Irland rettes mot Storbritannia. Whyte tar spesielt for seg Gerry Adams' tanker og meninger som kommer frem i Adams' to bøker *The Politics of Irish Freedom* (1987) og *A Pathway to Peace* (1988): "Adams is a wholehearted traditional nationalist. For him, the root of the problem is the British presence (...). Adams comes close to saying that all the evils in the island, north and south, stem from the British presence (1991:134). I disse bøkene ser Adams på hele øya som én nasjon, og har en formening om at unionistene er irske, bare at de ikke vet det enda. En britisk tilbaketrekning er eneste løsning for å få unionistene til å innse sin egentlige tilhørighet. Adams legger vekt på objektive trekk, eller nærmere bestemt avstamning som kriterium for nasjonen, og ikke subjektive trekk, der individet i større grad velger selv hvor man vil tilhøre.³⁸ Whyte poengterer at det ikke eksisterer mye nyere litteratur med denne innfallsvinkelen. Selv med en formening om at Irland som helhet bør høre sammen, så har man heller gått i retning av å se på kjernen til problemet som en konflikt mellom to identiteter, enn som et problem bare forårsaket av britisk nærvær.

slik at en gruppe/parti kommer negativt ut og ikke får inn like mange mandater man egentlig skulle.

³⁸ Se innledningskapittel.

Konflikten er preget av at man opererer med to grupper som har forskjellige oppfatninger av hva som er majoriteten. UUP og SF snakker om to forskjellige nasjoner og to forskjellige majoriteter. Nasjonalistene ser på unionistene som et mindretall i et større Irland. Unionistene konsentrerer seg om Nord-Irland, og der er de helt klart en majoritet. SF legger vekt på at en minoritet har fått for mye makt og overkjørt den totale majoriteten:

They (unionistene) are a national minority, a significant minority, but a minority nevertheless. To bestow the power of veto over national independence and sovereignty on a national minority is in direct contravention of the principle of self-determination. To prescribe self-determination for a nationalist minority as a distinct entity from the rest of the nation is a mutation of the principle of self-determination (Sinn Féin – document (2002) [online]).

Ruane & Todd (1998:64) utdyper dette videre, og sier at for både SF, som politisk organisasjon, og IRA som det militære motstykket, så er irsk gjenforening det primære målet, og at de legitimerer handlingene på bakgrunn av det irske folkets ”rett til selvbestemmelse”.

5.2.2 The Social Democratic and Labour Party (SDLP)

The SDLP was formed in 1970, deriving its support base from the Nationalist Party, the Northern Ireland Labour Party, the Republican Labour Party and the Northern Ireland Civil Rights Movement.(...).As the largest Nationalist Party in the North, the SDLP contends that the “conflict of two identities is the essence of the problem and the failure to provide accommodation for both its continuance”. The SDLP long-term objective is Irish unification through constitutional means and with the consent of the majority of the Northern Irish population (Crane 1999:2)

Coakley (2002:15) poengterer at partiet ikke bare har klart å skape, men også opprettholde sin struktur som et moderne parti, og at det var et foregangsparti for å omstrukturere den konstitusjonelle nasjonalistiske agendaen.

Partiet mener at “the origin of the Northern Ireland problem is intrinsically the relationship between the two islands of Ireland and Britain” (FPR 1995:12), men i motsetning til SF så er det ikke en nødvendighet for fred at Storbritannia trekker seg fullstendig ut, og lar Irland få styre seg selv. Tvert i mot ser partiet det som helt

nødvendig å ha en fastlagt struktur hvor Irland og Storbritannia kan samarbeide. Gjennom tidligere samtaler, som formelt ble fastsatt gjennom LFA, så opereres det nå med en tredelt samarbeidsstruktur (3 strands): 1) LFA ga Nord-Irland delvis selvstyre, men var fortsatt formelt underlagt Storbritannia. 2) Det er blitt opprettet institusjoner som har til hensikt å fremme forholdet mellom Nord-Irland og Irland. 3) Det er opprettet institusjoner som legger til rette for et samarbeid mellom Dublin og London (Ruane & Todd 1999:6).

Den løsningen som kom med LFA var noe SDLP sin tidligere leder, John Hume, jobbet lenge for. Han presiserte tidlig at samarbeid er nødvendig for en løsning. Det eksisterer to separate identiteter i regionen, og begge må anerkjennes. En tvungen gjenforening vil ikke løse noe som helst, tvert i mot bare snu på problemet.

Hvilke argumenter bruker SDLP i debatten for gjenforening?

Direkte argumenter for gjenforening er vanskelig å finne i forhold til dette partiet. I og med at de fremmer viktigheten av å komme til en enighet, og "unity through peace", fremmes ingen direkte argumenter. SDLP sitt parti-manifest av 2001 nevner blant annet at: "We are working to unite the people of Ireland through the development of agreed political structures which can provide a framework for a healing process between our divided people" (SDLP parti-manifest 2001 [online]).

Mark Durkan fremhever videre at:

We must now get ready for the awesome task of persuading the people of Ireland that our vision is the best way forward for us all, that the united Ireland we believe in holds out the guarantee of permanent peace, economic growth and an inclusive and fair society (2002a:7 [tale]).

Et poeng de fremholder er at man, ved å ha skapt et forent Irland, men da på bakgrunn av enighet gruppene i mellom, vil skape et mer stabilt samfunn med langvarig fred og hvor økonomien kan vokse. LFA er kanalen dette må skje i gjennom, da "The Good Friday Agreement is rooted in the fundamental principles of the SDLP" (SDLP 1998:1).

Ny nasjonalistisk tankegang

SDLP har også vært en forkjemper for å forandre tankegangen som har eksistert på øya om at dette er en konflikt som dreier seg om territorium. Denne "new nationalism", som det blir kalt, legger vekt på at man må se bort i fra det territorielle aspektet om at øya er delt, men heller konsentrerer seg om at konfliktens basis ligger i at det er uenighet blant befolkningen om hvordan man skal utøve selvbestemmelsen (Crane 1999:17). Retorikken til Hume var at mennesker, og ikke territorium, har rettigheter, og det er det man må ta utgangspunkt i (Cunningham 1999:177, Hume 2000:2). Allerede i 1988, i diskusjon med SF, der SF fortsatt hevdet at "Ireland's right to unity is"inalienable and indefeasible"(Gallagher 1990:13) og at denne retten over-går andres rett til selvbestemmelse, var SDLP mer moderate i sin forståelse av konflikten:

The SDLP did not commit itself on whether or not self-determination was a right for all the people of the island, acting as one, to exercise; it maintained that "the Irish people are at present deeply divided on the question of how to exercise self-determination" (ibid.).

Andre hevder at denne retten til selvbestemmelse fortsatt ble fremhevet, men var dempet. Partiet repeterte kravet om at det irske folket som helhet har rett til selvbestemmelse, og at delingen av territoriet var urettmessig, noe som er i samsvar med SF sin argumentasjon, men at de samtidig påpekte at folket er splittet (Aughey 2001:132). Aughey utdyper videre at dette kompromisset var både tilstrekkelig vagt og tilstrekkelig tradisjonelt til å bli godtatt av både unionister og nasjonalister (ibid:131).

Mark Durkan, partiets nåværende leder, følger også partiets fastlagte vei. LFA er ikke noen midlertidig løsning, og selv med et gjenforent Irland, så vil institusjonene i Nord-Irland bestå:

If a majority votes for a united Ireland – as I hope will happen – then there must be one. But the SDLP does not believe that the Agreement should end there. Its inclusive institutions, cross-community protections, equality commitments and human rights safeguards should continue in the united Ireland which we are promoting (...) Our vision of unity is not about the entrapment of a new minority, but the emancipation of all (Durkam 2002b [tale]).

Partiet virker på ingen måte tilbakeskuende i sin argumentasjon for gjenforening. Det mener at historiske hendelser har lagt grunnlaget for konflikten og at delingen av territoriet ikke var rettmessig (Crane 1999:29), men at ingen løsning vil være å finne i en diskusjon om hvem som har det egentlige krav på territoriet. Partiets langsiktige mål er et samlet Irland, men da et Irland som er pluralistisk og inkluderende og ikke assimilerende (Durkam 2002a:8 [tale]). Og som videre har lav toleranse for diskriminering, samt jobber for å bekjempe rasisme i Sør og religiøs konflikt i Nord (ibid: 6). Selv om gjenforening ansees som et langsiktig mål, er det likevel et viktig punkt for partiet at man ikke skal sette seg tilbake og vente, men aktivt jobbe for å fremme et ønske om gjenforening, og samtidig holde på det man allerede har klart å gjennomføre av samarbeid (ibid.).

John Hume og Gerry Adams poengterte tidlig i sine samtaler at en fredlig løsning i Nord-Irland ikke kan være det endelige resultatet, og at det endelige målet for dem begge er gjenforening. Dette kom frem gjennom Hume Adams initiativet 25. september 1993³⁹, som poengterer at: 1) Det irske folk har rett til selvbestemmelse, og 2) at en intern løsning på konflikten ikke er tilstrekkelig (Crane 1999:16, Cunningham 1999:176). Selv om "unity by consent" er en sterk faktor som modererer SDLP sine krav og argumenter, er det overraskende lite å finne av begrunnelser for hvorfor en intern løsning i Nord-Irland ikke er nok. SF, derimot, har fremmet dette i mye større grad.

³⁹ Samtalene mellom Hume og Adams la blant annet grunnlaget for DSD av 1993 (Ryan 1994:64).

5.3 Oppsummering og kategorisering av argumenter

5.3.1 Det nasjonalistiske konsensus

Etter delingen av territoriet i 1921 og frem til ganske nylig var det et fåtall som så fordelene av samarbeid og kompromisser. Aughey kaller det "dogmatism of denial", hvor den unionistiske blokk ikke ville ta det første steg da den var redd for at det kunne bli et skritt nærmere gjenforening, og hvor nasjonalistene ikke var villige til å inngå samarbeid så sant det ikke innebar et skritt nærmere gjenforening (2001:129) .

Som allerede nevnt begynte SDLP ganske tidlig å føre en mer moderert politikk enn hva hadde vært vanlig tidligere, og Hume sitt engasjement for å inkludere SF i fredsprosessen, endte med gjentatte samtaler mellom ham og Gerry Adams. Samtalene var nok med på å dreie SF inn i en mer moderat retning;

By the early 1990s, some of John Hume's contention during the 1988 talks began to influence Sinn Féin policy. Sinn Féin's "Towards a lasting peace in Ireland" revealed a significant re-examination of the party's policies in regard to the British Role in Ireland, the Unionist community and the necessity of armed struggle" (Crane 1999:7).

Crane nevner også videre at:

Sinn Féin has moved towards the SDLP's position in many respects as the Northern nationalist consensus towards the peace process has developed. Sinn Féin accepted the SDLP's argument in 1992 that the unionist people could not be coerced into a united Ireland through the use of violence. The party has acknowledged, albeit in pragmatic and de facto terms, the Northern Irish State and the need to attain unionist consent for future Irish unification by taken its seats in the Assembly (ibid:57)

Det at SF godtok LFA og aksepterte plassene i selvstyreregjeringen, er et tegn på partiets moderasjon, da de tidligere boikottet både Westminster, The Dáil, og Stormont.⁴⁰ I følge Guelke (2003 [intervju]) er det et paradoks at det var unionistene som var mest skeptiske til LFA og ikke nasjonalistene. Ved å gi delvis selvstyre til Nord-Irland, så kan man i større grad hevde at regionen blir anerkjent som en legitim

⁴⁰ SF opphevet boikotten i Republikken i 1986 (Ryan 1994:64).

enhet, noe spesielt SF i lang tid har hevdet at det ikke er. Og ved å ta plassene i regjeringen, som Crane nevner ovenfor, så gir man en hentydning til at det er noe man er gradvis villig til å godta. Selv om det innebærer et visst tap av å indirekte skulle godta Nord-Irland som en legitim enhet, så hjelper det at nasjonalistene ser på LFA som en overgang til et gjenforent Irland (Guelke 2003 [intervju]).

Mange nasjonalister er nok mer villige til kompromisser da de mener at en gjenforening er uunngåelig. Det er noe som vil komme naturlig grunnet økning i den katolske befolkningen, og at nord-sør institusjonene som ble opprettet gjennom LFA vil skape bedre integrasjon mellom Nord-Irland og Republikken (Ruane & Todd 1999). McLaughlin fremhever også dette ved å si at unionistene bør anerkjenne "(...) the inevitable trend and to start now to negotiate the shape of such a constitutional eventuality" og at den britiske regjeringen også må anerkjenne forandring og "(...) prepare for the inevitable outcome. Irish Unity" (2002 [online]).

Coakley (2002:27) nevner at det er en mulighet at SFs moderasjon med henhold til kravet om den irske befolkningens rett til selvbestemmelse, og det at man godtok plassene i Stormont, kan grunne i en kort og mer pragmatisk løsning enn en fundamental langvarig forandring. Dette er vanskelig å verifisere, og får bare stå som en parentes i den store debatten. Uansett har man i løpet av de senere årene sett at SF, ved å innta en mindre ekstrem posisjon, samt nærme seg SDLP på dette området, har fått større oppslutning ved valg. Partiet har også sanket stemmer ved valg på bekostning av SDLP (Crane 1999: 49, Coakley 2002:27, English 2003 [intervju]). På bakgrunn av valget til Stormont 26. november 2003, er det interessant å se at nasjonalistenes mest ekstreme parti vinner på å moderere sitt ståsted, mens unionistpartiet på ytterfløyen, DUP med Ian Paisley i spissen, trekker velgere ved å klart å ta avstand fra LFA og samarbeid med SF. Dette underbygger igjen Guelkes poeng om at unionistene var mest skeptisk til LFA. Dette støttes også av Hayes & McAllister (2001:73).

Modereringen til SF kan også forklares ved at partiet nå vektlegger viktigheten av å sikre unionistenes rettigheter i et eventuelt samlet Irland, noe som ikke var like

fremtredende før. Et samlet Irland må være inkluderende, sikre likhet, et rettfærdig rettssystem og fremme menneskerettigheter.⁴¹ Det er viktig, i følge Adams, å prøve aktivt å overtale den nasjonale minoriteten som er på øya til å forstå at gjenforening er den beste vei å gå, men dialogen gruppene i mellom må være åpen slik at unionistene ser hvordan et samlet Irland vil bli.⁴² Samtidig anerkjenner de at enhver avtale må bunne i unionistisk godkjenning (Ryan 1994:14). Han nevner videre at utfordringen unionistene står ovenfor ikke bør undervurderes, men at unionistene på sin side ikke bør ignorere det faktum at de er en sterkere minoritet i et samlet Irland (20%) enn i Storbritannia, hvor de bare utgjør snau 2% (Adams (2002) [online]).

Som nevnt tidligere har det vært vanlig nasjonalistisk tankegang å fremheve illegitimiteten til enheten "Nord-Irland" og det at unionistene har hatt mulighet til å holde et "veto" over irsk gjenforening. Det er ikke før i den senere tid at flere, som fortsatt anser seg som nasjonalister, er villige til å godta løsninger på konflikten som ikke nødvendigvis behøver å innebære gjenforening. Og der det fortsatt er et ønske om å gjenforenes, så er det flere som argumenterer ut fra andre pragmatiske grunner enn det at man har "rett" til nasjonal selvbestemmelse (Gallagher 1990:12). Det at Republikken i 1998 fjernet artikkel nr. 2 og 3 i grunnloven av 1937 - som innebar et territorielt krav om Nord-Irland - tyder også på at prinsippet om selvbestemmelse har fått en delvis annen vinkling.

5.3.2 Argumenter

I og med at SDLP fører en mer moderat linje enn det SF gjør, skriver de heller ikke noe utdypende om hvorfor de ønsker gjenforening. Deres hovedmål er fred i regionen, og av min tolkning så ser de det som mest realistisk med fred før en eventuell gjenforening. SF sine tanker har gått i motsatt retning, hvilket betyr at de, i

⁴¹ SF fremmer ikke bare at "likhet" skal forekomme mellom protestanter og katolikker, men generelt bedre fordeling mellom fattig og rik.

⁴² Det å omtale protestantene som den nasjonale minoriteten er typisk for SF, da de mener at den irske befolkningen omfavner hele øya Irland.

hvert fall tidligere, anså gjenforening som et middel for å oppnå fred, stabilitet og økonomisk fremgang. I og med at SF har en mer eksplisitt politikk på akkurat dette området er det meste hentet fra dette partiet.

For 15-20 år siden ville det vært enklere å kategorisere SFs argumenter. I og med at partiet gjennomgår en ideologisk forandring, kan det være vanskelig å avgjøre hva som er dagens policy og hva som henger igjen fra gammel tankegang. Todd utdyper dette nærmere:

When an ideology is in process of change and when the political actors are experimenting rhetorically, there may be no single stable structure of ideology, actors themselves may waver between the assumptions of different structures, and analysts can do no more than postulate several equally plausible generative schemes. This appears to be the case with republican ideology at present (les SF (red)) (Todd 1999:52)

Dette kan skape metodiske problemer med tanke på det jeg nevnte under punkt 2.2.2. Representanter for partiet kan vektlegge, men også tolke, ting forskjellig fra hverandre i en slik periode. Likevel, som også nevnt under 2.2.2, så er dette offisielle standpunkter, godkjent for distribusjon og offentlig lesing.

Argument 1: Prinsipp om rett til selvbestemmelse for øya som helhet

Dette er det argumentet som inntil nylig var mest gjennomgående hos SF, og hvor SDLP er meget stille (se utdrag fra SFs hjemmeside under punkt 5.2.1 - # 1-6). Man fikk selvbestemmelse for 26 av 32 grevskap, hvilket betyr at i realiteten så er ikke retten til selvbestemmelse oppfylt. Denne retten baseres på avtaler fastsatt gjennom FN. For SF er det å bli styrt av "sine egne" et vesentlig poeng, og skylden for problemene i Nord-Irland legges på britene og deres tilstedeværelse. Den "romantiske" tankegangen om "det irske folk" er nok fortsatt tilstede, men argumentasjonen har muligens dreid mer i retningen av at det å bli styrt av sine egne er et sikrere middel for å hindre diskriminering etc.

Argument som er basert på prinsippet om rett til selvbestemmelse kan brukes som et fellesbegrep som "skjuler" flere underargumenter. I mange tilfeller argumenteres det med at selvbestemmelse er viktig for å fremme kultur, økonomi, rettigheter og

lignende. I følge Buchanan (1991) er det viktig å dele opp disse i en normativ diskusjon, men for Miller (1998) er det viktig å vurdere dette i helhet. Det kan diskuteres om de påfølgende argumentene burde gått under merkelappen ”nasjonal selvbestemmelse”, da veldig mye av diskusjonen har dette som et utgangspunkt. Likevel, som nevnt før, velger jeg å studere disse systematisk hver for seg, da jeg har en formening om at det gir en bedre struktur og det vil være lettere å holde oversikt, både for meg selv og leser.

Argument 2: Rette opp historisk urett

Dette argumentet brukes i tilfeller der man mener at det har skjedd en historisk urett, som må gjøres rett igjen. Spesielt SF har lenge hevdet at spesielt delingen av territoriet var urettmessig og ikke i samsvar med prinsipper for rettferdig demokrati. Adams fremhever at verken ”the six counties” eller ”the 26 counties” er demokratisk valgte enheter (1995:120). ”Plantasje-politikken” med plassering av lojale skotter og engelskmenn la grunnlaget for opposisjonen nasjonalistene møtte da de kjempet for selvstendighet på 1800- og tidlig 1900-tallet. Og det var denne opposisjonen som gjorde at Irland ble delt i to enheter. Det at man så bort fra 1918 valget i forhandlingene om hvordan løse kravet om selvbestemmelse, er også noe som blir trukket frem, da SF gjorde et meget godt valg. Hadde forsamlingen i Dublin blitt konsultert, ville utfallet muligens blitt annerledes.

SF mener at dette har lagt mye av grunnlaget for den konflikten man har i dag: ”The primary aim of Irish republicans is to dispense once and for all with the legacy of that unjust and coercive Union and to replace it with a new relationship of trust between independent nations” (Sinn Féin – policies (e) (2003) [online]).

Argument 3: Hindre diskriminering

Selv om kravet som først og fremst ble fremmet på slutten av 1960-tallet var at det måtte bli en slutt på diskriminering innenfor regionen⁴³, så har SF sett på

⁴³ Se bakgrunnskapittel.

gjenforening som et middel til å unngå diskriminering (se # 7-8 under 5.2.1). Historisk sett har det vist seg at enheten Nord-Irland ikke kan ivareta interessene til den katolske befolkningen der. Dette utdyper Adams videre; ”The only way in which we can live together peacefully is in a situation where we are all equal. We cannot be equal in the Six County state: the very nature and history of the state proves that” (1995:122).

I følge Ruane & Todd presiseres dette argumentet mindre i dagens Nord-Irland, også av republikanerne: “Even republicans, who have stressed the importance of unity, have as often been motivated by the ”irreformability” of the Northern state; more recently they have reversed the argument – equality within Northern Ireland is the first step on the road to unity (1999:17). Situasjonen til katolikkene er blitt forbedret og LFA, blant annet, gir i stor grad en garanti til katolikkene for likebehandling i årene fremover. Disse faktorene gjør at gjenforening ikke lenger sees på som den eneste løsning for å hindre diskriminering av den katolske minoriteten. Selv om argumentet ikke er like aktuelt som det har vært, velger jeg likevel å ta det med i diskusjonen, da det er en sentral del av konflikten basis.

Argument 4: Økonomi

Dette argumentet er tosidig (se # 9-10 og 13 under punkt 5.2.1). For det første har SF hevdet at Irland som helhet ville ha hatt bedre økonomi så sant delingen ikke hadde skjedd. ”New Ireland Forum” (NIF) av 1984 konkluderte med i sin rapport at delingen hadde ført til økonomiske kostnader i både Republikken og Nord-Irland, og at hvis det ikke hadde skjedd, eller om man hadde klart å oppfordre på et tidligere tidspunkt til fredelige alternativer, så ville øya hatt bedre forutsetninger til å dra nytte av de ressursene som finnes (NIFR av 1984 [online]).⁴⁴ Dette synet er tilbakeskuende. For det andre så har man i den senere tid satt mer fokus på at man økonomisk vil dra nytte av et gjenforent Irland, og det vil bli lettere å operere under like institusjoner.

⁴⁴ Dette forumet bestod av konstitusjonelle nasjonalistiske partier både i Nord og Sør, hvor de møttes for å diskutere eventuelle løsninger på konflikten. SF var ikke med her.

Dette synet er mer pragmatisk og fremtidsrettet. Dette trenger nødvendigvis ikke å tolkes som et direkte argument; det kan tolkes som et ønske om like institusjoner (likhet med EU for eksempel) uten at grensenes status forandres.

I spørsmålet om i hvilken grad konflikten er nasjonalistisk, sier Ruane & Todd at:

There is, for example, evidence that national identity and aspirations are less important to their community than the nationalist interpretations implies (...) Surveys have shown that Catholics are as concerned about economic matters as about constitutional matters (1998:65).

Dette er ikke formelle partistandpunkter, men i stedet undersøkelser av befolkningen. Likevel er det et eksempel på at økonomi er av betydning.

5.3.3 Oppsummering

Formålet med dette kapitlet har vært å kartlegge argumenter som brukes for hvorfor det er ønskelig med en gjenforening mellom Republikken og Nord-Irland. Jeg har tatt for meg SF og SDLP, som to av de mest markante nasjonalistiske partiene i denne debatten. I og med at debatten er i stadig forandring, og da spesielt at SF er blitt mer moderat med årene, anså jeg det som et viktig poeng å ta med denne utviklingen. Problemet har til dels vært å kunne stadfeste hvor partiets standpunkter er i dag i forhold til eldre utsagn/litteratur. De eksplisitte argumentene som jeg har funnet, er grunnet hovedsakelig i SF. SDLP fører liten diskusjon på akkurat dette området. De argumentene jeg til slutt har endt opp med, og som vil legge grunnlag for den normative debatten, er: 1) prinsipp om rett til selvbestemmelse. 2) rette opp historisk urett. 3) hindre diskriminering. 4) økonomi.

De kommende kapitlene vil være under selve vurderingsdelen. Teorikapitlet skisserte tre teoretiske retninger som er sentrale i diskusjonen om rett til løsrivelse. To av retningene, "Just Cause" og "rett til nasjonal selvbestemmelse", anser jeg som de mest sentrale, og det er disse som vil bli mest brukt under analysen. Den sistnevnte vil være sentral under diskusjonen av argument 1, som, i tillegg til å se på Nord-Irland, også har utgangspunkt i et generelt prinsipp. Argument 2 og 3 har et mer

tilbake-skuende blikk, samtidig som selve holdbarheten av argumentene også vil bli diskutert.

6. ARGUMENT 1: PRINSIPP OM RETT TIL NASJONAL SELVBESTEMMELSE

6.1 Innledning

Konflikten i Nord-Irland er karakterisert som en konflikt mellom to nasjonale identiteter (Hopkins 1997:62, McGarry&O’Leary 1993:12, McKittrick & McVea 2001:2, Tonge 1994:xvii, Whyte 1991:140), hvor nasjonalistene i stor grad innehar en irsk identitet og unionistene en britisk.⁴⁵ Under den første delen av dette argumentet vil jeg ikke gå inn på selve identitetsdiskusjonen. Jeg tar utgangspunkt i nasjonalistenes formening om sin irske tilknytning, og vil diskutere prinsippet om nasjonal selvbestemmelse på bakgrunn av dette. Prosentvise tall i forhold til identitet vil bli behandlet i den siste delen. To sentrale spørsmål videre vil være 1) om de argumentene som brukes for rett til nasjonal selvbestemmelse er gode nok i seg selv, og 2) om dette igjen vil styrke gjenforeningssaken.

6.1.1 Nasjonal selvbestemmelse som verdi i seg selv?

Buchanan kritiserer som nevnt retningen som fokuserer på ”rett til nasjonal selvbestemmelse” for at den legger opp til en oppskrift for anarki og et ustabilt verdensbilde. Han er ikke enig i at ”nations as such” har rett til selvbestemmelse.⁴⁶ Man kan enten tolke selvbestemmelsesdoktrinen som en fundamental verdi eller som noe instrumentelt verdifullt for sikring av andre grunnleggende verdier, som for eksempel kulturelt vern, rettferdighet eller overlevelse (Buchanan 1991:51). Den første tolkningen mener han ikke kan godtas da den legger opp til nettopp det ”skrekkscenariet” som er nevnt ovenfor. Den andre tolkningen er mer akseptert, men

⁴⁵ Som allerede nevnt er ikke disse kategoriene vanntette og det vil i noen tilfeller være overlapp, i tillegg til de som anser seg selv som nord-irske.

⁴⁶ Se punkt 3.4.

er igjen avhengig av en gjennomgang av argumentene hver for seg (ibid.). Miller er enig med Buchanan i at rett til selvbestemmelse ikke er noe som ligger innebygd i det å være en nasjon. Nasjonal selvbestemmelse er, i følge Miller, et middel til å kunne gi individet en følelse av tilknytning og identitet, noe som igjen er viktig for den menneskelige selvfølelsen, i tillegg til beskyttelse av andre verdier: "In Miller's formulation of the nationalist principle, the national attachments that people feel have intrinsic ethical significance and are also instrumentally valuable as a means to realizing other goods" (Moore 1998a:6).⁴⁷ Miller er enig med Buchanan på det punkt at argumenter for nasjonal selvbestemmelse bør basere seg på den instrumentelle verdien den har for å realisere andre goder⁴⁸. Som nevnt under punkt 3.3.1 så er argumentet for nasjonal selvbestemmelse tosidig. For det første er en egen stat viktig for nasjoners overlevelsessevne, og for det andre bør innbyggerne i en stat være av samme nasjonalitet (Miller 1995:82, Semb 1999:6). Staten skal beskytte nasjonen og bevare dens kulturelle egenart, mens nasjonal solidaritet skal øke statens overlevelsessevne (Eliassen & Meland 1997:27). Jeg skal ta for meg tre sentrale punkter i Millers teori om hvorfor nasjonal selvbestemmelse er viktig: 1) for å sikre sosial rettferdighet 2) kulturelt vern og 3) felles offentlig opinion.⁴⁹

⁴⁷ Se også Nielsen (1998:121).

⁴⁸ Buchanan mener at disse "instrumentelle verdiene", som f. eks kulturelt vern, i all hovedsak bør diskuteres separat, og ikke gå under merkelappen "nasjonal selvbestemmelse", slik Millers utgangspunkt er (1991).

⁴⁹ Miller har også et punkt han kaller "kollektiv autonomi". Dette er utelatt både grunnet plasshensyn, og at han selv stiller seg litt skeptisk til holdbarheten av det (Miller 1995:88).

6.2 Sosial rettferdighet, kulturelt vern og kollektiv autonomi

6.2.1 Sosial rettferdighet

Sosial rettferdighet som et normativt prinsipp

Premissene til Miller (1995) bak *Sosial rettferdighet*, med påfølgende konklusjon kan settes opp slik:

P 1.1.1 Folk med samme nasjonalitet har spesielle forpliktelser overfor hverandre som de ikke har ovenfor utenforstående (communities of obligation).

P 1.1.2 I og med at nasjoner er store og lite oversiktelige, er organisering og institusjoner nødvendig for å sikre at forpliktelsene blir etterlevd, og den enkleste måten å oppnå dette på er hvis nasjoner har sin egen stat

K: Der grenser omfatter mer enn en nasjonalitet, bør grensene forandres slik at det er sammenfall mellom stat og nasjon⁵⁰

Nasjoner er med andre ord et fellesskap hvor innbyggerne har gjensidig forpliktelser ovenfor hverandre, og denne forpliktelsen skal igjen fremme sosial rettferdighet ved hjelp av statlig styring. *Sosial rettferdighet* kan for så vidt gå som argument for hvorfor nasjonen bør ha sin egen stat og hvorfor statens innbyggere bør ha felles nasjonal identitet; staten står som sikkerhet for at sosial rettferdighet skal bli etterlevd og befolkningen er de som skal akseptere politikken staten utfører.⁵¹

Tidligere Taoiseach i Republikken, Garrett FitzGerald påpeker at alle mennesker trenger å føle tilhørighet, ikke bare til en kjernefamilie, "(...) but to a larger community, which demands a loyalty to it, but gives in response a comforting sense of being part of a greater whole. A wider family of millions" (Whyte 1991:98). Spørsmålet videre under P 1.1.1 blir å forstå hva som i tilfelle er med på å skape fellesskapsfølelsen. Miller sier at mye av vår personlige identitet dannes på bakgrunn av å være i et nasjonalt fellesskap. Dette skaper igjen en psykologisk tankegang om

⁵⁰ Oppsettingen av premisser og konklusjon innenfor sosial rettferdighet og kulturelt vern er i stor grad hentet fra Elisabeth Bakkes forelesningsnotater til kurs 802 "Stat, nasjon og nasjonalisme" ved Universitetet i Oslo (høst 2001).

⁵¹ Semb kaller dette "The Legitimate Redistribution Argument (1999:17).

tilhørighet, som igjen fremmer forpliktelser for andre i det samme fellesskapet (Semb 1999:11). Dette kan kobles til den subjektive forståelsen av nasjonsbegrepet som ble fremsatt under punkt 3.3.1. Problemet blir videre å kunne finne sammenhengen mellom det å være en nasjon, føle en tilhørighet til mennesker man aldri har møtt, og det å føle forpliktelse ovenfor disse. Slik jeg tolker Miller er dette en naturlig kobling: "Nations are communities of obligations in the sense that their members recognize duties to meet the basic needs and protect the basic interests of other members" (1995:83). Semb sier at Millers tanker er interessante i den forstand at det hviler på en forståelse av forholdet mellom psykologi og moral, som igjen får en normativ forankring (1999:11).

Semb utdyper Millers teori videre ved å si at nasjoner i hans tolkning blir etiske fellesskap, hvor man tar vare på "fellow nationals" i større grad enn "fellow citizens" (1999:10). Det viktige for tilhørighet og forpliktelse blir i hvilken grad man er av samme nasjonalitet, og ikke nødvendigvis det at man bor i samme område.

Jeg mener det kan settes spørsmålstegn ved antagelsen om at følelsen av tilhørighet skaper faktiske forpliktelser. I mange tilfeller vil det være slik at mennesker føler forpliktelser ovenfor sin nasjonale gruppe, men det er ikke påvist at det går noen automatikk i det. For noen kan forpliktelsen i større grad omhandle fattige barn i Afrika enn sine egne medborgere. Videre, i de tilfellene der det er et sterkt skille mellom nasjonale grupper i regionen, i form av liten kontakt og sterk antipati til den andre gruppen, kan man anta at forpliktelsene innad vil være sterkere. En sterk "vi-dem" følelse forsterker solidariteten mellom "fellow nationals". Jeg mener at premisset er holdbart, men med moderasjoner; 1) nasjonalitet skaper i de fleste tilfeller en følelse av forpliktelse, men det ligger ingen automatikk i det, og 2) premisset er mer gjeldende der nasjonale grupper står i et sterkt motsetningsforhold til hverandre.

Under P 1.1.2 hevder Miller at for at forpliktelsene skal bli etterlevd, er man avhengig av en stat som kan organisere, og da helst en stat som skal ta vare på bare en nasjonalitet. For at omfordeling skal skje innenfor store grupper er organisering

viktig, og på bakgrunn av hvordan verdenssamfunnet ser ut i dag, er staten et naturlig valg. Dette premisset velger jeg også å godta.

Konklusjonen som settes frem av Miller er at for at sosial rettferdighet i best mulig grad skal bli innfridd, bør det være sammenfall mellom statlige og nasjonale grenser. Han hevder videre at nasjonale grupper har et sterkt ønske om å beholde sine egne ressurser, så fordelingsforpliktelser vil derfor være vanskeligere i en multinasjonal stat. Lik nasjonalitet er nok med på å styrke viljen til sosial omfordeling, men om det er et godt nok argument for å forandre grensers status? Jeg støtter Millers argument til en viss grad, men med noen betingelser: 1) det er ingen utsikt til andre løsninger og 2) at en løsrivelse/gjenforening ikke vil skape et nytt minoritetsproblem. Mer presist betyr dette at grupper med en annen nasjonalitet enn løsrivelsesgruppen ikke kan bli en del av den nye enheten fordi de tilfeldigvis er bosatt i området.

Styrker argumentet gjenforeningssaken?

I forbindelse med premiss 1.1.1 er det noen interessante poenger. Disse gjelder ikke bare innenfor Nord-Irland, men trekker inn både Republikken, Storbritannia og EU.

Miller poengterer at "where a single state embraces two or more nationalities, the problem will not be one of implementing a system of distributive justice, but one of legitimating it in the eyes of the populace" (1995:84). Men hva er det som gjør at økonomiske overføringer til Nord-Irland skjer relativt udebattert i den resterende britiske befolkningen?⁵² Det er en oppfatning om at unionistene er mer knyttet til Storbritannia enn resten av Storbritannia er til dem (McKittrick & McVea 2001:4,23), noe som gjenspeiler at følelse av identitet hovedsakelig går én vei. Den britiske holdningen til konflikten i Nord-Irland er preget av likegyldighet (English 2003 [intervju]) og apati (Hayes & McAllister 1996:66-67) - stikkord som ikke gir direkte assosiasjoner til "communities of obligations". Andre faktorer vil her være gjeldende

⁵² Selv om LFA blir gjeldende igjen, og Nord-Irland får delvis selvstyre, er Westminster fortsatt involvert økonomisk i regionen. På midten av 1980-tallet var det kalkulert med at Storbritannia bidro til ca 1/3 av offentlige utgifter i regionen (Whyte 1991:144).

for legitimering av omfordeling. Selv om oppslutningen om omfordeling til Nord-Irland kan komme på bakgrunn av for eksempel ”dårlig samvittighet”, så er det like fullt en omfordeling. Dette indikerer at rettferdig omfordeling, og oppslutning om det, kan eksistere i multinasjonale stater.

En annen interessant vinkling er å se på villigheten blant befolkningen i Republikken til overføringer (eller gjenforening). Er oppslutningen lavere enn forventet er det ikke nødvendigvis et tegn på at de svikter sine ”fellow nationals”, noe som ville svekket Millers antagelser. Nasjonsbegrepet har for det første definisjonsmessige vanskeligheter ved at det ikke alltid er klart hva som er nasjonen. For det andre så er ikke nasjoner naturlige avgrensede enheter, og Gellner hevder videre at nasjonalismen skaper nasjonen, og ikke omvendt (1983:55).⁵³ Legger man en slik tolkning til grunn antar man at nasjonale identiteter kan endres, og dermed også hvordan de i Republikken ser på befolkningen i Nord-Irland. Noen i Republikken anser alle i Nord-Irland som en del av dem, andre bare katolikkene. Tar vi utgangspunkt i det siste, er det ikke alle som er villige til å støtte en befolkning på 1,5 millioner, hvis man bare føler samhørighet med underkant av halvparten. I tillegg finnes de som anser Republikken og Nord-Irland for å være to separate nasjoner. Befolkningen i Republikken har etter delingen skapt seg en egen identitet, fra å være bosatt i Irland til å bli medlemmer av Republikken Irland, eller for å si det på en annen måte; ”Irland” er for mange synonymt med de 26 grevskapene, og ikke de 32 som det opprinnelige Irland bestod av (Coakley 2002:151).⁵⁴ Allerede på slutten av 1960-tallet var det klart at Republikken ikke så gjenforening som den eneste løsningen, og at deres offisielle standpunkter muligens ikke stod til hva som var ønsket internt (McKittrick & McVea 2001:59). Uttalelsen nedenfor, fra en

⁵³ Debatten om hvordan nasjoner oppstår kan sies å konsentrere seg i stor grad om 1) hvor moderne nasjoner er og 2) hvor kunstige eller konstruerte de er. Primordialistene, f. eks. ville vært uenig med det jeg hevder ovenfor da de anser nasjoner som evige, eldgamle og naturlige (se for eksempel Anthony D. Smith (2001:51).

⁵⁴ Et interessant poeng er at samtidig som befolkningen i Republikken i større grad konsentrerer seg om sin nye stat, så ser SF en økt oppslutning samme sted. En forklaring kan være en nedtoning av de mest ekstreme kravene i forhold til gjenforening.

medhjelper til Storbritannias tidligere statsminister Harold Wilson, er med på å underbygge dette:

The fascinating moment at the Taoiseach's lunch came when Harold Wilson put forward the plan for turning the dream of unity into reality. I had thought they would jump for joy, but their reaction was more akin to falling through the floor (McKittrick & McVea 2001:59).

Er det slik at en eventuell skepsis til omfordeling til (eller gjenforening med) Nord-Irland finnes på bakgrunn av forandringer i nasjonal identitet i Republikken, vil dette underbygge Millers antagelser om at nasjonal tilhørighet gir grunnlag for forpliktelser.

Et annet eksempel på at omfordeling ikke alltid er avhengig av lik nasjonalitet er EU-landenes vilje til å gi ekstra økonomisk støtte til de fattigste medlemmene, hvorav Republikken har vært et av de medlemmene som har mottatt mye. I 1999 mottok Republikken 11 milliarder kr. i støtte fra EUs strukturfond. Mellom 2000-2006 er denne satt til å gjelde 6 mrd per år (Europaveien – Irland 2004 [online]). Det nevnes videre at intensjonen bak denne omfordelingen ikke bare har økonomiske hensyn: ”Strukturfondene har ikke bare en sosialøkonomisk funksjon. Støtten kan også bidra til å styrke forholdet mellom regionene i medlemsstatene og EU sentralt, og dermed en europeisk lojalitets- eller identitetsfølelse” (Europaveien – regionalpolitikk 2004 [online]). Her sees omfordeling som et middel til å nå et mål om tilhørighet, og ikke nødvendigvis som et resultat av allerede eksisterende former for fellesskap. Dette styrker tanken om at omfordeling kan skje på tvers av nasjonale grenser, og svekker Millers begrunnelse for hvorfor nasjoner bør ha sin egen stat i forhold til sosial rettferdighet.

Eksemplene ovenfor har sett på enheter utenfor Nord-Irland. Innad i regionen har poenget om ”fellow nationals” versus ”fellow citizens” vært mer fremtredende. Dette gjenspeiler seg i den unionistiske styringen av Nord-Irland frem til 1972. Det viktigste for unionistene var å sikre unionen med Storbritannia, noe som resulterte i under-trykking av den katolske minoriteten. Nasjonalister og unionister er for så vidt

”fellow citizens”, men de er ikke ”fellow nationals”, og med tanke på at sosial rettferdighet var fraværende i lang tid, og fortsatt eksisterer til en viss grad, styrker dette Millers tanke om at forpliktelse ovenfor andre er sterkest hvis det er snakk om folk med samme nasjonalitet.⁵⁵ Poenget om ”vi-dem”- mentaliteten, som ble diskutert under prinsipp 1.1.1, er i tillegg meget relevant her. Det går i stor grad et sterkt skille mellom nasjonalister og unionister, og hatet har til tider vært sterkt gruppene i mellom.

Millers argument om sosial omfordeling har med andre ord relevans for caset Nord-Irland. Selv om London gir økonomisk støtte, har det vist seg at denne fordeles skjevt innad i regionen. Likevel mener jeg det er vanskelig å kunne godta *sosial rettferdighet* som argument, med tanke på de betingelsene som ble satt under konklusjonen. Regionen består av to grupper med to forskjellige nasjonale identiteter. En gjenforening vil ikke kunne oppfylle sosial rettferdighet, men i stedet gjenskape problemet (sosial urettferdighet) på et annet nivå. På bakgrunn av dette konkluderer jeg med at, selv om sosial urettferdighet historisk har vært et faktum, så styrker det likevel ikke gjenforeningssaken.

6.2.2 Kulturelt vern

Både Miller (1995:85) og Semb (1999:7) er enige om at *nasjonal kultur* ikke behøver å bety en homogen kultur. Den skal være åpen og variert, samtidig som den er noe som binder sammen. Eksempler her kan være litteratur, diktning, musikk og ikke minst nedskriving av nasjonal historie (Semb 1999:7). Gellner fremhever blant annet at ”kultur ikke er noe som er likt for alle mennesker: kulturelt mangfold er ett av menneskehetens sentrale trekk” (1998:15) .

⁵⁵ En vanlig oppfatning i denne sammenheng er at alle katolikker er fattige, mens alle protestanter er velholdne. Det eksisterer en relativ stor katolsk middelklasse, og i byene ser man også en økende protestantisk arbeiderklasse.

Kulturelt vern som et normativt prinsipp

På bakgrunn av Millers (1995) argumentasjon kan vi sette opp premisser og konklusjon slik:

P 1.2.1 Felles nasjonal kultur er av betydning da det gir folk en følelse av identitet, tilhørighet og varierte kulturelle livsformer å velge mellom.

P 1.2.2 For at en kultur kan opprettholdes trenger den å bli beskyttet innad (mot "vandaler") og utad mot overgrep.

P 1.2.3 Bare staten kan gi et slikt vern.

K: Nasjoner bør ha sin egen stat.

Nasjoner innehar en rik kultur, og medlemskap er en viktig faktor for folks identitet. Disse to faktorene er igjen viktig for folks velvære (Semb 1999:7). Bevaring av kulturer gir blant annet mennesket tilgang til å kunne ta meningsfulle valg (Kymlicka 1995:83). Denne tankegangen slutter opp om P 1.2.1, og dette premisset er ikke vanskelig å godta isolert sett. En følelse av tilhørighet og valgfrihet er en viktig faktor for individet. Miller ser likevel at det ikke er bare nasjonal kultur som skaper tilhørighet. Mennesket har forskjellige overlappende identiteter, som for eksempel familie, klasse og etnisk gruppe, men han poengterer likevel at den nasjonale kulturen "(...) is likely to be an important resource" (1995:86). Den fremstillingen som er presentert her viser til tette bånd mellom kultur og individ (Semb 1999:8) - noe Buchanan også poengterer:

Its true force lies in the idea that the members of a culture who believe that their culture is threatened with disintegration feel that their very identities are imperiled, that in losing their culture they will in some sense lose themselves, or a significant part of the selves they value most (1991:52).

P 1.2.2 poengterer at kultur trenger en form for beskyttelse. Som allerede nevnt er kulturer i stadig forandring grunnet forandring i samfunnet generelt. Dette er en naturlig prosess, og det er ikke dette den nasjonale kulturen trenger beskyttelse mot. Det essensielle er beskyttelse slik at kulturen kan få lov til å utfolde seg, at utøvelse av den nasjonale kulturen ikke resulterer i sanksjoner og forfølgelse. I land der det eksisterer flere nasjonale kulturer side om side kan et problem også være at en

nasjonal kultur blir neglisjert i forhold til andre. Dette premisset mener jeg er holdbart. Beskyttelse av kultur vil skape bedre forhold for dens videreføring enn om den hele tiden er under sensur. Spørsmålet videre er hvem som i tilfelle vil fungere best som ”beskytter”.

P 1.2.3 hevder videre at nasjoner er avhengige av sin egen stat for at den nasjonale kulturen ikke skal forvitte. Walzer hevder at en separat stat er nødvendig for nasjonens overlevelse (1986:228). Staten skal blant annet sikre innbyggerne mot forfølgelse, som igjen er en stor trussel mot den nasjonale kulturen. For at dette skal være et godt nok argument for forandring av status quo, må man vise til at det både er en nødvendighet og en god nok garanti mot forfølgelse (Semb 1999:8). Jødene er blant annet et eksempel på at et folk har blitt utsatt for de verste overgrep, men at de som nasjon har overlevd. Likevel, det har vært en vanskelig og farefull prosess, og selv om en nasjon overlever undertrykking, er det hold i antagelsen om at en nasjon er tryggere med en egen stat (ibid, Miller 1995:87).

Miller (1995:87) fremhever at visse elementer ved kulturen trenger politisk handling for å bli opprettholdt (eksempler kan være innhold i læreplanen i grunnskolen, utforming av offentlige bygninger, innhold i TV/film etc), og tiltak for å unngå kollektive handlingsproblemer. Han utelukker ikke privat overtakelse, men konkluderer med at statlig tilsyn nok vil verne den nasjonale kulturen på best måte, da private foretak ofte baserer sine avgjørelser på konkurranse. Miller har et sterkt argument i at en egen stat kan være det beste middelet for å bevare den nasjonale kulturen, og premisset mener jeg er holdbart isolert sett.

Er dette likevel nok til å forsvare forandring av grensers status? Miller konkluderer på bakgrunn av premiss 1.2.1, 1.2.2 og 1.2.3 at kultur i visse tilfeller legitimerer løsrivelse. Semb (1999:9) mener at den nasjonale minoriteten bør prøve forhandlinger før man setter frem kravet om løsrivelse. Løsrivelse bør være siste utvei, men hvis styresmaktene ikke viser vilje til forbedring av vernet om minoritetskulturen, vil saken til gruppen som ønsker løsrivelse stille sterkere. Der det er tallmessige skjevheter mellom gruppene, finnes faren for at minoriteten kan bli assimilert inn i

hovedkulturen. Om det er en bevisst eller ubevisst politikk fra statens side, er det likevel en trussel mot den ene gruppens kultur, og neglisjering av dens betydning.

Buchanan legger også vekt på at alternative løsninger bør vurderes før en løsrivelse trer i kraft:

(...) there are a number of measures, from special property laws, to minority language rights, to constitutional rights of nullification and group veto, that can help preserve minority cultures, without the radical step of secession (1991:59).

Den nasjonale kulturen er av betydning for individets selvfølelse, og en egen stat vil muligens være den beste aktøren til å sikre kulturen. Forandring av grensers status er likevel en såpass radikal forandring at andre muligheter bør vurderes.

Spørsmålet videre er hvordan kulturelt vern kan kobles opp mot et gyldig krav på territorium. Buchanan setter opp premisser som må være oppfylt for å kunne godta løsrivelse på bakgrunn av kultur: 1) Kulturen det er snakk om må være "utsatt", 2) andre, enklere måter å bevare kulturen på er utilgjengelig eller utilstrekkelig, 3) den aktuelle nasjonale kulturen oppfyller en minimumsstandard av rettferdighet, 4) man ønsker ikke løsrivelse for å etablere en ikke-liberal stat, og 5) verken den nåværende statsmakt eller en tredjepart har gyldig krav på territoriet (1991:61).

Jeg mener Miller sin konklusjon kan godtas, men med visse forbehold. De ovennevnte punktene må i stor grad være oppfylt, i tillegg til at mer moderate løsninger ikke er tilgjengelig. Den nasjonale bosettingen bør også være mest mulig konsentrert. Det eksisterer i tillegg grader av trussel mot den nasjonale kulturen, noe som må tas hensyn til. I de tilfeller hvor det er straffbart å uttrykke sin nasjonale kultur stiller løsrivelsesskravet sterkt.

Styrker argumentet gjenforeningssaken?

Religion er en sentral skillelinje i regionen, som har hatt mye å si i samfunnslivet generelt. Både den protestantiske og, muligens i større grad, den katolske kirken er sentrale aktører i livet til mange mennesker i regionen. Religion og kultur har blitt et sammensatt begrep, hvor religion har manifestert seg som en del av den enkelte

gruppens kultur. Den katolske kirken i Republikken og i Nord-Irland har også påtatt seg samfunnsmessige oppgaver (som for eksempel skole); "The political isolation of Catholics in the new Northern State allowed the church to achieve hegemony. It organised religious, educational, socio-cultural and to some extent political activity" (Todd 1990:34). Dette står som et eksempel på at det er institusjoner utenom staten som kan påta seg samfunnsmessig ansvar.⁵⁶

I de tilfeller der myndigheter bevisst fører en politikk for å assimilere minoritetsgruppa inn i hovedkulturen, mener jeg at det kan gi grunnlag for et velbegrunnet krav om løsrivelse/gjenforening. Oppgavens omfang gir ikke rom til å undersøke dette i dybden, men jeg vil ikke tro at dette har vært så gjeldende i Nord-Irland. De to gruppene har i stor grad operert separat, og kirken har vært en sentral faktor på begge sider. Den kulturelle sfæren var nok mer preget av neglisjering enn assimilering under det Unionistiske styret. (McKittrick & McVea 2001:16). Den katolske befolkning regnet ikke med videre støtte for sin kultur av styresmaktene, og henvendte seg i stedet til den katolske kirken.

For SF har den irske kulturen en sentral plass, ikke minst det irske språket. Kultur er nødvendigvis ikke et direkte argument for gjenforening, men mer et middel for å nå dette. Jo mer den irske kulturen er utbredt, jo mer irsk identitet, desto sterkere blir ønsket om gjenforening (Todd 1990:41)

Videre er det viktig å undersøke graden av undertrykking. Kultur er viktig for individet, og selv om den katolske befolkning i mange år ble styrt av den andre gruppen, har likevel den irske kulturen fått sitt uttrykk, men da gjennom andre aktører enn den statlige (Morrow 1996:159) I de tilfeller der det for eksempel er straffbart å uttrykke sin kultur, mener jeg Miller vil ha et sterkere poeng. Et interessant poeng er at den nasjonale kulturen i noen tilfeller faktisk kan få en oppblomstring i kampen om selvbestemmelse. Som nevnt under 4.3.1 så ble det etablert forskjellig kulturelle

⁵⁶ Et spørsmål i forbindelse med dette er i hvilken grad dette er påtvunget, og om det er ideelt at religiøse aktører har en såpass sentral rolle.

organisasjoner under kampen for selvbestemmelse før 1920, som var med på å øke den irske nasjonale bevisstheten.

Som betingelser for å godta Millers konklusjon i utgangspunktet, valgte jeg å trekke inn fem punkter som måtte være oppfylt.⁵⁷ Punkt 5 utgjør et problem for mange. Nasjonalistene i Nord-Irland får konkurranse av unionistene om hvem som har gyldig krav på territoriet. LFA står videre som et eksempel på at det er vilje til å prøve alternative løsninger enn gjenforening. På bakgrunn av at regionen består av to nasjonale grupper, så kan *kulturelt vern* vanskelig styrke kravet om gjenforening. I likhet med *sosial rettferdighet* vil en realisering av nasjonal selvbestemmelse for nasjonalistene bryte selvbestemmelsesprinsippet for unionistene. Som nevnt ovenfor så kan man se på kulturell bevissthet som et middel til å nå målet om gjenforening for nasjonalistene.

6.2.3 J.S. Mills demokratiargument og felles offentlig opinion

Stikkord her er tillit, frivillig samarbeid og solidaritet, og at man må stole på staten og hverandre for å forhindre kollektive avmaktsproblemer (Miller 1995:91). Premisser med følgende konklusjon kan settes opp slik:

P 1.4.1: For at en stat skal være styringsdyktig er den avhengig av folkets tillit.

P 1.4.2: Tillit til staten er lettest oppnålig hvis de styrende og de styrte har samme nasjonalitet.

K: Staten bør bestå av bare en nasjonalitet.

Miller støtter seg på J.S. Mills demokratiargument. I korte trekk formidler dette at et fungerende og levedyktig demokrati krever felles offentlig opinion. En felles offentlig opinion avhenger igjen av at folk kan kommunisere på samme språk og ha gjensidig tillit, noe som igjen krever en felles nasjonal identitet (Semb 1999:14). I følge Semb er det tre problemer som oppstår her (ibid:14-15): 1) Språkfelleskap er ikke alltid en viktig faktor for nasjonal identitet. I Nord-Irland er dette irrelevant da

⁵⁷ Se s. 76, "Kulturelt vern som et normativt prinsipp".

begge parter snakker engelsk. 2) Det er ikke nødvendigvis nasjonal ulikhet som hindrer fellesskapsfølelse og tillit. Geografiske eller sosio-økonomiske forhold er andre faktorer som kan nevnes. De sammenfallende skillelinjene som i stor grad dominerer i Nord-Irland (nasjonalitet og religion) forsterkes av ulikhet i sosio-økonomiske forhold. Høy arbeidsledighet blant katolikker og generell diskriminering av den samme gruppen gjorde ikke at tilliten til det tidligere nord-irske styret var særlig høy. 3) Et siste spørsmål er hvorvidt en felles offentlig opinion er nødvendig for at et representativt styre skal fungere.

Det nasjonalistiske prinsipp har, i følge Miller, flere sterke sider i forhold til utøvelsen av et deliberativt demokrati.⁵⁸ Tilliten man har ved å være av samme nasjonalitet gjør at man er villig til å sette frem "ærlige" standpunkter i den politiske debatten, det vil si at det er mindre sjanse for at noen opererer under falske hensikter som skal gagne dem selv. Tillit til sin felles nasjonale gruppe gjør at man også er villig til å moderere sine standpunkter for å kunne danne en felles politisk plattform. (Miller 1995:98).

Så sant det ikke er snakk om et diktatur så vil jeg hevde at P 1.4.1 er holdbar. Tillit til staten innebærer at man aktivt tar del i, og støtter opp om lover og rettigheter man har som statsborger; for eksempel betaler skatt og stemmer ved valg. P 1.4.2 blir, som Miller allerede har fått kritikk for, et empirisk argument. Nasjonalitet bidrar til tillit, men det er usikkert hvorvidt dette er den eneste faktoren som fremmer dette. Likevel velger jeg å godta premisset da jeg mener at nasjonal identitet er en sterk faktor som bidrar til tillit mellom mennesker.

Konklusjonen vektlegger at det er viktig med samsvar i nasjonalitet mellom de styrende og de styrte. Kan begrunnelsen om felles offentlig opinion, på bakgrunn av at dette styrker legitimiteten til staten, være et godt nok argument for forandring av eksisterende grenser? I likhet med de forrige argumentene, mener jeg at andre

⁵⁸ Jeg tolker "deliberativt demokrati" som en styreform hvor åpen diskusjon og drøfting av politiske saker er sentrale elementer.

løsninger enn løsrivelse/gjenforening bør prøves først. Caney sier blant annet at "collective action problems can be overcome at a sub-national level by giving regions some political autonomy" (1998:159).⁵⁹ Er andre løsninger ikke tilgjengelige stiller løsrivelsesspørsmålet sterkere, og Miller konklusjon kan godtas.

Styrker argumentet gjenforeningskravet?

Empirisk sett har dette argumentet tyngde. Tillit mellom gruppene er i mange tilfeller fraværende i Nord-Irland, noe man kan se helt opp til ledere på det politiske plan. DUPs skepsis til SF gjør dannelsen av en samarbeidsregjering per dags dato vanskelig. Som nevnt tidligere i denne delen, så er det ikke sikkert at det bare er nasjonal ulikhet som skaper problemer for samarbeid. Med tanke på at partiene står i sterk kontrast til hverandre om det nasjonale spørsmålet, gjør at nasjonalitetsargumentet står sentralt. I forbindelse med betingelsen om at andre løsninger bør prøves, så har man i dette tilfellet LFA. Oppløsningen av selvstyreregjeringen viser likevel at kollektive handlingsproblemer på det politiske plan er fremtredende.⁶⁰ Likevel, verken status quo eller gjenforening vil fremme en felles offentlig opinion per dags dato. Dagens Nord-Irland består av to nasjonale grupper, og en gjenforening vil ikke løse dette problemet, men snu på flertallsforholdet mellom protestanter og katolikker. Dette argumentet, i likhet med de to foregående, styrker ikke gjenforeningssaken, fordi territoriet innehar to forskjellige nasjonale grupper. Da bosettingsmønster har vært et gjennomgående tema under *prinsipp om nasjonal selvbestemmelse*, velger jeg å utdype det videre nedenfor.

⁵⁹ Caney er videre skeptisk til nasjonalitet som en sentral faktor for å unngå kollektive handlingsproblemer, da dette kan gi incentiv til å innføre en immigrasjonspolitikk som utelukker de som ikke er "en av oss".

⁶⁰ Oppløsningen av parlamentet grunnet mistanke om spionasje. I tillegg kan resultatet av valget, der fløypartiene SF og Democratic Unionist Party (DUP) gjorde det sterkt, gjøre at det kan bli vanskelig å få i stand en samlingsregjering.

6.3 Begrensninger: styringsdyktighet og bosettingsmønster

6.3.1 Styringsdyktighet

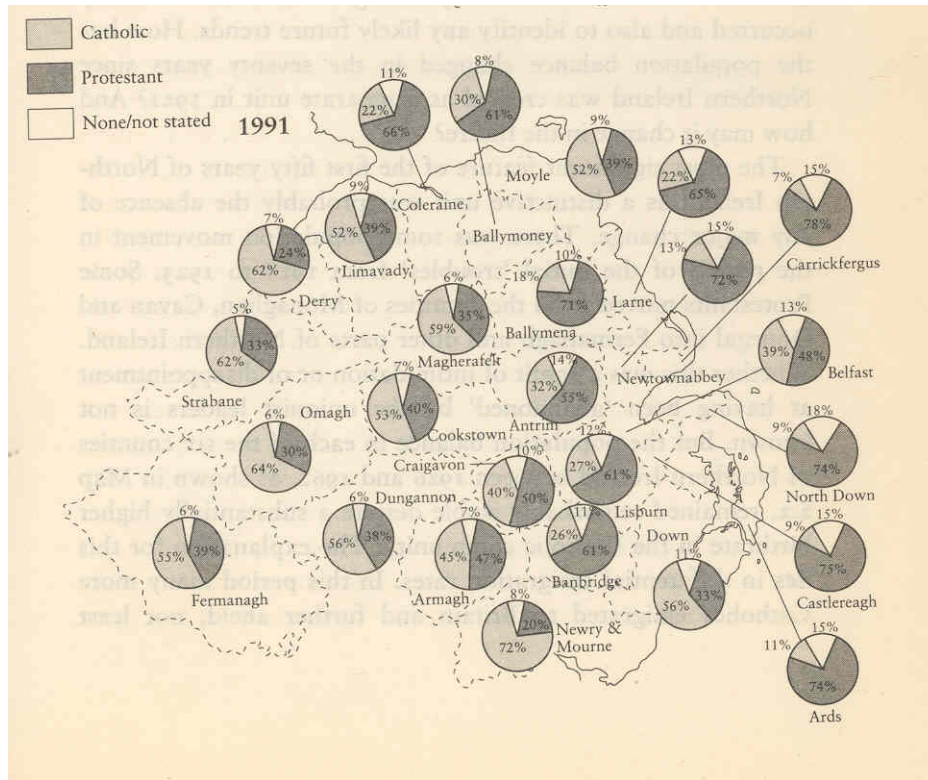
Et av kravene Miller setter frem er at de som ønsker forandring av status quo må kunne styre seg selv, både mot fiender utenfra og ha kontroll innad. Gruppen som ønsker forandring må ha en identitet som er klart atskilt fra den gruppen de ønsker å løsrive seg fra, de må kunne utøve kontroll over området. I følge Miller kan man ikke bare "telle hoder", dvs å finne ut hvem som er i flertall i det aktuelle området. Kvalitative vurderinger må gjøres; "Looking at the facts of a particular case we have to try to estimate whether minority rights are likely to be better or worse protected if the secession goes ahead" (2000:120), men som det allerede ble poengtert i under punkt 3.3.4, og av Miller selv, er slike vurderinger vanskelige. Forandring av grensers status avhenger også av om den gjenværende statsmakt (i dette tilfellet Storbritannia) vil bære tap av verdifulle ressurser som er kollektivt grunnlagt, og hvorvidt et tap av disse ressursene vil føre til at den gjenværende statsmakt ikke lenger vil klare å ta vare på sine egne innbyggere. Det siste vil nok ikke gjelde for Storbritannia, men noe tap av ressurser er mulig (ibid:123). På den annen side har konflikten vært kostbar for Storbritannia (Lydersen 1993:23), både i form av å ha soldater i området, men også økonomiske overføringer.

6.3.2 Bosettingsmønster

Innledningsvis til dette argumentet sa jeg at jeg ikke ville fokusere for mye på prosentvis fordeling i forhold til identitet. Likevel er det et viktig punkt når det kommer til diskusjonen av bosettingsmønster. Hva er den nasjonale identiteten til de som bor i de forskjellige områdene? I følge Whyte (1991:134) var den tradisjonelle tankegangen til Adams at Nord-Irland og Republikken er en nasjon. Protestantene må bare bli bevisste sin irske tilhørighet. Dagens tankegang, derimot, både innenfor akademia og blant politikere (og jeg vil også tro Adams), er at Nord-Irland innehar to nasjonale identiteter. Og selv om protestantenes identitet er mer diffus enn

katolikkenes (Whyte 1991:102), så er andelen av protestanter med en irsk identitet liten. En undersøkelse gjort i 1982 om religiøst ståsted og nasjonal identitet viste at en veldig stor andel hadde forventet identitet. Likevel viste den at 8% av protestantene hadde en irsk identitet og 15% av katolikkene hadde britisk (Eliassen og Meland 1997:50). I og med at dette er noe eldre tall kan det være at dagens virkelighet er noe forandret, men jeg vil tro at tendensen er den samme; hovedtyngden av de med katolsk bakgrunn har en irsk tilhørighet og protestantene en britisk (eller også ulstersk). Men samtidig finnes det de som skiller seg fra denne normen og kompliserer forholdet ytterligere med henhold til nasjonale markører.

I tillegg til å ha avklart forhold om identitet må det også avklares hvor de aktuelle gruppene er bosatt. En løsning på konflikten, så sant det hadde eksistert "rene" områder (for eksempel at protestantene bodde i øst og katolikkene i vest), ville ha vært å dele territoriet Nord-Irland, hvor den delen som ville gjenforenes kunne ha fått tillatelse til det. Virkeligheten er derimot ikke så enkel. Whyte utdyper dette videre: "While it is true that Catholics are relatively more numerous in the south and west, there are innumerable exceptions" (1991:227). Vest-Belfast har blant annet en katolsk enklave på rundt 100.000. Segregerte områder er ofte å finne i fattige strøk i byer. Blandede områder finner en som regel i middelklassestrøk (Lydersen 1993:28). Lydersen poengterer videre at selvbestemmelsesprinsippet vanskeliggjøres da "det demografiske lappeteppet er for komplekst, og de nasjonale bosettingsmønstrene for komplekse og intense" (1993:84). Kartet nedenfor er med på å illustrere dette (kilde: Boyle & Hadden 1994:29).

Disse faktorene understreker kompleksiteten i konflikten, og for Miller ville det vært uaktuelt å skulle "tvinge" flertallet i Nord-Irland til å gjenforenes mot sin vilje.⁶¹ Dersom resultatet av en løsrivelse vil bli å gjenskape problemet med multinasjonal statsdannelse på et annet nivå, vil ikke en slik løsrivelse kunne forsvares med henvisning til prinsippet om nasjonal selvbestemmelse. Og dette vil være resultatet av en eventuell gjenforening mellom Republikken og Nord-Irland.

6.4 Ny bruk av begrepet selvbestemmelse?

SDLP har vært et foregangsparti for å endre gammel tankegang, og gripe konflikten fra en annen innfallsvinkel enn tidligere (se punkt 5.2.2). Partiet vektlegger at en løsning på styringsproblemet i Nord-Irland kan komme frem, selv med en anerkjennelse av begge tradisjonene:

There is little reference to Irish unity in the territorial sense, and its supporters are also more lukewarm about it. On the other hand, most would like to see a united Ireland at some time in the future; in the meantime they insist on a tangible expression of the Irish identity of the nationalist community in the North (Ruane & Todd 1998:64).

Todd (1999:53-54, 2001:9-10) beskriver tankesettet til Hume som en to-nivå-prosess, hvor han i første omgang ser bort i fra den “klassiske nasjonalismen” på et generelt plan og det at stat bør sammenfalle med nasjon. Som tilhenger av EU vektlegger han videre viktigheten bak samarbeid, dialog og overordnede institusjoner som skal være med på å sikre rettigheter for ulike grupper. Den andre dimensjonen er at han overfører dette til konflikten i Nord-Irland. LFA, samarbeid mellom de tre involverte partene og til slutt en kulminering i to folkeavstemninger er hva Hume mener med selvbestemmelse (Todd 2001:10). Dette er en svakere form for selvbestemmelse enn kravet om gjenforening med Republikken og brudd med resten av Storbritannia. Hume sitt hovedargument var at delingen av folket var mer sentralt enn delingen av territoriet, og at den britiske regjeringen skulle legge til rette for folkeavstemning så sant et flertall i Nord-Irland støttet det (Aughey 2001:131, Hopkins 1997:69). Alban Maginness⁶² legger også vekt på at det er snakk om en forening av det irske folk og ikke det irske territoriet, og at dette må komme gjennom enighet. LFA, sier han, er “people based, not land based” (2001:1), og at dette er den mest reelle vinklingen da suverenitet for stater er begrenset likevel (ibid:3). Whyte poengterer på bakgrunn av bestemmelsen i AIA om at flertallet i Nord-Irland skal avgjøre sin skjebne, (dette er nå utvidet til også å gjelde flertallet i Republikken) at dette er en noe uvanlig fremgangsmåte: “For a state to make its claim to a given area explicitly conditional on the consent of the people is unusual. Most states are defined in territorial terms” (1991:143).

⁶¹ Det er få nasjonalister som ønsker gjenforening gjennom tvang. “Unity by Consent” ble avklart gjennom DSD i 1993, og SF har også erklært sin støtte til å kunne skape fred gjennom LFA. Dette er i realiteten ikke lenger noe tema, men som jeg har forklart tidligere så kan dette tas opp på bakgrunn av prinsipiell diskusjon.

⁶² Medlem av SDLP, tidligere medlem av den Nord-irske selvstyrreregjeringen som ble oppnevnt i 1998.

For den nye nasjonalistiske tankegangen, hvor SDLP har vært foregangsfigur, er *choice*-teorien sentral; den fungerer som et alternativ til løsning i et dypt splittet samfunn.⁶³ En kritikk av denne teorien er at den ikke i stor nok grad kobles til territorium. Politisk har ikke dette noe å si da Hume og SDLP hevder at man må gå bort ifra det territorielle aspektet ved konflikten. Som nevnt i teorikapittelet fokuserer denne på muligheten til å forandre grensers status gjennom folkeavstemninger, noe som er sentralt i denne forbindelse. Avtaler har befestet at en eventuell gjenforening mellom Nord-Irland og Republikken Irland skal skje gjennom to separate avstemninger; én i nord, og én i sør (se også 3.3.4). Likevel, dette caset viker til en viss grad fra et sentralt element innenfor *choice*-teorien. Muligheten for eventuelle folkeavstemninger er satt, men da gjennom forhandlinger mellom representanter fra alle tre involverte parter (Storbritannia, Republikken og Nord-Irland). Teoriens sentrale poeng er at en hvilken som helst region, kanton etc. skal ha mulighet til løsrivelse så sant et flertall innenfor ønsker det. Likevel er det interessant å se at av de tre teoriene som har blitt presentert, så ligner denne mest på dagens bestemmelser om hvordan en eventuell forandring av status quo skal gjennomføres.

En interessant tendens, som kan kobles med det som ble nevnt ovenfor, er at unionistene bruker selvbestemmelsesbegrepet mer enn før. Dette har vært mest brukt av nasjonalistene, og unionistene ville i første omgang ikke ha noen forandring i det hele tatt. Dette kan være en indikasjon på at de ikke stoler helt på Westminster og vil føle at "Ulster" er tryggere med et eget styre (English 2003 [intervju]). LFA legger derimot ingen føringer for et selvstendig Nord-Irland, selvbestemmelse er definert for det irske folk, og så sant Nord-Irland forlater unionen med Storbritannia, så vil det være for å gjenforenes med Republikken (Ruane & Todd 1999:20).

⁶³ Se punkt 3.3.2.

6.5 Oppsummering

Det sentrale spørsmålet her er om argumentet om *rett til nasjonal selvbestemmelse* styrker gjenforeningskravet. Jeg valgte å godta både *sosial rettferdighet*, *kulturelt vern* og *felles offentlig opinion* med visse forbehold. Grunnet den nasjonale sammensetningen i Nord-Irland vil ikke en gjenforening oppfylle nasjonalitetsprinsippet, men gjenskape problemet på et annet nivå. Prinsipp om rett til nasjonal selvbestemmelse, i betydningen ren autonomi, kan ikke godtas, og andre løsninger må derfor vurderes:

Given the critical importance of nationality for people, where possible without violating the human rights of minorities, or denying the genuine nationality of anyone in favour of another nationality, each nationality should have its own state. Often this cannot be and then, to repeat, we must go for second best (Nielsen 1998:120).

Nord-Irland er et eksempel hvor man, så sant det ikke er et flertall for gjenforening, må gå for det “nest beste”. LFA er et eksempel på hvordan man prøver å løse styringsproblemet fra en annen vinkel enn bare å se på retten til selvbestemmelse. En annen tendens som vi har sett er at man kan fortsette å bruke selvbestemmelsesbegrepet, men ilegge det en annen betydning enn den opprinnelige. Utgangspunktet er ikke lenger den ekstreme tolkningen, hvor det kreves total suverenitet. Hume tenker i nye former i forhold til hva selvbestemmelse bør innebære. Dette er en form for selvbestemmelse som er lettere å godta normativt.

7. ARGUMENT 2: RETTE OPP EN HISTORISK URETT

7.1 Innledning

As Professor Allen Buchanan has argued, one can imagine territorial claims not founded upon an historical grievance. But the most intuitively appealing and direct territorial claims that one encounters typically have historical origins. The land properly belongs to the secessionist group, so the argument goes, and only came under the dominion of the existing state by way of some unjustifiable historic event (Brilmayer 1991:189).

Brilmayer ble ikke diskutert i teorikapittelet, men vil likevel bli brukt under dette argumentet.⁶⁴ I følge henne må et løsrivelseskrav inneholde et rettmessig krav på territorium. For nasjonalistene, og spesielt SF, kan årsaken til konflikten man ser i dag spores tilbake til hendelser som skjedde for flere hundre år siden. Dermed kan konflikten ses i lys av Brilmayers perspektiv. Brilmayer hevder at svakheten ved noen av de andre teoriene er at man ikke kobler løsrivelseskravet til hvem som faktisk har rettmessig krav på det territoriet det gjelder:

Surprisingly, existing norms of international law do not highlight the territorial claim but focus instead on whether the aggrieved group constitutes a distinct people. The phrase self-determination frames the separatist question in a misleading way; it obscures the territorial aspect of the dispute (1991:179).

Brilmayer sier videre at "a theory of secession necessarily depends upon a theory of legitimate sovereignty over territory" (ibid:199), noe hun mener at de som fokuserer på rett til nasjonal selvbestemmelse ikke tar hensyn til. Separatister har videre et velbegrunnet krav på territoriet på bakgrunn av to typer hendelser: 1) fra de som har blitt annektert inn i en stat, og hvor "the wrongdoer is the currently dominant state" (ibid:190), og 2) fra grupper hvor den nåværende grensedragningen er et resultat av en urettmessig handling fra en tredjepart som nå har trukket seg tilbake Dette er

⁶⁴ Brilamyer kan plasseres som en representant under "rettferdighetsperspektivet" (just cause).

typisk for de tidligere koloniene (ibid., Buchanan 1991:67). Nord-Irland kan sies å tilhøre gruppe 1, da Storbritannia fortsatt har direkte myndighet over territoriet. Teorier som fokuserer på nasjonal selvbestemmelse ser i stedet på i hvilken grad gruppen hører sammen, i hvilken grad det er en nasjon, og ikke på hvem som ”var der først”. Semb utvider dette videre ved å si at ”one obvious contrast between the two is that the national community argument looks at the present distribution of national settlement patterns and their possible alignment with the territorial divisions or boundaries between existing states, whereas the territorial justice argument focuses on historical grievances” (1999:22). Brilmayer utelukker likevel ikke betydningen av etnisk identitet, da dette er en forklaringsfaktor for hvorfor historisk urett fortsetter å ha betydning generasjon etter generasjon (1991:191, Semb 1999:23).⁶⁵

Nedenfor vil jeg gå nærmere inn på hvordan dette argumentet skal analyseres i forhold til normativ argumentasjon. I metodekapittelet (2.4.1) ble det fremhevet at en god begrunnelse må ha oversikt over de premissene et argument hviler på, det må være hold i premissene, og til slutt at argumentets konklusjon følger logisk av premissene. Jeg anser et territorium som et gode, som grupper av mennesker anser som nødvendig/viktig. Vi kan skjematisk fremstille nasjonalistenes argument på følgende måte:

P 2.1: Man skal ikke stjele.

P 2.2: Det man har fått stjålet fra seg kan man med rette ta tilbake.

P2.3: Storbritannia stjal Irland fra irene og ga bare 26 av 32 grevskap tilbake.

K: Irene har rettmessig krav på de resterende 6 grevskapene, eller nærmere bestemt Nord-Irland.

Presisjon er en viktig komponent i normativ argumentasjon. Med presisjon menes at argumentet må være fremstilt på en slik måte at det ikke skal forekomme noen tvil

⁶⁵ Brilmayer bruker ordet ”etnisk identitet”, noe jeg selv mener er en snever betegnelse på hvordan identitet skapes. Som nevnt under nasjonsdebatten, kan en nasjon bestå av flere kategorier enn etnisk tilhørighet. Jeg velger likevel å bruke ”etnisk identitet” da det er forfatterens synspunkter som settes frem.

om hva som er den rette betydningen, og begreper med uklare betydninger må defineres. Ved å sette opp premissene med påfølgende konklusjon, får argumentet om ”å rette opp en historisk urett” et mer presist utsagn. Dette vil være utgangspunktet for den videre analysen av dette argumentet

7.2 Premiss 2.1 og 2.2

Engelstad m.fl. (1998:308-309) skiller mellom selvinnsynende prinsipper, teoretisk begrunnelse og konkretisert begrunnelse. Selvinnsynende prinsipper ”(...) virker troverdig rent intuitivt” (ibid:308), og premiss 2.1 ”Man skal ikke stjele” er for mange et intuitivt prinsipp som ikke trenger nærmere forklaring. Likevel, dette er noe som avhenger av mottakers holdninger og moralske ståsted. Det vil være forskjell mellom en innbruddstyv og en kristen som følger de ti bud om hvordan de tolker dette premisset. Innbruddstyven kan nok trenge en nærmere begrunnelse for eller forklaring på hvorfor dette premisset skal være holdbart, noe Engelstad m.fl. (1998:308) kaller en teoretisk begrunnelse. En nærmere begrunnelse for hvorfor man ikke skal stjele kan være at det ikke er moralsk riktig å ta fra noen det den personen rettmessig har ervervet seg. Et annet argument kan være at ved å godta stjeling som akseptert i samfunnet, vil dette være med på å skape ustabile eiendomsforhold og mest sannsynlig en mer aggressiv verden. Premiss 2.1 vil jeg hevde er holdbart. For noen rent intuitivt, men også for de som trenger en mer konkret forklaring på hvorfor det ikke er holdbart fra et samfunnsetisk ståsted å ta fra andre noe som rettmessig tilhører dem. Videre blir det å vurdere holdbarheten av premiss 2.2 ”Det man har fått stjålet fra seg kan man med rette ta tilbake”. I og med at jeg konkluderte med at premiss 2.1 er et premiss som ikke er vanskelig å forsvare, vil det rent logisk være at premiss 2.2 også er holdbart. Er det gjort en urett, bør denne kunne reverseres, og det stjalne burde komme tilbake til rettmessig eier. I forhold til løsrivelse/gjenforening blir problemet her at de fleste grensedragninger man ser i dag er resultat av krigføring og okkupasjon. Et annet viktig poeng er å ta inn tidsperspektivet. Hvor lenge siden er det denne uretten skjedde, og kan man la nåværende generasjoner lide for hva

forfedrene har gjort? Dette vil bli diskutert nærmere nedenfor. Uansett, de spørsmålene som akkurat ble fremstilt gjør et, ellers så logisk argument, vanskeligere å kunne akseptere.

7.3 Premiss 2.3

Dette premisset legger vekt på at det ikke er holdbart å bare få igjen noe av det man urettmessig er blitt fratatt. Nedenfor vil det komme en mer utførlig historikk om hva som ligger til grunn for hvorfor nasjonalistene setter frem dette argumentet.

7.3.1 Plantasje-politikken

”Plantasje-politikken” fra 1500-tallet og utover har vært en sterk faktor til at befolkningen på øya har to så forskjellige identiteter. Katolske jordeiere i Irland ble fordrevet og engelske hertuger og lordar, og mange lojale skotter ble plassert der i stedet (Caplex 2004 [online]). Plantasje-politikken fungerte bedre i Ulster enn i resten av Irland: ”(...) the settlers were neither rapidly outnumbered, nor culturally absorbed by the natives, and a large-scale building programme led to the construction of over twenty new towns...” (O’Leary & McGarry 1993:56). Det kan også hevdes at det var i dette området hvor britene møtte sterkest motstand, og derfor også grunnen til at flest lojalister ble plassert der (Lydersen 1993:22). Konfiskering av land fortsatte under styret til Oliver Cromwell som kom til makten i 1649. Han gjorde en grundig jobb med å styrke den engelske bosettingen på øya. Innen 1655 hadde fire-femtedeler av alle innbyggerne på øya engelsk bakgrunn (Kennedy-Pipe 1997:9).

7.3.2 Delingen av territoriet

Nasjonalistene argumenterer også for at Republikken Irland og Nord-Irland ikke kan ansees som legitime enheter på bakgrunn av hvordan delingen av territoriet foregikk. Dette utdypes videre på SFs hjemmesider: ”In 1920 partition (dividing Ireland into

two sections - the 26 and Six Counties) was imposed by a British Act of Parliament. The consent of the Irish people was never sought nor freely given" (Sinn Féin – Historie (2003b [online])).

Hva var grunnen til at det ble foretatt en deling i første omgang, og hvorfor ble delingen akkurat som den ble? Og hvordan reagerte partene på resultatet?

Som nevnt i bakgrunnskapittelet så ble regjeringen i London utsatt for et økende press om løsrivelse, som de til slutt ikke kunne utsette. Noen sanksjonsmuligheter i overhuset var heller ikke lenger gjeldende. I tillegg til press fra nasjonalistene, ble de også presset av unionistene om ikke å tillate løsriving av Irland fra resten av Storbritannia. De ville ikke bli en minoritet i et katolsk Irland med nære bånd til den katolske kirken i Roma. Så, i stedet for en fullstendig løsrivelse, så fikk de 26 sørlige grevskapene en "dominion-status"⁶⁶, og de seks nordligste ble til Nord-Irland, med et sterkere bånd til styresmaktene i London. De seks grevskapene som nå dannet Nord-Irland var: Antrim, Armagh, Down, Fermanagh, Londonderry og Tyrone (Beckett 1973:155).⁶⁷

Argumentet for å dele territoriet var at man ikke kunne tvinge den protestantiske delen i nord til å bli et mindretall i et løsrevet Irland: "Man vegret seg mot å tvinge dem inn i under et regime de ikke anså som legitimt. Det samme aspektet ble betraktet som irrelevant ovenfor den delen av nasjonalistene som ville befinne seg under britisk kontroll" (Lydersen 1993: 33). Her ser man altså at det å unngå en protestantisk minoritet veide mer enn det å unngå en katolsk minoritet i Nord-Irland.

Neste punkt er altså å utdype hvorfor delingen ble slik den ble. Flertallet av unionistene i Irland befant seg i nord, og det var her presset mot en eventuell løsrivelse var sterkest. Det nåværende Nord-Irland går også under betegnelsen Ulster.

⁶⁶ Parlamentet i fristaten måtte fortsatt avlegge ed til den britiske tronen, og var fortsatt en del av Det britiske samveldet.

⁶⁷ Londonderry er både navn på et grevskap og en by. Nasjonalistene kaller gjerne byen for Derry da dette var det offisielle navnet da den ble grunnlagt.

Det som er viktig å vite er at opprinnelig bestod Ulster av ni grevskaper, og ikke seks, som det ble i den endelige delingen. I en tale i underhuset, sa daværende unionistleder Craig: "We frankly admit that we cannot hold the nine counties (...). Therefore, we have decided that in the interest of the grater part of Ulster, it is better that we should give up those three counties (Donegal, Monaghan and Cavan) rather than take on bigger task than we are able to carry out" (sitert i Lydersen 1993:32).

I de tre grevskapene som ble utelatt var det en større andel katolikker enn protestanter. For unionistene var det viktig å få et så "rent" område som mulig, slik at de hadde et sikkert flertall av protestanter og mennesker lojale til den britiske kronen. Det var unionistene selv som presset igjennom en slik løsning, og "et forslag om folkeavstemning innen grevskapene ble avvist av unionistene"(Lydersen 1993:35). Delingen bar preg av politikk og demografi, og ikke geografi (Mc Kittrick & McVea 2001:5). Dette kan sees av at grevskapet Donegal, som ligger helt i nord, og som ville vært en naturlig enhet å ha med, ble utelatt (Tonge 1998:11). Lydersen poengterer videre at "grensen som ble trukket opp gjennom GIA var kunstig. Det nye territoriet hadde aldri vært noen politisk enhet (1993:38). Regjeringen i London, på sin side, var ikke like positivt innstilt til å skille ut grevskap fra Ulster, og så helst at unionistene skulle være i et svakt overtall, og ikke så sterke som de nå ble. Den britiske statsministeren Lloyd George rettferdiggjorde likevel delingen med at en slik deling bare skulle være midlertidig (Kennedy-Pipe 1997:18).

Det kan hevdes at delingen ble gjort på unionistenes premisser, dette kan sees med bakgrunn i hvordan sammensetningen ellers ville vært. Hvis delingen hadde innebefattet hele Ulster, det vil si de ni grevskapene, så ville fordelingen ha vært 900. 000 protestanter og 700. 000 katolikker. Resultatet med å skille ut tre grevskap ble 820.000 protestanter og 430.000 katolikker (Kennedy-Pipe 1997: 21). Majoritetsgruppa økte betraktelig i forhold til den katolske gruppa som var i mindretall. Hadde man fått til en løsning hvor det ikke befant seg katolikker i regionen, så hadde det ikke blitt et så stort problem. Det som skjedde her var at de katolikkene som ble igjen,

nå var i et mindre antall enn det de ville ha vært hvis hele Ulster hadde vært med, og stilte med andre ord svakere i forhold til den andre gruppa.

Det tredje spørsmålet jeg stilte i begynnelsen av avsnittet ovenfor er hvordan partene reagerte på delingen. Ingen av partene var fornøyde med resultatet, og løsningen ble ansett som et kompromiss (Hopkins 1997:63, Whyte 1991:120). Unionistene ville at hele Irland skulle være styrt fra London, og så dette som et faretruende steg i retning av en fullstendig løsrivelse. Uansett, så var det en bedre løsning - syntes de fleste - enn å bli en minoritet i et samlet og fritt Irland.

For nasjonalistene så hadde man kommet langt, men veldig mange mente at det ikke var godt nok. De anså den kommende republikken som illegitim. IRA var i denne tiden splittet i to: De som var for avtalen og de som var i mot. Deler av IRA var i en periode faktisk i konflikt med den nye republikken, og ikke Nord-Irland som man er vant med i dag. Ønsket om en selvstendig irsk republikk, uavhengig av britiske styresmakter var enda ikke realisert. Territoriet var blitt delt, og som en "dominion" så måtte den irske regjering fortsatt avlegge ed til den britiske kronen og landet var en del av "The Commonwealth". Moderate nasjonalister, som Michael Collins⁶⁸, så at dette var den beste løsningen så langt, og at alternativet ville ha blitt krig. Andre, som De Valera⁶⁹, mente til fortsatt kamp mot britiske tropper, da det endelige målet ikke ville komme gjennom politiske prosesser og samtaler. Republikken godtok i lang tid heller ikke delingen, noe som gjenspeiles i den irske grunnloven av 1937, der artikkel 2 poengterer at det nasjonale territoriet består av "the whole island of Ireland, its islands and the territorial seas" (Whyte 1991:120). Artikkel 3 poengterer at man avventer en reintegrasjon, og etter dette skal lovene gjelde likt for begge regionene (Harkness 1996:154). Disse artiklene ble fjernet fra grunnloven etter innføringen av

⁶⁸ Collins, finansminister i "The Dail" og var i tidligere perioder ikke like moderat. Han ledet flere terroristiske angrep på britiske styrker før forhandlingene i 1921.

⁶⁹ Eamon de Valera, var lederen av det selvutnevnte "Dail Eireann", og statsminister over lengre tid i Fristaten/Republikken.

LFA, og Republikken har dermed ikke lenger et skriftlig og grunnlovsfestet krav på Nord-Irland.

7.4 Konklusjon: Irene har rettmessig krav på de resterende 6 grevskapene, eller nærmere bestemt Nord-Irland

Som allerede nevnt må konklusjonen følge logisk av premissene som tidligere er fremtilt. Nasjonalistenes krav om gjenforening bunner i tanken om at de har et rettmessig krav på Nord-Irland, og oppfyller da Brilmayers ønske om at man må kunne argumentere for "eierskap" av territoriet. Man begrunner eierskapet på bakgrunn av at britenes styre kom i stand gjennom en urettmessig overtakelse som startet med plantasje-politikken, og som igjen førte til en urettmessig deling av territoriet. Likevel viste jeg allerede under premiss 2.2 at i forhold til krav om forandring av grensers status er det flere faktorer som må vurderes. Et annet viktig kriterium som ble fremstilt i metodekapittelet er kravet om fullstendighet; er alle relevante sider av saken blitt diskutert? Nedenfor vil jeg diskutere flere.

7.4.1 Kan historisk urett rettferdiggjøre gjenforening?

Et sentralt tema både for Brilmayer og Buchanan er spørsmålet om når prinsippet om "adverse possession" skal gjelde (Brilmayer 1991:199, Buchanan 1991:90).⁷⁰ Nærmere bestemt, når tilhører et territorium rettmessig den parten som per dags dato har kontroll over territoriet, men som det i utgangspunktet egentlig ikke tilhørte? Det irske folket har opplevd urettmessig fratakelse av territorium, men er dette i seg selv et sterkt nok argument for å overkjøre den protestantiske opinionen, som i stor grad ikke ønsker gjenforening? Buchanan poenterer at argumentet som omhandler opprettelse av en historisk urett har sin styrke i at "(...) in these cases, secession is simply the reappropriation, by the legitimate owner, of stolen property (1991:67). Det

⁷⁰ Jeg velger å bruke det engelske uttrykket, da det er vanskelig å finne en god norsk oversettelse.

vanskelige ved dette, sier han videre, er at det er få territorielle grenser i dag som ikke er et resultat av erobringer og krig, og at "we cannot be held hostage to history (ibid:87-88). Motargumentet til "å rette opp en historisk urett", kalles "å beskytte legitime forventninger"⁷¹ (ibid:87), og fremhever at en historisk urett i prinsippet skal rettes opp, men at denne retten overgås av de legitime forventninger mennesker i området har, som ikke har tatt del i uretten, om hvordan de skal organisere livet sitt.

Svakheten, i følge Buchanan, ligger på det definisjonsmessige grunnlaget. Det vil si at argumentene ikke har vært presise nok; "What counts as a legitimate expectation, and when does a legitimate expectation have sufficient moral weight to override a valid claim of right?" (ibid:88). Det man trenger en noe som kan måle når et bytte av eierskap har forekommet (ibid:90). Det er her spørsmålet om "adverse possession" kommer inn.⁷² Prinsippet om "adverse possession" gjelder hvis, og bare hvis:

- 1: Eierskap eller okkupasjon (av ikke-eier) er åpent, det vil si kunnskap om dette er lett tilgjengelig for alle i det nærmeste området.
- 2: Eieren har mulighet på fritt grunnlag å protestere mot motpartens eierskap eller okkupasjon av territoriet/eiendommen, eller å kreve tilbake eierskapet, men velger å ikke gjøre det.
- 3: Eierskapet eller okkupasjonen av ikke-eier er vedvarende for en viss tid (som regel nedskrevet i lov).
- 4: Eierskapet eller okkupasjonen tilhører bare én part (hvis det forekommer mange parter som krever sin rett på bakgrunn av "adverse possession", svekker dette styrken i argumentet. (Ibid:90)

Alle disse punktene må kunne oppfylles før man kan godta et bytte av eierskap. Problemet for de fleste tilfeller der det går på krav om territorium, og som også er gjeldende i spørsmålet om Nord-Irland, er under punkt 2. I Nord-Irland har det forekommet til tider veldig sterke reaksjoner på den britiske okkupasjonen, noe jeg

⁷¹ Den første heter opprinnelig "Rectifying past injustices", og den andre "Protecting legitimate expectations" (Buchanan 1991:67,87).

⁷² Buchanan kaller det i tillegg "adverse jurisdiction", og dette "...is simply the notion of adverse possession applied to territorial sovereignty" (1991:90). Jeg velger likevel å kalle det adverse possession, da dette er en term både Buchanan og Brilmayer har nevnt.

vil diskutere nærmere nedenfor.⁷³ Videre er det flere faktorer som må diskuteres for å kunne godta kravet om gjenforening som et prinsipp.⁷⁴ Brilmayer vurderer noen av disse punktene videre, hvilket vil bli tatt opp nedenfor.

Er tidsperspektivet innenfor "godkjente" rammer?

Dette spørsmålet kan sees i sammenheng med punkt 3 i forrige avsnitt. For det første er en viktig faktor hvor lenge siden den historiske uretten ble utført. Er det snakk om et par år eller flere hundre år siden? Det er vanskelig å avgjøre hvorvidt uretten som ble gjort er utdatert eller ikke. Brilmayer nevner blant annet at "the further in the past the historical wrong occurred, the more likely that it is better now to let things remain as they are" (1991:199). Buchanan nevner videre at for å kunne styrke argumentet som går på å beskytte legitime forventninger, så må uretten ha skjedd for mer enn en generasjon siden:

To view the matter otherwise would be to fail to appreciate the fact that persons – persons now living – have been wronged, that their rights, not just those of the faceless dead of earlier generations, have been violated, and that redress can still be made to those persons (1991:89).

Det essensielle, for Buchanan, er å reversere uretten for de som faktisk opplevde den. Går det flere generasjoner vil argumentet miste styrke i forhold til legitime forventninger eller "adverse possession". Plantasje-politikken startet så tidlig som på 1500-tallet, og etterkommere etter de utplasserte, som i stor grad er unionister og som ønsker en fortsatt tilknytning til Storbritannia, kan vise til en lang historisk tilhørighet til det aktuelle området. Delingen av Irland har, av nasjonalistene, vært sett på som en illegitim handling fra Westminster side, og at dagens Nord-Irland av den grunn ikke er en legitim enhet.⁷⁵ Dette skjedde tidlig på 1920-tallet, og er nærmere i tid.

⁷³ Et viktig poeng er at dette punktet ikke kan ilegges betydning i de tilfeller der de som ønsker løsrivelse ikke har mulighet til å kunne uttrykke sine ønsker, nærmere bestemt der okkupasjonsmakten ikke tillater slik ytringsfrihet og hvor sanksjonene for å bryte dem er sterke.

⁷⁴ Som nevnt før er det ingen av de involverte partene som krever en ubetinget gjenforening så fort som mulig. Man har godtatt Unity through Peace, og eventuelle folkeavstemninger. Dette kravet diskuteres på et moralsk og prinsipielt grunnlag.

⁷⁵ Det hevdes bl.a. at SF, ved å vedkjenne seg Langfredagsavtalen, til en større grad har godtatt Nord-Irland som en legitim enhet.

Tidsperspektivet er vanskelig å forholde seg til. Brilmayer setter mer eller mindre bare et spørsmålstegn, og Buchanan sier at det vil styrke ønsket om status quo hvis det har gått mer enn en generasjon. For å kunne vurdere et slikt argument holder det ikke alltid med bare tidsperspektivet, man trenger flere begrunnelser som kan vekke et eventuelt utfall. Disse blir tatt opp nedenfor.

Har nasjonalistene holdt det territorielle kravet levende?

Punkt nummer 2 under "adverse possessions" er aktuelt her. Det er ingen tvil om at konflikten i Nord-Irland til tider har vært veldig intens og med et stort antall sivile ofre (ca 3600 etter 1968). Frem mot 1500-tallet var det konflikter på det lokale plan mellom lokale "høvdinge". Kampen for selvstyre, delingen av territoriet og den etterfulgte borgerkrigen viste også et intenst arbeid for et samlet Irland. Marsjene som ble holdt på 1960-tallet var i starten sivile opptog om et ønske om et mer rettferdig Nord-Irland, så utgangspunktet her var ikke opprinnelig krav om territorium. Borgerettsmarsjene kom med et ønske om intern rettferdighet innenfor de seks grevskapene som utgjør Nord-Irland. Disse utartet seg etter hvert til voldelige slag, og da hovedsaklig mellom medlemmer av nasjonalistiske paramilitære grupper og Royal Ulster Constabulary (RUC), støttet av britiske styrker. Kravet dreide nå retning til det territorielle igjen. Kravet har, og da spesielt av IRA og SF, vært holdt levende helt opp til i dag, selv om SF har tatt et noe mer moderat ståsted. Målet er det samme, en irsk gjenforening, men middelet, spesielt for den politiske ledelsen i SF, er endret. I og med at nasjonalistene i stor grad ikke har akseptert britisk dominans eller delingen, vil det være vanskelig å godta et bytte av eierskap: "Some groups have managed to keep their public controversy alive in public opinion. In such cases, there has been no adverse possession because the minority group has never acquiesced in the loss of its territory" (Brilmayer 1991:200). Noe som svekker nasjonalistenes sak akkurat under dette punktet er at det er blitt brukt uetiske metoder for å få oppmerksomhet rundt sin sak. Paramilitære organisasjoner som IRA har skapt medieoppmerksomhet ved å bombe sivile mål. Dette er en strategi som ikke bør oppmuntres.

I hvilken grad har ”nykommerne” bosatt seg på det aktuelle territoriet?

Unionistene/protestantene har for det første vært bosatt på øya i flere århundrer, og for det andre har de vært et flertall i Nord-Irland så lenge det har eksistert. Nasjonalistene, på sin side, poengterer at delingen forekom på bakgrunn av et unionistisk kupp, og at selv om de konstituerer et flertall i ”the six counties”, så utgjør de bare 1/5 av den irske nasjonen som helhet (Sinn Féin 2004 [online]).

Brilmayer kritiserer de som fokuserer på prinsippet om nasjonal selvbestemmelse for ikke å knytte dette opp mot et spesifikt territorium: Hva er grunnen til at de hevder en rett på territorium, og hvorfor akkurat det territoriet? Selv om ikke Miller går historisk til verks, legger han uansett vekt på bosettingsmønster som et viktig kriterium for om man kan få oppfylt kravet om selvbestemmelse. Der Miller konsentrerer seg om nasjonalt bosettingsmønster, ser Brilmayer etter rettmessig innehaver av territoriet. Dette er en vesentlig forskjell mellom de som fokuserer på ”territoriell rettferdighet” og de som vektlegger ”prinsipp om nasjonal selvbestemmelse” (Semb 1999:23). Selv om ikke Brilmayer vektlegger dette, kan likevel bosettingsmønster/demografi fungere som en indikasjon på i hvilken grad ”nykommerne” har slått seg ned. Bosettingsmønstre og gruppeinndelinger har mye å si for en eventuell utskillelse av et spesifikt territorium. Nord-Irland har i dag en befolkning på rundt 1,7 millioner, og rundt halvparten av disse befinner seg øst i regionen. Nord-Irland har et flertall av protestanter i forhold til katolikker, ca 54% protestanter og 42% katolikker.⁷⁶

Bosettingsmønstre er også relevant med tanke på en eventuell gjenforening. Selv om man kan si at det bor flest katolikker i vest og flest protestanter i øst (Lydersen 1993:28), eksisterer det også områder, såkalte ”lommer” med katolikker innenfor hovedsakelig protestantiske områder og omvendt⁷⁷. Regionen er et ”lappeteppe”, og en eventuell ny deling vil ikke kunne skape et homogent bosettingsmønster. I forl-

⁷⁶ Den katolske befolkningen vokser raskere enn den protestantiske, så en utjevning vil muligens være å se om noen tiår.

⁷⁷ Spesielt i Belfast og andre storbyer er dette fremtredende.

engelse av dette må det også poengteres at selv om man er katolikk, så er det heller ikke ensbetydende at man er nasjonalist og ønsker gjenforening.

Innenfor dette temaet kan det være interessant å nevne at både SF og den britiske regjeringen har tatt opp spørsmålet om folkeforflytting. Dette er en teoretisk mulig løsning på territorielle konflikter, spørsmålet her dreier seg om i hvilken grad dette er normativt forsvarlig. Selv med økonomiske erstatninger, så vil en slik løsning ha store utfall for de som må flytte på seg. Deres legitime forventninger blir forandret, og for mange er det en stor påkjenning å skulle bryte opp fra venner, familie og det livet de har lært å kjenne. Heath-regjeringen i London diskuterte i 1972 hvorvidt en slik løsning ville være mulig. Dette var ikke offentlig før i 2002, grunnet en klausul som gjør at dette kunnes holde hemmelig opptil 30 år (Aftenposten 2003). I følge English (2003 [intervju]) er ikke dette videre dramatisk. På bakgrunn av hvor turbulent det var i Nord-Irland på det tidspunktet var regjeringen nødt til å sette seg ned og diskutere alle mulige løsninger. Alternativet om folkeforflytting ble ikke veid tungt. SF har på sin side også diskutert en mulig folkeforflytting av protestanter, men har heller ikke fremhevet dette nevneverdig (Crane 1991:7). Fra et teoretisk ståsted kan det jo også nevnes at Miller ikke ser bort fra folkeforflytting i ekstreme tilfeller – mot en økonomisk kompensasjon (1995:72).

I hvilken grad skal man vektlegge argumentet om å rette opp en historisk urett?

Som jeg har vist med diskusjonen ovenfor, er det mange faktorer som vurderes for å kunne avgjøre om et territorium har fått ”nye eiere” (prinsippet om ”adverse possessions”), eller om det forsvarlige er å gi tilbake land til dem det opprinnelig tilhørte. I hvilken grad skal man belage seg på historiske hendelser, og hvor mye skal dette veie i forhold til andre argumenter? Som allerede nevnt er det få eksisterende grenser som det ikke har vært kamper om. I tillegg er historie vanskelig da det kan bli subjektivt forstått, det vil si at man tolker og vektlegger det som vil gå i den enkelte gruppes favør.

Buchanan og Brilmayer er uenige i hvilken grad dette argumentet er avgjørende for å kunne tillate løsrivelse/gjenforening. Brilmayer mener det bør være hovedelementet i enhver diskusjon på området. Prinsipp om urettmessig inkorporering av territorium er en nødvendig, men ikke en tilstrekkelig, betingelse for løsrivelse (Semb 1999:22). Problemet er at status quo kan være såpass etablert at prinsippet om "adverse possessions" gjelder. Brilmayer sier videre at diskriminering (maltreatment), for eksempel, ikke bør forekomme, men at dette alene ikke kan rettferdiggjøre en løsrivelse så sant man ikke kan vise til en historisk rett på territoriet (1991:188). Et interessant tema som Brilmayer tar opp er retten til de tidligere koloniene. Noen hevder at Nord-Irland burde hatt status som koloni, og burde ha kommet i samme kategori som for eksempel de afrikanske koloniene på bakgrunn av bestemmelsen om "saltvannskriteriet". Brilmayer hevder at kolonier har et godt nok argument i den historiske uretten som skjedde da de ble kolonisert, og det å trekke frem brudd på menneskerettigheter bare er en tilleggsfaktor som strengt tatt ikke er nødvendig (1991:197). Med andre ord, hvis Nord-Irland skulle ha kvalifisert til å være en koloni, ville det ha hatt rett til løsrivelse hvis man skulle fulgt Brilmayers teori.⁷⁸ Problemet for nasjonalistene i denne sammenheng ville vært prinsippet om *uti possidetis*. Et ønske om gjenforening ville ikke vært aktuelt da dette prinsippet legger vekt på at man bør følge de grenser som kolonimaktene allerede hadde lagt, for å forhindre unødig kamp om grenser. Nord-Irland ville vært kvalifisert til å løsrive seg da dette er en britisk konstruksjon, men det ville utelukket en gjenforening da det er å gå tilbake på historiske grensedragninger. På den annen side er det ikke sikkert at dette ville være gjeldende for Nord-Irland. Selv med en eventuell kolonistatus, så er dette en konflikt som ligger såpass tett opptil britiske anliggender. Nord-Irlands status som eventuell koloni er også noe SF tar opp (Sinn Féin 2003a [online]), og som de også påberoper retten til selvbestemmelse etter. Denne debatten er omfattende, og jeg vil ikke komme nærmere inn på den her, men den er likevel viktig da den belyser en diskusjon nasjonalistene til en viss grad har fokusert på.

⁷⁸ Nord-Irland stemmer overens med uttrykket "oversjøisk" i kravet om at det saltvannskriteriet bare var gjeldende for

Buchanan, i motsetning til Brilmayer, mener at et gyldig krav på territorium ikke behøver å bunne i en historisk urett: "the point is that there are other ways in which secessionists can establish valid title to the territory" (1991:69). Han bruker blant annet den amerikanske revolusjon som et eksempel, der løsrivelseskravet bunnet i diskriminerende omfordeling. Han sier videre at "the fact that discriminatory redistribution can justify secession shows that the historical grievance thesis is wrong (ibid.). Han poengterer likevel at dette argumentet er av betydning, "it contains a grain of truth" (ibid:68), og i og med at de fleste krav om løsrivelse/gjenforening har et historisk element, er det viktig å ta dette med i betraktning ved en vurdering. Miller hevder at "rett til nasjonal selvbestemmelse" viser til krav på territorium, og følger dermed Buchanan i at det er andre argumenter enn de historiske som er gjeldende. Mennesker som bor i et avgrenset geografisk territorium former etter hvert et politisk fellesskap. Tradisjoner, skikker, lover og bruk av land skaper etter hvert en symbolsk betydning for befolkningen "(...) as they bury their dead in certain places, establish shrines or secular monuments and so forth (1998a:68, 2000:116-117). Dette er med andre ord Millers måte å rettferdiggjøre fortsatt politisk autoritet over et område, og at det "trumps the purely historical claim of a rival group who argue that their ancestors once ruled the land in question" (ibid.). Denne innfallsvinkelen svekker for så vidt nasjonalistenes krav i forhold til unionistene.

Semb (1999:22) på sin side mener et av problemene ved Brilmayers teori er at den er tilbakeskuende, og legger mer vekt på historiske hendelser langt tilbake i tid enn hvordan grupper blir behandlet i dag.

7.5 Oppsummering

For både nasjonalister og unionister er historie en viktig faktor, og nasjonalistene bruker dette som et argument for hvorfor Nord-Irland bør gjenforenes med Repu-

blikken Irland. Landet ble erobret av engelskmennene, og ikke alt som ble tatt er gitt tilbake. I P 2.1 konkluderte jeg med noe som nok er intuitivt akseptert av de fleste; det er ikke riktig å stjele, og det er lett å akseptere premisset om at det man er blitt frastjålet skal man få tilbake (P 2.2). Likevel, når det kommer til krav om territorium bør man se på flere faktorer for å få et fullstendig overblikk. Spørsmål som omhandler tidsperspektiv, om separatistene har holdt kravet levende og i hvilken grad ny-kommerne har bosatt seg i området er noe man må ta med i betraktning for å kunne avgjøre hvem som har rettmessig krav på det aktuelle territoriet. For unionistene som ikke ønsker gjenforening, teller det til deres fordel at uretten skjedde for lenge siden (i hvert fall plantasje-politikken), og at de etablerte seg i området lang tid tilbake. Et punkt som styrker nasjonalistenes sak, og som i tillegg svekker britenes ståsted i henhold til "adverse possession", er at nasjonalistene, og da spesielt SF, aldri har godtatt verken britisk okkupasjon eller delingen av territoriet.⁷⁹

Den teoretiske diskusjonen kort oppsummert går på i hvilken grad man må ilegge historisk urett betydning ved eventuelle løsrivelser/gjenforeninger. Brilmayer anser dette som et viktig poeng, og kritiserer de som fokuserer på selvbestemmelse for ikke å kunne konkretisere hvorfor de har et krav på akkurat det gjeldende territoriet. Buchanan, på sin side, sier at det kan eksistere andre argumenter som kan gi et gyldig krav på territorium. Ut i fra praktiske hensyn må man ikke undervurdere historisk urett. Veldig mange krav om løsrivelse bunner i nettopp dette. Historisk urett bør i mange tilfeller være et utgangspunkt, men ved å bare ta hensyn til dette argumentet risikerer man å bli for tilbakeskuende, og ikke ta hensyn til det som skjer i dag. Et viktig prinsipp er at dagens generasjon ikke skal måtte betale for forfedres ugjerninger.

I forhold til Nord-Irland mener jeg at et viktigere aspekt enn å se på gammel historie, er det faktiske bosettingsmønsteret i dag. Millers poeng mener jeg overgår Brilmayers

⁷⁹ Regjeringen i London har for så vidt ikke noe ønske om å "eie" Nord-Irland lenger. Gjennom avtaler har de godkjent en irsk gjenforening så sant et flertall i Nord-Irland og et flertall i Republikken vil det. Det er vel heller unionistene som ønsker et britisk "eierskap".

påstand om at man må kunne bevise eierskap ut i fra gammel urett. Tanken bak delingen, selv om man i dag kan være uenig i mye av fremgangsmåten, hadde en tanke om at man ikke kunne tvinge et mindretall inn i et gjenforent Irland mot dets vilje. Dette er noe som fortsetter å prege tanken bak en eventuell gjenforening i dag, og som jeg mener er et bedre utgangspunkt enn å gå tilbake i historien.

8. ARGUMENT 3: HINDRE DISKRIMINERING

8.1 Innledning

Nationalism, for Northern nationalists, is not simply a romantic desire for a united Ireland. It is not based solely on a belief that each nation should have its own state. The incomplete national project, an identification with an Irish nation (...), a belief that each nation should be self-determining, were only some of the motivations, and not always the most important ones (Todd 1990:32).

Et ønske om et rettferdig samfunn kan være en annen motivasjon. Mye av konfliktens basis har ligget i at katolikkene ikke har hatt de samme sivile og politiske rettighetene som protestantene. Bruken av dette argumentet for å fremme gjenforening har variert i styrke (se punkt 5.3.2), og er i dag et svakere argument enn da SF og andre nasjonalister/republikanere anså Nord-Irland som umulig å reformere. Argumentet har likevel en historisk forklaringskraft, og er fortsatt interessant å analysere ut i fra et normativt synspunkt. Dette argumentet skiller seg ut fra argumentet om *rett til nasjonal selvbestemmelse*, hvor Miller til en viss grad diskuterte ut i fra et generelt prinsipp om løsrivelse. Dette argumentet derimot, legger i større grad vekt på dokumentasjon av enkelttilfeller hvor diskriminering foregår, og hvor løsrivelse forstås som kompensasjon som skal tre i kraft når diskriminering er bevist (Bishai 1998:100).

8.2 Premisser og konklusjon

Som et utgangspunkt for analysering av dette argumentet kan premisser og konklusjon settes opp slik:

P 3.1: I demokratiske stater er forholdet mellom folket og staten et prinsipal-agent forhold, hvor staten styrer (med folkets tillit) på vegne av folket, til felles beste.

P 3.2: Hvis staten ikke oppfyller P 3.1, men utøver urettmessig behandling av en gruppe – for eksempel brudd på sivile og politiske rettigheter – mister myndighetene styringslegitimitet.

K: Katolikkene i Nord-Irland er systematisk blitt diskriminert både på det politiske og sosiale plan, både Stormont og Westminster har mistet legitimitet, og gjenforening er den eneste og riktige løsningen.

8.2.1 Premiss 3.1

P 3.1 fremsetter prinsipper som er grunnleggende for demokratiske styresett, og for tilhengere av demokratiet vil jeg anta at dette premisset er selvnåvise (se punkt 7.2). I den grad det trenger forklaring så er det viktig å poengtere at "felles beste" skal innebære alle grupper i samfunnet og ikke bare den mest ressurssterke. Individuer, på grunn av at de tilhører en bestemt gruppe, skal ikke forskjellsbehandles.

8.2.2 Premiss 3.2

P 3.2 vil jeg også hevde kan godtas. To problemer i så henseende er at det for det første eksisterer grader av brudd på rettigheter, samt at det finnes forskjellige typer brudd på rettigheter (Semb 1999:32). Forskjellige typer brudd kan gå fra å gjelde situasjoner der mennesker er utsatt for forfølgelse og er i fare for å miste sine liv, til systematiske brudd på sivile og politiske rettigheter og til å miste retten til å uttrykke sin kultur (ibid:33). I hvilken grad disse rettighetene er brutt kan være vanskelig å fastslå, og i følge Semb må bruddene være utført på en systematisk grov og krenkende måte (ibid.). I samfunn hvor for så vidt frie og rettferdige valg eksisterer vil legitimiteten gjenspeile seg i resultatet fra valgdagen. I de tilfellene hvor minoriteten er såpass liten at stemmegivningen fra denne gruppa er av liten betydning, vil muligens et valg ha lite å si. På den annen side kan man hevde at selv

om katolikkene for så vidt er en stor minoritet i Nord-Irland, så har de hatt liten innflytelse gjennom valg.

8.2.3 Konklusjon

Konklusjonen fremhever at Republikken og Nord-Irland bør gjenforenes på grunn av gjennomgående diskriminering av den katolske minoriteten. Det sentrale her vil være å se om en ”godkjennelse” av P 3.2 nødvendigvis bør føre til den konklusjonen som er fremsatt. Styresmaktene mister legitimitet så sant de ikke overholder internasjonale lover for likebehandling. Wiggen poengterer at i slike tilfeller gir staten indirekte opp sin rett til territorial integritet som er beskyttet ved lov (1999:50). Men er det grunn nok til å forandre grensers status quo? Nedenfor følger en nærmere gjennomgang av hva forskjellsbehandlingen skal ha gått ut på.

Typer og grad av diskriminering

Dettet temaet ble introdusert under punkt 4.4.1, men her vil jeg gå nærmere inn på hva diskrimineringen bestod i. The Northern Ireland Civil Rights Association (NICRA) la frem en liste på slutten av 1960-tallet om hva som måtte reformeres for å få et mer rettferdig samfunn: En person – en stemme, slutt på ”gerrymandering”, lover som går på anti-diskriminering, et poengsystem for tildeling av bolig, forandring av Special Powers Act og at politistyrken B-Specials måtte avvikles (McKittrick & McVea 2001:38).

Med tanke på valgsystemet, så gikk man over fra å ha proporsjonal representasjon i flermannskretser til å ha flertallsvalg i enmannskretser (”first past the post system”) ved lokalvalg i 1922, og det samme ble gjeldende for valg til Stormont - parlamentet i Nord-Irland - i 1929.⁸⁰ Dette er et system som favoriserer flertallet og som ikke gir like god mulighet for mindretallets representanter å få innpass. I tillegg til

⁸⁰ Det var Nord-Irlands daværende statsminister James Craig som innførte disse ordningene. Han var en som var mer opptatt av å sikre et unionistisk styre enn å skape et samarbeid mellom de to gruppene.

flertallsvalg i enmannskretser, ble det etter hvert kjent at valgresultatene i mange tilfeller var sikret for majoritetsgruppa gjennom såkalt "gerrymandering", hvilket betyr at man manipulerte grensdragningen for valgkretsen slik at man sikret et bestemt parti/kandidat stemmer. Tonge (1998:20) skriver at dette resulterte i at unionistene i gjennomsnitt kontrollerte 85% av råd og utvalg, selv om de bare utgjorde 66% av befolkningen. Ved parlamentsvalget i 1929 vant unionistene 37 av 52 seter, noe som ikke samsvarte med forholdet i regionen som helhet (McKittrick & McVea 2001:9). Dette resulterte i at den nasjonalistiske opposisjonen ga opp, da de ikke hadde innflytelse likevel. GIA av 1920 fastsatte at Westminster hadde siste ord i de tilfeller der Stormont og Westminster var uenige. Styresmaktene i London likte ikke at det tidligere PR-systemet ved valg ble erstattet av flertallsvalg i enmannskretser, og konfronterte regjeringen i Belfast med dette. Dette resulterte i at den unionistiske regjeringen truet med å gå av, og Westminster bøyde av for presset. Dette satte presedens for at Stormont i stor grad fikk styre selv uten innblanding utenfra. Det britiske underhuset innførte allerede i 1922 en bestemmelse som gikk ut på Nord-Irlands interne saker ikke skulle diskuteres der. Dette skulle vise seg å være i nesten et halvt århundre (ibid:10). Dette resulterte i at katolikkene verken kunne henvende seg til Stormont eller Westminster for å få bukt med den diskrimineringen de var utsatt for.

Kravet som gikk på "en person – en stemme" gjaldt for regler i lokalvalg. For å få stemmerett her var imidlertid et av kravene at man måtte eie bolig (ibid:38). De som var leietakere eller som bodde hjemme hos sine foreldre fikk ikke stemmerett ved lokalvalg. Resultatet var at elektoratet var ¼ mindre ved lokalvalg enn ved parlamentsvalg (ibid:12). Denne ordningen gikk systematisk ut over katolikkene da det var flere innenfor denne gruppa som ikke var selveiere. Denne ordningen var nok også med på å gjøre boligpolitikken til et enda mer sentralt tema enn det det var (ibid.). Boligpolitikken var i tillegg preget av at katolikkene følte at styresmaktene prioriterte boligbygging i unionistiske områder, steder katolikkene ikke ønsket å bosette seg.

På arbeidsmarkedet forekom det også diskriminering. Arbeidstakere med protestantisk bakgrunn ble i mange tilfeller foretrukket fremfor de med katolsk bakgrunn, selv om de hadde lik arbeidserfaring. Mange bedrifter var til tider rensket for den andre parten, det vil si at de var enten for protestanter eller for katolikker. Protestantene var i sterkt flertall på jobber med høy status og innflytelse. Forvaltningen var i hovedsak protestantisk, bare rundt 10% av stillingene var besatt av katolikker, og da ofte i det lavere sjiktet (ibid:11). Denne forskjellen var også synlig i stillinger som gjaldt lov og orden (for eksempel i rettssystemet og politiet). Forklaringen på denne delingen kan, i tillegg til at katolikkene ble diskriminert, også ha en forklaring i at katolikker i mange tilfeller ikke ville jobbe på et sted som hovedsakelig bestod av protestanter, og søkte derfor ikke disse jobbene. Et urettferdig politisk system, i tillegg til nasjonalistisk boikott av stillinger og engasjement i samfunnet, gjorde at unionistene var overrepresentert i de fleste styreverv i Nord-Irland (Kennedy-Pipe 1997:21). Det er blitt hevdet at systemet i seg selv ikke var diskriminerende, da Stormont, gjennom GIA var forpliktet til å passe på at lovene var like rettferdige for alle grupper. Den diskrimineringen som forekom må da ha blitt gjort på et lavere nivå, det vil si gjennom arbeidsgivere og individuelle personer. Likevel kan Stormont kritiseres for ikke å ha vært en pådriver til å få en slutt på diskrimineringen (Tonge 1998:23).

”The Troubles” på slutten av 1960-tallet var for mange nasjonalister en underbygging av den diskrimineringen som allerede hadde forekommet. De britiske styrkenes nærvær snudde fort fra å være frigjørere til å bli okkupasjonsstyrker. Voldelige kamper, urettmessig internering og rettssaker som endte i justismord (for eksempel ”The Guildford Four”) forsterket inntrykket av at unionister og britiske styresmakter konsekvent jobbet i mot katolikkene. Det eksisterer flere forklaringer på hvorfor katolikkene ble diskriminert på så mange områder av samfunnet. Unionistene var, og er fortsatt, engstelige for at Nord-Irland skal bli ført nærmere Republikken, og miste kontakten med Storbritannia. Unionistene konsentrerte seg først og fremst om å bevare unionen, ikke om å skape en felles identitet i Nord-Irland (Hopkins 1997:64).

Det var også forsøk på å integrere katolikkene. Nord-Irlands fjerde statsminister O'Neill (fra 1963-1969) ville gjennom økonomiske konsesjoner prøve å øke legitimiteten til de styrende, i det minste katolikkenes syn på Nord-Irland som en legitim stat. De reformene som ble introdusert kan sies å være beskjedne forsøk på likestilling (Tonge 1998:35). Resultatet av denne politikken var også en splittelse innenfor de unionistiske rekker. Mange syntes O'Neill gikk for langt i sin integrasjonspolitik, og var redde for at konsekvensen ville bli en sterkere katolsk befolkning som lettere kunne få gjennomslag for et gjenforent Irland: "Yet for a substantial minority of Protestants even these limited gestures seemed to much too soon, and too drastic a departure from Unionist tradition" (McKittrick & McVea 2001:31).

Er gjenforening et legitimt motsvar for å hindre diskriminering?

På bakgrunn av dette kan det konkluderes med at katolikkene i Nord-Irland var utsatt for systematisk diskriminering på flere plan. Som allerede nevnt er det vanskelig å skulle bedømme om graden av den var såpass grov at det bør gi tillatelse til forandring av grensers status. I de tilfeller der regimer ikke overholder sine plikter ovenfor innbyggerne, er revolusjon den mest nærliggende løsningen (Buchanan 1991:112, Semb 1999:30). Men hva med de tilfellene der diskriminering bare rammer deler av befolkningen, som i Nord-Irland, og hvor de som blir diskriminert ikke får med seg den resterende befolkning til å gjøre opprør? To alternativ vil da være gjeldende da: 1) Intervensjon av en 3.part (mest sannsynlig FN) eller 2) løsrivelse (Semb 1999:31). Statens oppgave er å beskytte innbyggerne, både internt og mot eksterne fiender. I de tilfellene der myndighetene bevisst, og i sterk grad, bryter sitt tillitsforhold til befolkningen, eller deler av den, er dette et sterkt argument for å finne andre løsninger. Buchanan utdyper dette videre:

If secession is the only way to remedy this condition of injustice, then the state's unjust behavior, and by implication the trustors' failure to make their trustee cease perpetrating these injustices, voids the claim of territorial sovereignty, at least to the area in which the victims of the injustices reside (1991:112).

Et viktig poeng er at løsrivelse må kunne godtas i ekstreme tilfeller, og at mindre seriøse brudd bør løses på mindre drastiske måter enn å forandre grensers status (Wiggen 1999:52). I noen tilfeller er altså løsrivelse/gjenforening eneste løsning, og så sant det har skjedd massive brudd på rettigheter bør dette kunne gi et gyldig krav på territorium, i følge Buchanan.

Under argument 2 (kap.7) så vi at Brilmayer poengterer at et gyldig krav på territorium bare kan forekomme der man kan vise til en historisk urett: "maltreatment alone does not give rise to a territorial claim; such claims must be independently established" (Brilmayer 1991:188). Buchanans motsvar er at, ja, en viktig faktor for en legitim løsrivelse er å kunne vise til "eierskap", men at det er andre grunner enn historiske fakta som kan gi dette. Kritikken som rettes mot Brilmayer er at man, ved å ikke ta hensyn til brudd på menneskerettigheter, gir stater et større rom for å kunne bryte dem (Semb 1999:34).

"Hindre diskriminering" som et argument for løsrivelse/gjenforening er et tungtveiende argument, da det går på grunnleggende rettigheter om likebehandling. I likhet med de andre argumentene som er gjennomgått, er det viktig å se etter andre muligheter for å oppnå rettferdighet enn å kreve forandring av grensers status med en gang. Semb (1999:33) oppsummerer at krav om løsrivelse stiller sterkt i de tilfellene der det 1) har skjedd massive brudd på menneskerettigheter, 2) det er ingen mulighet for revolusjon, 3) befolkningen som ønsker løsrivelse bor konsentrert og 4) at FN ikke har "strukket til". Nasjonalistenes ønske om gjenforening svekkes på punkt 3, da (jmf. punkt 7.4) de to gruppene bor, for så vidt i enklaver, men likevel spredt. Det er i tillegg definisjonsmessige vanskeligheter med å skulle avklare hva som går innenfor "massive brudd". Er det i de tilfellene der befolkningen frykter for sitt liv, eller kan det strekke seg til systematiske brudd på sivile og politiske rettigheter? Hvis det siste blir regnet med, ville nasjonalistene for så vidt ha et godt argument frem til for noen år siden. McKittrick og McVea oppsummerer essensen i diskrimineringen:

This was not Nazi Germany or anything like it. But it was institutionalised partiality, and there was no means of redress for Catholic grievances, no avenue of appeal against either real or imagined discrimination. Freed from any effective oversight the Unionist machine was able to function without any checks and balances or mechanisms which might have curbed excesses (2001:17).

Selv om diskriminering fortsatt forekommer i Nord-Irland, er omfanget mindre enn før (English 2003 [intervju]). Reformen er iverksatt for å bedre forholdene til katolikkene, og man ser i større grad at politiske vedtak konsentrerer seg om å bedre forholdet mellom de to gruppene. Et eksempel på dette finner vi innefor politiet. RUC bestod i lang tid nesten bare av protestanter, noe som gjorde at skepsisen blant katolikkene økte. Lov og orden ble ivaretatt av ”fienden” og kunne umulig ha et ønske om å hjelpe dem. Reformen er i dag satt i gang, hvor et av målene er at politistyrkene skal bestå av halvparten protestanter og halvparten katolikker.⁸¹ Til og med navnet er byttet, fra et som ga assosiasjoner til Storbritannia (royal – ulster), til et mer nøytralt navn; Police Security Northern Ireland (PSNI).

8.3 Oppsummering

Hovedtrekkene i denne delen har vært å konkretisere hva diskrimineringen gikk ut på. Hovedtyngden kan sies å gå på brudd på politiske og sivile rettigheter. Graden av brudd er ikke lett å definere, men det kan hevdes at den katolske befolkningen i Nord-Irland var utsatt for et system som systematisk favoriserte protestanter. Videre har diskusjonen foregått rundt spørsmålet om dette argumentet kan gi gyldig krav på territorium. Buchanan mener at i de tilfellene det er sterke brudd på rettigheter, og hvor ingen andre løsninger eksisterer kan løsrivelse være legitimt. Brilmayer, på sin side, mener at et legitimt krav på territorium bare kan etableres på bakgrunn av historisk urett. P 3.1 og P 3.2 er holdbare isolert sett, men det kan stilles spørsmål om hvorvidt graden av diskriminering i dette tilfellet var så sterk at det kunne åpne for gjenforening. Semb sier at ”the argument from human rights is silent on the question

⁸¹ Det vil bli interessant å se om hvorvidt dette blir en realitet. De få som rekrutteres seg blir av noen ansett som forrædere.

of the national or ethnic composition of the citizenry” (1999:34), men fremhever selv at løsrivelse står sterkere så sant løsrivelsesgruppen bor samlet. Dette er ikke tilfelle i Nord-Irland. Som det ble poengtert innledningsvis, har styrken til dette argumentet mistet kraft. Dette bunner i en forbedring av katolikkenes tilstand i Nord-Irland, og en økt mulighet til innflytelse. English (2003 [intervju]) utdypet dette ved å si at hvis katolikkene føler at hverdagen er bedre, vil det føre til mindre press på gjenforeningsspørsmålet. Argumentet styrker ikke kravet om gjenforening per dags dato.

9. ARGUMENT 4: ØKONOMI

9.1 Premisser og konklusjon

På bakgrunn av det som ble kartlagt under kapittel 5, kan premisser med påfølgende konklusjon for dette argumentet settes opp slik:

P 4.1 Nord-Irland er dårlig økonomisk stilt grunnet britenes herredømme, og grunnet delingen av territoriet.

P 4.2 Felles økonomi og felles institusjoner vil være til fordel for både Republikken Irland og Nord-Irland.

K: Republikken Irland og Nord-Irland bør derfor gjenforenes

9.1.1 Premiss 4.1

Dette premisset er tilbakeskuende og kan for så vidt sees i sammenheng med argumentet som gikk på å *rette opp en historisk urett*. Den situasjonen man befinner seg i er et resultat av britenes politikk gjennom mange år. Jeg tolker det ikke som om at britene bare har ført en diskriminerende omfordelingspolitikk, men at historiske hendelser har gjort det vanskelig for en stabil økonomisk politikk i Nord-Irland. Skepsisen mellom de to gruppene har gjort det vanskelig å skulle stå samlet bak industrielle foretak. ”The Troubles” var også med på å gjøre Nord-Irland til et lite attraktivt sted for investeringer, da regionen til tider var under uregjerlige forhold.⁸² SF sitt poeng er at en av grunnene til dårlig økonomi er konflikten i området. Et spørsmål i forlengelse av dette er om det ikke ville ha eksistert konflikt så sant det ikke hadde forekommet en deling av territoriet? Uansett grensenes status ville regionen bestått av to grupper med to forskjellige identiteter. Mest sannsynlig ville regionen vært preget av ustabile forhold som igjen kunne ha påvirket det økonomiske

⁸² De få store foretakene i Belfast, som skipsbygging og produksjon av lin, er nå lagt ned. Dette eksempelet trenger for så vidt ikke være et resultat av konflikten.

grunnlaget, også hvis Irland ikke var blitt delt. En gjenforening per dags dato vil kunne ha den samme effekten. Republikken har, inntil nylig, også slitt med dårlig økonomi. Med støtte fra EUs regionfond har man nå en sterkere økonomi enn på lenge. I spørsmålet om gjenforening så er det en mulighet for at økonomiske faktorer kan være avgjørende for om irene sier ja ved en eventuell folkeavstemning. Dette er bare en antagelse, men et sentralt spørsmål vil være om det er ønskelig å gjenforenes med en region som har slitt økonomisk når man akkurat har fått sin egen økonomi på fote igjen? Hva som ligger til grunn for den dårlige økonomiske situasjonen kan diskuteres. Jeg vil hevde at dette premisset isolert sett er holdbart, og at historiske forhold har skapt en konflikt, som igjen har skapt treghet i økonomien. Videre vil da spørsmålet være om dette kan rettferdiggjøre en gjenforening? Følger konklusjonen logisk av dette premisset? Jeg mener dette argumentet alene ikke er holdbart. I likhet med argumentet som gikk på å *rette opp en historisk urett*, så ser man bort i fra dagens situasjon. Argumentet hviler i stedet på gammel urett.

Diskriminerende omfordeling

En annen vinkling vil være å se på diskriminerende omfordeling. Buchanan mener at i de tilfellene der det har skjedd, har man et godt argument for løsrivelse (1991). Med diskriminerende omfordeling menes; “implementing taxation schemes or regulatory policies or economic programs that systematically work to the disadvantage of some groups, while benefiting others, in morally arbitrary ways” (1991:40). Bishai utdyper dette videre og sier at diskriminerende omfordeling forekommer, i følge Buchanan, når et politisk system tillater forsakelse, eller ignorerer sentrale interesser for regionen (1998:98). Mye av den tradisjonelle nasjonalistiske tankegangen var at britenes mål med å styre i regionen var å trekke ut verdier som kunne gagne dem selv. Som diskutert under argument 3 (kap. 8), så var spesielt perioden mellom 1921-1972 preget av gjennomgående diskriminering på flere plan. Denne politikken førte til at katolikkene gjerne var gruppen som kom dårligst ut økonomisk (større andel arbeidsledighet etc). Dette er ikke et eksempel på at regionen som helhet kom dårlig ut, men at en gruppe innenfor ble det. Spørsmålet som vil falle bedre under

Buchanans kategorisering er om, og i tilfelle hvilken grad, Westminster hadde en slik strategi ovenfor Nord-Irland som helhet. Mye av diskusjonen rundt denne problemstillingen vil være rene spekulasjoner.

Et ytterligere spørsmål er om en bevisst politikk som fører til diskriminerende omfordeling gir rett til territorium? Dette har også vært et diskusjonstema i de foregående argumentene. I følge Buchanan så har løsrivelsesgrupper som baserer seg på diskriminerende omfordeling en sterk sak, og at dette igjen kan gi rett på territorium: "(...) failure to satisfy this fundamental condition in effect voids the state's claim to the territory in which the victims reside, whereas the fact that they have no other recourse to avoid this fundamental injustice gives them a valid title to it" (1991:44-45). Et annet spørsmål i denne forbindelse vil være om dette, i følge Buchanan, bare genererer en løsrivelse, det vil si et selvstendig Nord-Irland, eller om det også kan gi rom for en gjenforening? Unionistene har i den senere tid kommet med et sterkere ønske om løsrivelse (se også 6.4), men grunnen til dette baserer seg nok mer på en redsel for et britisk svik, og dermed gjenforening, enn det baserer seg på diskriminerende økonomisk politikk fra britisk side.

Det er vanskelig å si hvorvidt man hadde hatt bedre økonomi uten deling, og om økonomien forbedres ved samling. Dette er antagelser det vil være umulig å få et svar på. Det man derimot er sikker på er at konflikten har kostet penger. Dette er penger som har gått til å sikre ro og orden i stedet for å kunne gagne samfunnet på andre områder. I "The Northern Ireland Forum Report (NIFR) av 2.mai 1984 ble det også konkludert med at:

had the division not taken place, or had the nationalist and unionist traditions in Ireland been encouraged to bring it to an end by reaching a mutual accommodation, the people of the whole island would be in a much better position to benefit from its resources and to meet the common challenges that face Irish society, North and South, toward the end of the 20th century (para. 3.8). (NIFR av 1984 [online]).

I følge statsminister Blair så har Nord-Irland hatt en sterk økonomisk vekst de senere årene (Blair 2002 [tale]). SF har også kommentert dette, men at en økonomisk oppblomstring ikke nødvendigvis har ført til større likhet i befolkningen (ikke

nødvendigvis bare likhet mellom katolikk og protestant, men generelt mellom fattig og rik):

The last ten years have been a time of unprecedented economic growth. There is greater prosperity in Ireland and more people are working, but successive governments have failed to use economic growth to create equality. (Sinn Féin – policies 2003f [online]).

Dette bringer oss videre til neste premiss, hvor et mer utstrakt økonomisk samarbeid er nødvendig for en mer stabil økonomi på øya, og hvor en konsekvens også vil være å kunne utjevne økonomiske ulikheter mellom befolkningen.

9.1.2 Premiss 4.2

Dette premisset fremhever at felles økonomiske institusjoner vil være til fordel for både Nord-Irland og Republikken. Konflikten har helt klart ikke vært med på å gjøre den økonomiske situasjonen bedre, men det er vanskelig å bevise at et samlet Irland ville vært sterkere økonomisk. Noe som ikke har vært kan bare bunne i hypotetiske antagelser. Hypotetiske antagelser stiller svakt som et argument for gjenforening. Som allerede nevnt så trenger ikke dette premisset tolkes som et direkte argument for gjenforening. Felles samarbeidsorganer kan eksistere uten at det er behov for å endre grensers status. Det kan imidlertid være at det blir sett på som et middel til å nå målet; nemlig et gjenforent Irland.

9.1.3 Konklusjon

Gjenforening som eneste løsning for å bryte diskriminerende omfordeling eller å rette opp en ”økonomisk urett”, mener jeg ikke er holdbar i dette tilfellet. Premiss 4.2 faller på at det ikke er noen garanti for økonomisk progresjon, og at samarbeid om økonomi kan forekomme uten at det er sammenheng med nasjonale grenser. EU er et eksempel på dette. Ingen stater er helt autonome, de er alle bundet opp til et system av andre stater når det kommer til for eksempel handel. I denne forbindelse kan det være passende å trekke inn SDLP og John Hume. Humes visjon var - og er - å bruke EU som et middel til å skape fredelige forhold i regionen.

10. KONKLUSJON

10.1 Har nasjonalistene et velbegrunnet krav på gjenforening?

Prinsipp om rett til nasjonal selvbestemmelse ble diskutert ut i fra tre punkter for hvorfor nasjonale grenser bør sammenfalle med statlige; sosial rettferdighet, kulturelt vern og felles offentlig opinion. Jeg godtok disse fra et normativt ståsted, under forutsetning om at visse betingelser måtte være oppfylt. I og med at Nord-Irland består av to nasjonale grupper, i tillegg til et sammensatt bosettingsmønster, har jeg ikke godtatt noen av disse punktene som argument for gjenforening med Republikken. Argumentet som ble diskutert ut i fra *historisk urett* har tyngde ut i fra at det gjerne er det som er bakgrunn for løsrivelseskrav. For Brilmayer (1991) er det viktig at kravene kan vise til en historisk rett på det aktuelle området. I denne sammenhengen kan det være vanskelig å avgjøre når "adverse possession" skal gjelde. Det internasjonale samfunnet har for så vidt godtatt britenes styre av regionen, samtidig som nasjonalistene har holdt kravet levende og ikke godtatt det de kaller britisk okkupasjon.⁸³ Jeg mener dette argumentet ikke bør vektlegges for sterkt, da det hviler på noe som skjedde for lenge siden. Det er mange argumenter som taler mot både plantasje-politikken og delingen av territoriet, men en gjenforening bare på bakgrunn av å rette disse hendelsene mener jeg ikke er nok. Det er et viktigere poeng å se på dagens bosettingsmønster (som Miller), enn å påvise hvem som eide territoriet da britene overtok makten.

Buchanan (1991) skiller seg fra Brilmayer ved å si at retten til et territorium kan manifestere seg av andre grunner. Ekstreme tilfeller av diskriminering er et eksempel på dette. *Diskriminering* er det argumentet jeg mener stiller sterkest fra et normativt

⁸³ Selv om det internasjonale samfunnet for så vidt har godtatt britenes nærværende, kan likevel legitimiteten til det diskuteres – se Lydersen (1993) for videre lesing.

ståsted, da det går på grunnleggende rettigheter. I og med at situasjonen har forbedret seg siden 1960-tallet, er det ikke lenger et like sterkt argument for gjenforening som det var før.

Det økonomiske argumentet blir noe spekulativt, da man ”antar” at man vil få en bedre økonomisk situasjon med felles økonomiske institusjoner. Økonomi har i prinsippet mye å si for folks levestandard, men slik det er presentert her, er det ikke et godt nok argument for forandring av grensers status. Som jeg har nevnt tidligere behøver ikke premiss 4.2 nødvendigvis å bety et direkte ønske om gjenforening. Overnasjonale strukturer kan i dette tilfellet være en mulighet.

Min konklusjon er at ingen av argumentene er gode nok til å forsvare en gjenforening per dags dato, verken fra et fellesskapsperspektiv (#1) eller fra et rettferdighetsperspektiv (# 2, 3 og 4).

10.1.1 Ny betydning av begrepet nasjonal selvbestemmelse

I de senere årene har man sett en moderasjon i kravet om selvbestemmelse fra den nasjonalistiske fløy. Man har gått fra å kreve en sterk form for selvbestemmelse (gjenforening) til å ønske en svakere form for selvbestemmelse. SDLP har siden dannelsen i 1970 ført en moderat linje. SF har, med Gerry Adams, moderert seg med årene og tar nå del i politiske prosesser, noe de var utestengt fra tidligere. Likevel, SF er krassere i sine uttalelser enn SDLP om hva som har forårsaket konflikten, og hvorfor de mener gjenforening bør gjennomføres. Nasjonalistene, og da spesielt SDLP, har med andre ord redefinert begrepet ”selvbestemmelse”s betydning i forhold til Nord-Irland. Folket er sentralt, ikke territorium. Terminologien er til tider vag, og det blir mange ”store” formuleringer, men likevel et skritt i retning fra å fjerne seg fra den klassiske nasjonalismen som innebærer en ”enten-eller” løsning. Denne formen for selvbestemmelse er normativt lettere å akseptere enn den tradisjonelle. Folket bestemmer, og utfallet skal komme på bakgrunn av separate folkeavstemninger i Republikken og i Nord-Irland.

Kildeliste

- Adams, Gerry (1995): *Free Ireland: Towards a lasting Peace*. Brandon Book Publishers Ltd
- Aftenposten nettutgave 2002: "Trimble foreslår folkeavstemning om gjenforent Irland". [online]
<http://www.aftenposten.no/nyheter/uriks/article.jhtml?articleID=290544> [lesedato: 11.03.02].
- Aftenposten (2003): "Heath-regjeringen ville rense Nord-Irland". 1. februar.
- Aughey, Arthur (2001): *Nationalism, Devolution and the Challenge to the United Kingdom State*. London: Pluto Press.
- Bakke, Elisabeth (1999): "Nasjonalisme – Det vanskelege nasjonalismeomgrepet" i *Mål og Makt*, nr. 3, ss. 25-27.
- Beckett, J.C.(1979): *A Short History of Ireland – From earliest times to the present day*. London: Hutchinson & co.
- Bishai, Linda (1998): "Altered states – Secession and the problem of liberal theory", kap. 6 i Percy B. Lehning (red): *Theories of secession*. London: Routledge.
- Boyle, Kevin og Tom Hadden (1994): *Northern Ireland – The Choice*. London: Penguin Group
- Brilmayer, Lea (1991): "Secession and Self-Determination: A Territorial Interpretation" i *The Yale Journal of International Law* 16 (1), ss. 177-202.
- Bruce, Steve (1994): *The edge of the union: The Ulster loyalist political vision*. Oxford: Oxford University Press
- Buchanan, Allen (1991): *Secession: The morality of political divorce from Fort Sumter to Lithuania and Quebec*. Oxford: Westview Press
- Buchanan, Allen (1997): "Theories of Secession" i *Philosophy and Public Affairs*, vol. 26, nr. 1, ss. 31-61.
- Buchanan, Allen (1998a): "The international institutional dimension of secession", kap.11 i Percy B. Lehning (red): *Theories of secession*. London: Routledge.
- Buchanan, Allen (1998b): "Democracy and secession", kap. 2 i Margaret Moore (red): *National self-determination and secession*. Oxford: Oxford University Press.

-
- Caney, Simon (1998): "National self-determination and national secession. Individualist and communitarian approaches", kap.8 i Percy B. Lehning (red): *Theories of secession*. London: Routledge.
- Coakley, John (2002): *Changing Shades of Orange and Green. Redefining the Union and the Nation in Contemporary Ireland*. Dublin: University College Dublin Press.
- Crane, Séan Patrick (1991): *Sinn Féin and the SDLP 1992-1998: Constructing the Northern Nationalist Consensus*. Master of Arts (Irish Studies), Belfast: Queens University, Faculty of Humanities.
- Cunningham, Michael (1999): "Unionist and Nationalist Thinking in the 1990s", kap. 8 i Patrick J. Roche og Brian Bartons (red.): *The Northern Question – Nationalism, Unionism and Partition*. Hants: Ashgate Publishing Ltd.
- Durkam, Mark (2002a): Tale 26. juni. *Speech by Mark Durkam MLA SDLP Leader, Odyssey Arena, Belfast*.
- Durkam, Mark (2002b): Tale 29.september, *Agreed Ireland Forum Labour Party Conference*.
- Eliassen, Stig og Pål Meland (1997): *Nasjonal identitet i statsløse nasjoner – en sammenliknende studie av Skottland og Wales*. Oslo:ARENA Rapport Nr. 4/97.
- Engelstad, Fredrik, Carl Erik Grenness, Ragnvald Kalleberg og Raino Malnes (1996): *Samfunn og vitenskap. Samfunnsfagenes fremvekst oppgaver og arbeidsmåter*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Engelstad, Fredrik, Carl Erik Grenness, Ragnvald Kalleberg og Raino Malnes (1998): *Samfunn og vitenskap. Samfunnsfagenes fremvekst oppgaver og arbeidsmåter*, 2. utgave. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- English, Richard (2003). Intervju, 5.mars
- FPR (1995): *Paths to a Political Settlement in Ireland - Policy Papers submitted to the Forum for Peace and Reconciliation*. Belfast: Blackstaff Press.
- Gallagher, Michael (1990): "Do Ulster Unionists have a right to self-determination?" i *Irish Political Studies*, vol. 5, ss. 11-30. Galway: PSAI Press, Social Sciences Research Centre, University College Galway, Ireland
- Gellner, Ernest (1983): *Nations and nationalism*. Oxford: Blackwell.
- Gellner, Ernest (1998): *Nasjonalisme*. Oslo: Spartacus Forlag A/S.
- Guelke, Adrian (2003). Intervju, 5.mars.

- Hampton, Jean (1997): "Citizenship, Nationalism and Culture". Kap. 6 i Jean Hampton (red): *Political Philosophy*. Boulder, Colorado: Westview Press.
- Harkness, David (1996): *Ireland in the twentieth century: divided island*. Basingstoke: Macmillan
- Hayes, Bernadette & Ian McAllister (1996): "British and Irish public opinion towards the Northern Ireland problem". *Irish Political Studies*, vol. 11, ss. 61-82. Dublin: PSAI Press
- Hayes, Bernadette & Ian McAllister (2001): "Who voted for peace? Public support for the 1998 Northern Ireland Agreement". *Irish Political Studies*, vol. 16, ss. 73-93. Dublin: PSAI Press.
- Hellevik, Ottar (1999): *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hopkins, Stephen (1997): "The search for Peace and Political Settlement in Northern Ireland: Sovereignty, Self-determination and Consent", kap. 4 i Brace and Hoffmann (red): *Reclaiming Sovereignty*. London: Pinter.
- Hume, John (2000): Tale 18. November. *Speech by John Hume MP MEP at the SDLP 30th Annual Conference. Slieve Donard Hotel, Newcastle, Co. Down*
- Jennings, Ivor (1956): *The Approach to Self-Government*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kaufmann, Chaim D. (1998): "When All Else Fails: Ethnic Population Transfers and Partitions in the Twentieth Century". *International Security*, vol. 23, nr. 2, ss. 120-156.
- Kennedy Pipe, Caroline (1997): *The Origins of the present troubles in Northern Ireland*. London: Longman.
- Kymlicka, Will (1995): *Multicultural Citizenship*. Oxford: Clarendon Press.
- Lydersen, Bjørn (1993): *Nord-Irland: legitimitetsproblemer i lys av internasjonale normer*. Oslo: Universitetet i Oslo, Institutt for statsvitenskap. Hovedoppgave.
- Maginness, Alban (2001): "Redefining Northern Nationalism – A Political Perspective". *Institute for British-Irish Studies (IBIS) working paper*. Nr. 3 ss.1-5. University College Dublin (UCD).
- Malnes, Raino (1992): "Philosophical Argument and Political Practice: On the Methodology of Normative Theory", i *Scandinavian Political Studies*, vol. 15, nr. 2, ss. 117-134.

-
- McGarry, John & Brendan O'Leary (1993): *The Politics of Ethnic Conflict Regulation*. London: Routledge.
- McKittrick, David & David McVea (2001): *Making sense of the Troubles*. London: Penguin Books.
- Miller, David (1995): *On Nationality*. Oxford: Clarendon Press.
- Miller, David (1998a): "Secession and the Principle of Nationality", kap.4 i Margaret Moore (red): *National self-determination and secession*. Oxford: Oxford University Press.
- Miller, David (1998b): "Colonialism and Representation of the Troubles", kap.1 i David Miller (red): *Rethinking Northern Ireland*. London: Longman.
- Miller, David (2000): *Citizenship and national identity*. Cambridge: Polity Press.
- Moore, Margaret (1998a): "Introduction: The Self-Determination Principle and the Ethics of Secession", kap.1 i Margaret Moore (red): *National self-determination and secession*. Oxford: Oxford University Press.
- Moore, Margaret (1998b): "The Territorial Dimension of Self-Determination", kap.7 i Margaret Moore (red): *National self-determination and secession*. Oxford: Oxford University Press.
- Morrow, Duncan (1996): "Churches, Society and Conflict in Northern Ireland", kap. 21 i Arthur Aughey og Duncan Morrow (red): *Northern Ireland Politics*. London: Longman.
- Nielsen, Kai (1998): "Liberal Nationalism and Secession", kap.6 i Margaret Moore (red): *National self-determination and secession*. Oxford: Oxford University Press.
- Norman, Wayne (1998): "The Ethics of Secession and the Regulation of Secessionist Politics", kap.3 i Margaret Moore (red): *National self-determination and secession*. Oxford: Oxford University Press.
- O'Leary, Brendan og John McGarry (1993): *The politics of antagonism. Understanding Northern Ireland*. London: Athlone Press.
- Phil Clausen, Signe, Hæge Hestnes og Sigmund Ro (1993): *Victory – An English Textbook*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Philpott, Daniel (1998): "Self-Determination in Practice", kap.5 i Margaret Moore (red): *National self-determination and secession*. Oxford: Oxford University Press.

- Ruane, Joseph & Jennifer Todd (1998): "Irish Nationalism and the conflict in Northern Ireland". Kap. 3 i David Miller (red.): *Rethinking Northern Ireland*. London: Longman.
- Ruane, Joseph & Jennifer Todd (1999): "Preface". Kap 1 i Joseph Ruane & Jennifer Todd (red): *After the Good Friday Agreement. Analysing Political Change in Northern Ireland*. Dublin: University College Dublin Press.
- Ryan, Mark (1994): *War and Peace in Ireland – Britain and the IRA in the New World Order*. London: Pluto Press.
- SDLP (1998): *The Positive Approach*. Belfast: SDLP.
- Semb, Anne Julie (1999): "The Moality of Secession" i *Sovereignty Challenged*. Oslo: Series of dissertations submitted to the Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, University of Oslo, Nr. 18/2000.
- Semb, Anne Julie (2003): *Normative spørsmål i internasjonal politikk*. Forskerutdanningskurs, 26.-28. mai 2003.
- Skar, Harald Olav og Bjørn Lydersen (1993): "Northern Ireland – A Crucial Test for a Europe of Peaceful Regions?" i *Norwegian Foreign Policy Studies*; nr 80. Oslo: Norsk Utenrikspolitisk Institutt.
- Smith, Anthony D. (1986): *The Ethnic Origins of Nations*. Oxford: Blackwell.
- Smith, Anthony D. (2001): *Nationalism – Theory, Ideology, History*. Cambridge: Polity Press.
- Sørensen, Øystein (1997): "Nasjon og nasjonalisme", kap.7 i Thomas Hylland Eriksen (red): *Flerkulturell forståelse*. Oslo: Tano Aschehoug.
- Todd, Jennifer (1990): "Northern Irish Nationalist Political Culture". *Irish Political studies* 5, ss. 31-44. Galway: PSAI Press Social Sciences Research Center. University College Galway, Ireland.
- Todd; Jennifer (1999): "Nationalism and Republicanism and The Good Friday Agreement", kap 3 i Joseph Ruane & Jennifer Todd (red): *After the Good Friday Agreement. Analysing Political Change in Northern Ireland*. Dublin: University College Dublin Press.
- Todd, Jennifer (2001): "Redefining Northern Nationalism – An Academic Perspective. Introduction: Academic Research on Nationalism in Northern Ireland". *Institute for British-Irish Studies (IBIS) working paper*, nr. 3 ss. 6-16. University College Dublin (UCD).
- Tonge, Jonathan (1998): *Northern Ireland: Conflict and Change*. London: Prentice Hall

Walzer, Michael (1986): "The Reform of the International System", kap. 8 i Øyvind Østerud (red): *Studies of War and Peace*. Oslo: Universitetsforlaget.

Whyte, John (1991): *Interpreting Northern Ireland*. Oxford: Clarendon Press

Wiggen, Oddny (1999): *Should there be a right to secession in international law? Moral arguments and international law*. Oslo: Universitetet i Oslo, Institutt for statsvitenskap. Hovedoppgave.

Østerud, Øyvind (1984): *Nasjonenes selvbestemmelsesrett*. Oslo: Universitetsforlaget.

Nettbaserte elektroniske dokumenter:

Adams, Gerry (2002): Tale i Enniscorthy. [lesedato 20.01.04] URL:
<http://www.sinnfein.org/releases/02/pr021302d.html>

Blair, Tony (2002): Tale i Belfast 17. oktober [lesedato 09.03.04] URL:
<http://www.staff.city.ac.uk/p.willetts/DOCS/TBNI1002.HTM>

CAIN – den irske fredsprosessen [lesedato: 24.11.03] URL:
<http://www.cain.ulster.ac.uk/events/peace/sum.htm>

Caplex nettleksikon – Magasinet [lesedato: 19.01.04] URL:
http://www.caplex.net/web/magasinet/artikkel.asp?art_id=9809#1850

Caplex nettleksikon – Historie [lesedato: 21.01.04] URL:
http://www.caplex.net/web/artikkel/artliste.asp?funk=HISTORIE&fra_arstall=1500&til_arstall=1800&land=Irland&S%F8k.x=10&S%F8k.y=2

Europaveien – Irland [lesedato: 14.01.04] URL:
<http://europa.prosjekt.net/shownewsitem.asp?id=579>

Europaveien – Regionalpolitikk [lesedato: 14.01.04] URL:
<http://europa.prosjekt.net/shownewsitem.asp?id=730>

FN – International Covenants [lesedato: 12.12.03] URL:
www.unhchr.ch/html/menu3/b/a_ccpr.htm

McLaughlin, Mitchell (2002): Tale i Australia [lesedato: 20.01.04] URL:
<http://www.sinnfein.org/releases/02/pr020203b.html>

NIFR av 1984 [lesedato: 20.03.04] URL:
<http://cain.ulst.ac.uk/issues/politics/nifr.htm#crisis>

SDLP – partimanifest 2001 [lesedato: 20.03.04] URL:
<http://www.psr.keele.ac.uk/area/uk/e01/man/sdip/Election2001-WMmanifesto.htm>

SDLP – partimedlemmer [lesedato: 27.01.04] URL:

<http://www.sdip.ie/party/leaders.shtm>

Sinn Féin – historie [lesedato: 09.02.04] URL: <http://www.sinnfein.ie/history>

Sinn Féin – historie (a) [lesedato:14.11.03] URL: <http://www.sinnfein.ie/history>

Sinn Féin – historie (b) [lesedato:17.10.03] URL: <http://www.sinnfein.ie/history>

Sinn Féin – document [lesedato: 15.04.02] URL:

www.sinnfein.ie/documents/freedom.html (*dette dokumentet eksisterer ikke lenger på nettet*).

Sinn Féin – gaelic/peace [lesedato 23.11.03] URL:

<http://www.sinnfein.ie/gaelic/peace/document/56/1>

Sinn Féin – NIFR av 1984 [lesedato:15.01.04] URL:

<http://sinnfein.ie/pdf/NewIrlForum.pdf>

Sinn Féin – policies (a) [lesedato: 14.11.03] URL:

<http://www.sinnfein.ie/policies/document/144/2>

Sinn Féin – policies (b) [lesedato:14.11.03] URL:

<http://www.sinnfein.ie/policies/document/144/3>

Sinn Féin – policies (c) [lesedato:14.11.03] URL:

<http://www.sinnfein.ie/policies/document/144/4>

Sinn Féin – policies (d) [lesedato:14.11.03] URL:

<http://www.sinnfein.ie/policies/document/144/6>

Sinn Féin – policies/økonomi [lesedato: 02.12.03] URL:

<http://www.sinnfein.ie/policies/economy>

Sinn Féin – policies (e) [lesedato:14.11.03] URL:

www.sinnfein.ie/policies/document/144

Sinn Féin – policies (f) [lesedato: 02.12.03] URL:

<http://www.sinnfein.ie/policies/document/146>

Sinn Féin – valg [lesedato:07.03.04] URL:

<http://www.sinnfein.ie/gaelic/elections/manifesto/28#introduction>

Appendiks A

Kart over Storbritannia og Republikken Irland

Hentet fra:

<http://geography.about.com/gi/dynamic/offsite.htm?site=http://www.infoplease.com/ipa/A0108078.html>

Appendiks B

Oversikt over forkortelser brukt i oppgaven:

AIA	-	Anglo Irish Agreement
DSD	-	The Downing Street Declaration
DUP	-	Democratic Unionist Party
FF	-	Fianna Fáil
FG	-	Fine Gael
FPR	-	Forum for Peace and Reconciliation
GIA	-	Government of Ireland Act
IRA	-	Irish Republican Army
LFA	-	Langfredagsavtalen
NICRA	-	Northern Ireland Civil Rights Association
NIF	-	New Ireland Forum
NIFR	-	New Ireland Forum Report
SDLP	-	Social Democratic and Labour Party
SF	-	Sinn Féin
UUP	-	Ulster Unionist Party
UVF	-	Ulster Volunteer Force